

วจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษานวนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วจนลีลา หรือที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า style เป็นวิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารซึ่งได้มีการเลือกสรรถ้อยคำขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทบริบทหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง นักวจนลีลาศาสตร์ได้เสนอว่า การวิเคราะห์วรรณกรรมในเชิง Literary stylistics จะช่วยอธิบายลักษณะเด่นของภาษาที่ผู้ประพันธ์เลือกนำมาใช้งานเขียนได้อย่างเป็นระบบระเบียบ กล่าวคือ ผู้ศึกษาจะต้องวิเคราะห์ภาษาอย่างละเอียด เก็บรวบรวมความถี่ของการใช้ภาษา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาแยกแยะตีความ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ในการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะเด่นของภาษานวนวรรณกรรมใด ๆ ก็ตาม ผู้ศึกษาต้องอาศัยเครื่องบ่งบอกที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ระบบคำ (Lexical Categories) ระบบไวยากรณ์ (Grammatical Categories) ระบบอঙ্กการ (Figure of Speech) และบริบทและสัมพันธภาพ (Context and Cohesion) (Geoffrey N. Leech and Michael H. Short, 1981) ดังนี้

1. ระบบคำ (Lexical Categories) ได้แก่ การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม คำกริยา คำขยาย ซึ่งปรากฏความถี่ของการใช้มากเป็นพิเศษในลักษณะใด เช่น คำนาม เป็นคำนามธรรม หรือรูปธรรม คำกริยา เป็นคำกริยาแสดงอาการ เคลื่อนไหว แสดงประสบการณ์หรือแสดงสภาพ และคำขยาย เป็นคำขยายคำนามหรือขยายคำกริยาเพื่อบอกแสง สี เสียง กลิ่น รส เป็นต้น

2. ระบบไวยากรณ์ (Grammatical Categories) ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ความถี่ของการใช้วลีและประโยคว่ามีโครงสร้างเป็นอย่างไร ชับซ้อนหรือไม่

3. ระบบอঙ্กการ (Figure of Speech) ได้แก่ การศึกษาลักษณะการใช้ภาษาที่ช่วยสร้างอঙ্กการให้แก่บทประพันธ์ซึ่งจะพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ภาพพจน์ การใช้ความเปรียบ ถูขนาน รวมทั้งพิจารณาอঙ্กการทางเสียง ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจอง

4. บริบทและสัมพันธภาพ (Context and Cohesion) ได้แก่ การศึกษาการเชื่อมโยงประโยคและการเรียงลำดับความหมายที่มีเอกภาพ สัมพันธภาพอย่างไร และลือนัยอะไรบ้าง

จากแนวความคิดสำคัญทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทางด้านการใช้คำ การใช้กลุ่มคำ การใช้ประโยค การใช้ภาพพจน์ และการลำดับความในบริบทให้เป็นเอกภาพเพื่อป้องกันวิจนลีลาที่มีลักษณะเด่นทางด้านการใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้วิจัยพบว่าวิจนลีลาที่มีลักษณะเด่นในวรรณกรรมสำหรับเด็กปรากฏ 2 ลักษณะ คือ วิจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และวิจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่มุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก ดังรายละเอียดที่จะเสนอ 2 หัวข้อ ต่อไปนี้

1. วิจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. วิจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่มุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก

วิจนลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งมนุษย์ใช้ในการติดต่อแลกเปลี่ยน และทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ทั้งนี้ผู้สื่อซึ่งอาจหมายถึงผู้พูด ผู้เขียนหรือผู้ส่งสัญญาณจะต้องเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทการสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสามารถตีความและเข้าใจสารได้ตรงตามความต้องการของผู้สื่อ อย่างไรก็ตาม ภาษาที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้งานวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น นอกจากจะเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สื่อกับผู้รับแล้ว ภาษายังมีบทบาทในการช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด จิตใจ และสติปัญญาของผู้อ่านที่อยู่ในวัยเด็กให้เจริญงอกงามขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กจึงอาจก่อให้เกิดผลสองประการ คือ เพื่อให้เกิดความไพเราะ งดงาม ในเชิงวรรณศิลป์ และช่วยกล่อมเกลาจิตใจของเด็กให้รู้สึกอ่อนโยน ละมุนละไมไปพร้อมกัน

สุรัตนา ลิทธาจารย์ (2523) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ภาษาที่เหมาะสมกับเด็กนั้นจะต้องให้เด็กอ่านแล้วเข้าใจได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลหรือตีความ เพราะเมื่อสะดุดที่ภาษา อารมณ์ของเด็กก็จะขาดช่วงลงแล้วอาจเลิกล้มการอ่านเสียกลางคัน เนื่องจากเด็กจะใช้ใจหน้าตนเองอยู่เสมอ สมองหรือความคิดจะตามมาภายหลัง ดังนั้น การใช้ภาษาที่สามารถกระทบใจเด็ก กระทบอารมณ์เด็กได้ย่อมประสบความสำเร็จ

จากผลการศึกษาในงานวิจัยระดับปริญญาโทของสุนทรี มีพร้อม (2522), กรรณิการ์ นาคอยู่ (2523), รัชนี แพรนิมิตร (2523), กฤษณา ผลชีวิน (2524), วรณี ศิริสุนทร (2526), สุพร วงศ์สุนทรเลิศ (2528) และเพ็ญประภา กฤตยานวิธ (2529) อาจนำมากล่าวสรุปให้ชัดเจนขึ้นได้ว่า ภาษาที่เหมาะสมที่ควรใช้เขียนเรื่องสำหรับเด็กนั้นควรใช้คำที่เด็กสามารถเข้าใจความหมายได้ง่าย เป็นคำสุภาพ และไม่ควรใช้คำหยาบ คำสะแลงหรือคำที่เป็นภาษาต่างประเทศ ยกเว้นคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะ ส่วนรูปประโยคก็ควรสั้น ง่าย รวมทั้งควรใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดภาพพจน์

จากที่ยกมากกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรเป็นภาษาที่เรียบง่ายและสื่อความหมายชัดเจนตรงตัว เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องได้ทันทีโดยไม่ต้องคิดหาคำแปลให้ยุ่งยากซับซ้อน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความเห็นต่างๆ ดังกล่าวจะสอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้อยู่บ้าง แต่ในที่นี้จะขอเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดและเป็นระบบมากขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นว่า ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีวิจันลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี ดังหัวข้อที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. การใช้คำ คำเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดภาษาที่มีความหมายสมบูรณ์และใช้สื่อสารได้ความหมายของคำอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือความหมายโดยตรงหรือความหมายประจำรูป (Denotation) หมายถึง ความหมายที่เป็นคุณสมบัติประจำรูปภาษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเข้าใจตรงกันในทุกผู้พูดภาษาเดียวกัน โดยมากมักเป็นความหมายที่มีอธิบายอยู่ในพจนานุกรม ส่วนความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย (Connotation) หมายถึง ความหมายในระดับลึก

นอกเหนือไปจากความหมายประจำรูปคำซึ่งผู้ฟังหรือผู้อ่านจะต้องใช้ประสบการณ์ทางภาษาที่เคยมีหรือเคยเกี่ยวข้องด้วยมาใช้ในการตีความจึงจะเข้าใจในสิ่งที่ผู้สื่อหรือผู้พูดต้องการให้รับรู้

การใช้คำในวรรณกรรมสำหรับเด็ก จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้น คำที่ผู้แต่งมักเลือกนำมาใช้ในการเขียนเรื่องให้เด็กอ่านจึงเป็นคำง่าย ๆ ที่สื่อความหมายตรงตัวและผู้แต่งจะต้องรู้จักจัดวางคำเหล่านี้ให้เหมาะสมจะงดงามเพื่อให้ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่างๆ ที่ต้องการแสดงออกมานั้นมีพลัง และมีอิทธิพลกระทบใจเด็กให้รู้สึกคล้อยตามได้โดยไม่รู้ตัว การเลือกใช้คำที่งานข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาอาจแบ่งออกได้ 5 หัวข้อ ดังนี้

1.1 การใช้คำง่าย คำง่าย ในที่นี้หมายถึง คำที่สื่อความหมายตรงตัวและมักเป็นคำที่ใช้พูดกันอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน การใช้คำง่ายในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อมุ่งให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลินได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็นคำที่เด็กสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องคิดหาคำแปลให้ยุ่งยาก นอกจากนี้คำง่ายยังเป็นคำที่ปรากฏซ้ำอยู่ในภาษาพูดจึงช่วยให้การดำเนินเรื่องมีลักษณะเป็นกันเองกับผู้อ่านมากยิ่งขึ้น คำง่ายที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กแบ่งได้ 2 หัวข้อ ดังนี้

1.1.1 คำง่ายที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก อาจเป็นสิ่งที่เด็กสามารถพบเห็นได้ง่ายหรือเป็นสิ่งที่เด็กรู้จักคุ้นเคยดีอยู่แล้ว เมื่อนำคำที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาใช้ในเรื่อง โดยอาจใช้ประกอบเพื่อให้เรื่องสมบูรณ์ขึ้นก็ย่อมจะยิ่งช่วยเร้าความสนใจของเด็กให้อยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ คำง่ายที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป อาจนำมาแยกกล่าวได้ดังนี้

1.1.1.1 คำง่ายที่เกี่ยวกับบุคคล บุคคลที่ผู้แต่งได้นำมาใช้ประกอบในเรื่องนอกจากการสมมุติขึ้นเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญแล้ว จะช่วยให้เรื่องมีความเข้มข้นและชวนติดตามมากขึ้น คำง่ายที่เกี่ยวกับบุคคลในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีทั้งคำเรียกบุคคลทั่ว ๆ ไป และคำเรียกบุคคลตามอาชีพ ดังตัวอย่าง

ในวันหยุด เด็ก ๆ ชอบพากันมาเที่ยวเล่นนโป

(ต้นไม้สีเพื่อน)

เด็กนักเรียน ร้องด้วยความตกใจ

(ข้าวเหนียว)

ชาวไร่ชาวนา ตั้งบ้านเรือน ทาไร่ไถนากันอยู่หลายครัวเรือน

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

ช่างทาสี หาส่งลงมาจากนั่งร้าน

(ข้าวเหนียว)

นักวิทยาศาสตร์ ตั้งชื่อกระดาษเจาะรูชื่อว่า "แวนนิเศษ"

(กระดาษเจาะรู)

คุณหมอ รีบตรวจอาการทุกคน แล้วรับตัวเด็กทุกคนไว้ในโรงพยาบาล

(ยาของคุณย่า)

จะเห็นได้ว่า คำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งผู้แต่งเลือกนำมาใช้ประกอบภายในเรื่อง เพื่อให้เรื่องสมบูรณ์และเข้มข้นนั้น เป็นคำง่ายที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี เนื่องจากเด็กสามารถนึกจินตนาการเห็นภาพได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องแปลความหมายกันอีกชั้นหนึ่ง

1.1.1.2 คำง่ายที่เกี่ยวกับสัตว์ พืช และวัตถุสิ่งของ การที่ผู้แต่งเลือกนำคำต่างๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ พืช และวัตถุสิ่งของซึ่งมีอยู่ทั่วไปมาประกอบภายในเรื่อง จะช่วยให้ความสนใจของเด็กได้ดียิ่ง ทั้งยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กได้ทางอ้อม ทำให้เด็กรู้จักและจดจำชื่อสิ่งต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ คำง่ายที่เกี่ยวกับสัตว์ พืช และวัตถุสิ่งของที่ปรากฏไว้ในข้อมูล ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

นกบินโฉบไปมา ผีเสื้อปีกสวยบินลงมาเกาะเหนือรวงข้าว
(เมล็ดข้าวสีทอง)

นกเอี้ยง นกคิ้งโคกลง กระรอก กระแต ชอบมาแหวะเวียนอยู่ใกล้ ๆ
(รูปร่างของคุณตา)

เขาชอบจับจิ้งหรีดมาปั้นหัวให้กัดกัน จับตั๊กแตนและผีเสื้อมาเด็ดขา
(แก่นพพญานก)

รอบบริเวณมีต้นไทรใหญ่ร่มครึ้ม มะขาม มะม่วง แฝกกิ่งก้านสาขาร่มรื่น
(รูปร่างของคุณตา)

ส้มเขียวหวานและส้มโอที่อยู่ในกระจากกิ่งระเนระนาด
(ข้าวเหนียว)

รถกระเดื่องกระดอนบนทางที่ขรุขระหลายตลบ
(ข้าวเหนียว)

แม่หนูรีบวิ่งเข้าไปหยิบกระจกบานใหญ่ออกมา
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ผมรีบมุดไปซ่อนตัวใต้กล่องกระดาษเก่า ๆ ที่คว่ำอยู่
(หมีใหญ่ผจญภัย)

ทุกด้านของไฟสัญญาณเป็นสีเขียวไปหมด
(ข้าวเหนียว)

รวมยายชานี้ใช้ประโยชน์ได้ต่าง ๆ

(รวมยายชา)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าคางาย
ที่เกี่ยวกับสัตว์ พืช และวัตถุดิบของผู้แต่งเสื่อกน้ามาไว้ในเรื่องจะช่วยเพิ่มรสชาติของเรื่องให้
น่าอ่านและน่าติดตามยิ่งขึ้น

1.1.1.3 คางายที่เกี่ยวกับธรรมชาติ คำที่เกี่ยวกับธรรมชาติ
ที่ผู้แต่งได้นำมากล่าวประกอบไว้ในเรื่องเพื่อช่วยให้นักเห็นภาพต่างๆ ได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น
สังเกตว่า คำเหล่านี้มักเป็นคางายที่กล่าวถึงธรรมชาติไว้อย่างตรงไปตรงมา ดังตัวอย่าง

ดวงตะวันลอยเด่นเหนือขอบฟ้า

(เพื่อนแท้)

พอเงยหน้าขึ้นดู ก็เห็นดวงอาทิตย์มีเงาคาทับอยู่ทั้งดวง

(ฤทธิ์ราหู)

เบิ้มสามารถมองเห็นดวงจันทร์และแสงสว่างนวลเต็มที

(เจ้าเบิ้ม)

ทั้งหมดรู้สึกว่โลกเริ่มมีแสงสว่างขึ้น

(ฤทธิ์ราหู)

บนท้องฟ้ามีหมอกควันเพิ่มมากขึ้น

สองปากฝั่งแม่น้ำเป็นทิวไม้เขียวชอุ่ม

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

1.1.1.4 คางายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สถานะที่ผู้แต่งนามา กล่าวถึงไว้ในเรื่องเพื่อให้ความสมจริงนั้นมักเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในเรื่อง กล่าวคืออาจเป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สำคัญหรือเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวละคร สังเกตพบว่าคาบอภสถานที่ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมักเป็นคางาย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ใกล้ตัวเด็ก ได้แก่ บ้าน โรงเรียน หรือสถานที่ทั่วไป ได้แก่ บึง บ่อ ชุงนา ป่า ภูเขา ดังตัวอย่าง

ประตูเปิดแล้ว แหม...บ้านใครนะน่าอยู่จริง บ้านของหนูนี่เอง
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ยอด ยิ้ม เยี่ยม สามพี่น้องมาพักกับคุณย่าที่บ้านสวนระหว่างปิดภาคเรียน
(ยายของคุณย่า)

ลูกกระต่ายกับลูกกระรอก มักจะออกจากบ้านเดินไปโรงเรียนพร้อมกันทุกวัน
(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

คุณตามีกระท่อมหลังเล็ก เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำงานอย่างสงบสุข
(รูปปั้นของคุณตา)

ตัวมเตี้ยมอยู่กับแม่นบิงใหญ่ ชายป่าแห่งหนึ่ง
(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

แมวน้อยกับแมวเผือก ไปตกปลาที่ริมหนอง
(แมวน้อยตกปลา)

ที่กันปลอร้าง ไช้หอยตากเริ่มฟักออกเป็นตัว
(ฟักกว้างเท่าปากบ่อ)

เมล็ดข้าวสีทองแกว่งตัวอยู่กลางรวงข้าวในทุ่งนาอันอุดมริมฝั่งแม่น้ำ
(เมล็ดข้าวสีทอง)

นป่าใหญ่แห่งหนึ่งบนภูเขาใหญ่ มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่เป็นล้าน ๆ ต้น
(ต้นไม้มีเพื่อน)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำง่าย
เกี่ยวกับสถานที่จะช่วยเร้าความสนใจของเด็กได้อย่างรวดเร็วและทำให้เด็กอยากติดตามเรื่อง
ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบ เนื่องจากคำที่นำมาใช้เป็นคำที่สื่อความหมายตรงไปตรงมาและเป็นคำ
สามัญที่เข้าใจเรียกสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่ยากเกินวัยที่เด็กจะเข้าใจได้ นอกจากนี้
ผู้แต่งยังอาจสร้างความสมจริงในเรื่องให้เพิ่มขึ้นด้วยการระบุชื่อสถานที่อย่างชัดเจนซึ่งอาจเป็น
ชื่อสถานที่ที่มีอยู่จริง เพื่อให้เด็กรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้น ดังตัวอย่าง

นานมาแล้ว ไม่ไกลจากขอนแก่นนัก ยังมีควายตัวหนึ่ง เจ้าของมีไว้ใช้ไถนา
(ไม่ยากเป็นควาย)

ในเมืองโกสุมพิสัย มีบริเวณชายทุ่งนากว้างใหญ่ เป็นที่ชาวไร่ชาวนาตั้งบ้านเรือนทำไร่
ไถนากันอยู่หลายครัวเรือน
(แม่โคกับเสือโคร่ง)

ต่อมาผมถูกพามาที่สนามหลวง ที่ไม่มีธงหมาท้าวด้วยไม้ไผ่หลายกรง
(หมีใหญ่ผจญภัย)

เด็กกลุ่มนี้ไปเที่ยวสวนลุมพินี ตะมุตะมอลกันจนเหนื่อย แล้วจึงเดินเล่นเรื่อย ๆ
(ร่วมยายซา)

จะเห็นได้ว่า การเลือกคางายที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ
ทั่วไปมาอ่านเรื่องเพื่อประกอบอาชีพเรื่องสมบูรณ์และชวนอ่านยิ่งขึ้น เนื่องจากคำเหล่านี้เป็นคำที่
เด็กอาจเคยได้ยินมาจนคุ้นหู จึงเกิดความรู้สึกสนิทสนมได้ทันทีที่อ่าน

1.1.2 คางายที่ใช้เสียงศัพท์ยาก ศัพท์ยาก อันที่นี้หมายถึง คำศัพท์
ทางวิชาการ คำศัพท์ที่เป็นภาษาต่างประเทศ และคำศัพท์ที่ไพเราะหรูหรา ศัพท์ยากเหล่านี้ต้อง
อาศัยความรู้พิเศษในการแปลความจึงจะเข้าใจได้ ดังนั้น เมื่อนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก
เด็กจึงอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่เด็กได้ เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายและเลิกเล่นการ
อ่านเสียกลางคัน การใช้คางาย ที่สื่อความหมายตรงตัวมาแทนคำศัพท์ยากเหล่านี้จะช่วยทำให้
เรื่องดำเนินไปอย่างราบรื่น และทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินใจในการอ่านอย่างเต็มที่ ดัง
ตัวอย่าง

การใช้คำว่า บ้าน เสียงศัพท์ยากว่า ที่อยู่อาศัย, รั้ง

กระรอกมีบ้านอยู่บนยอดไม้ และต้องวิ่งขึ้นวิ่งลงมาตามลาดันวันละหลายๆ ครั้ง จึงต้อง
มีหางเป็นพวงใหญ่ เอาไว้ช่วยพยุงตัวไม่ให้ตก

(ผิงน้อยยานสวน)

การใช้คำว่า พี่น้อง เพื่อน เสียงศัพท์ยากว่า ตระกูลหรือพันธุ์เดียวกัน

อึ่งอ่างเป็นพี่น้องกับกบและคางคก ทั้งหมดชอบกินแมลง

(ผิงน้อยยานสวน)

แม่ลีดข้าวสีทองได้พบเพื่อน แม่ลีดข้าวเปลือกที่เคยอยู่ด้วยกันนานครั้งก่อนอีกครั้งหนึ่ง

(แม่ลีดข้าวสีทอง)

การใช้คำว่า กิน เสียงศัพท์ยากกว่า รับประทาน

ระหว่างนั้นแม่หนูก็อบรมการกินอาหารที่ถูกต้องแก่ลูก ๆ

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

การใช้คำว่า ไม้ดี เสียงศัพท์ยากกว่า ชั่ว, เลว

คนไม้ดีแอบขึ้นมาตัดไม้ที่ละหลายๆ

(ต้นไม้มีเพื่อน)

การใช้คำว่า หิว เสียงศัพท์ยากกว่า กระหาย

ต้นไม้พูดเสียงแหบๆ มันหิวน้ำจนหมดแรง

(ต้นไม้มีเพื่อน)

การใช้คำว่า แต่งงาน เสียงศัพท์ยากกว่า ผสมพันธุ์

"แมวไทยนี่นะเข้มแข็ง เจ้าแต่งงานกับใคร ลูกหลานที่เกิดมาก็จะถ่ายทอดลักษณะแมวไทยนิสัยรักอิสระ เดินย่องเป็นสง่า ออกมาให้เห็นทุกรุ่น"

(ชนพูกับหูตัง)

จะเห็นได้ว่า คำง่ายที่ใช้เสียงศัพท์ยาก มักเป็นคำที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กรู้จักหรือใกล้ชิดกันคืออยู่แล้ว เช่น บ้าน พี่ น้อง เพื่อน หรือเป็นคำที่ใช้พูดกันอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น กิน หิว เป็นต้น คำเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในเรื่องที่เขียนมาให้เด็กอ่านจึงไม่ยากเกินไปที่เด็กจะเข้าใจได้โดยไม่ต้องคิดหาคำแปลให้ยุ่งยาก

1.2 การใช้คำในการตั้งชื่อตัวละคร การตั้งชื่อตัวละครในวรรณกรรมสำหรับเด็กนับเป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ความสนใจของผู้อ่านที่อยู่ในวัยเด็กให้

เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเด็กมักจะนำตัวเองเข้าไปเปรียบเทียบกับตัวละครหรือสมมุติ
ให้ตัวเองเป็นตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องที่มีวัยใกล้เคียงกับตนเอง เพื่อให้เด็กจะได้เลียนแบบ
หรือจดจำพฤติกรรมของตัวละครที่ชื่นชอบไปใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การเลือกคำ
มาใช้ในการตั้งชื่อตัวละครจึงช่วยสร้างความสนทนสนมคุ้นเคยระหว่างตัวละครกับผู้อ่านให้เกิดขึ้น
ได้ในทันทีที่อ่านเรื่อง และยังช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ งานที่
นี้อาจแบ่งได้เป็น 2 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1.2.1 คำนามที่เป็นชื่อตัวละคร คำนาม คือ คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ
ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (นววรรณ พันธุเมธา, 2527) ผู้แต่งเลือกนำคำนามมาตั้ง
เป็นชื่อตัวละครเพื่อให้เกิดความสมจริงขึ้นในเรื่อง เนื่องจากคำนามเป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสิ่ง
ต่างๆ ที่เด็กอาจรู้จักหรือได้ยินมาจากคนหู จึงทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวละครได้อย่าง
รวดเร็ว คำนามที่นำมาตั้งเป็นชื่อตัวละครอาจแบ่งรายละเอียดได้ 2 กลุ่ม คือ

1.2.1.1 คำนามที่เป็นชื่อทั่วไป คำนามที่เป็นชื่อทั่วไปหมายถึง
ถึงคำนามที่เป็นชื่อที่ใช้เรียกสิ่งต่างๆ ทั่วไป ได้แก่ คน สัตว์ พืช และวัตถุสิ่งของ ผู้แต่งนำคำ
นามที่เป็นชื่อทั่วไปมาตั้งเป็นชื่อตัวละคร เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความสนทนสนมกับตัวละครได้ภายใน
เวลาอันสั้น เนื่องจากคำเหล่านี้มักปรากฏใช้กันอยู่ทั่วไป จึงทำให้เด็กมีความสนใจใคร่รู้และ
อยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ คำนามที่เป็นชื่อทั่วไปซึ่งนำมาตั้งเป็นชื่อตัวละครอาจ
จำแนกหัวข้อในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ชื่อทั่วไปที่เรียกตามนามสามัญ การตั้งชื่อ
ตัวละครตามนามสามัญที่ปรากฏใช้เรียกกันอยู่ทั่วไป เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นกันเองกับตัวละคร
ได้อย่างรวดเร็วราวกับว่าตัวละครเหล่านั้นมีชีวิตอยู่จริงรอบ ๆ ตัวเด็ก สังเกตได้จากภานา
คำนามที่เป็นชื่อทั่วไปที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ มาใช้เรียกชื่อตัวละครในเรื่อง เช่น ช้าง ม้า วัว
ควาย กวาง สิงโต ยีราฟ หู มด นก ผีเสื้อ แมลง ต้นไม้ ลานธาร ลม เป็นต้น ดังตัวอย่าง

"ไฮ้ไฮ้" ช้างอุทยาน

(กึ่งกาบเยียมเพื่อน)

"เรากินหญ้า" วิวตอบเสียงห้าว

(เจ้ากบปากกว้าง)

ควายมีความรู้สึกประหลาด โคลนนั้นเย็น และน้ำที่ไหลมาถูกขา นั้นเย็นชื่นใจ

(ไม่ยากเป็นควาย)

"...ถึงแม้ตัวฉันจะเล็ก ฉันก็ช่วยท่านได้ ฉันจะไปปรึกษากับพี่น้องของฉัน" หนูอาสา
อย่างจริงจัง

(แก่นพบพญานก)

มดแปลกใจเป็นอันมากที่ เขี้ยวสิงโตไม่แข็งอย่างที่คิด

(เขี้ยวสิงโต)

ผีเสื้อบินมาตรงหน้าแมวน้อยแล้วพูดว่า "เก่งจริง เธอจับฉันให้ได้ซิ"

(แมวน้อยตกปลา)

"ฉันไปดีกว่า" แมลงรับอาสา

"แต่พวกเธอบินได้ไม่สูง เตี้ยวก็หลงทาง" นกค้านขึ้น

ต้นไม้เห็นเพื่อนมาก็บอกกึ่งก้านต้อนรับด้วยความดีใจ

"ไม่มีวิธีอื่นเลยหรือ" ลาธารร้องถาม

ลมพัดวนไปวนมา มันใช้ความคิดอย่างหนัก

(ต้นไม้มีเพื่อน)

2) ชื่อทั่วไปที่ตั้งตามความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

การตั้งชื่อตัวละครในลักษณะนี้ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกใกล้ชิดและคุ้นเคยกับตัวละครได้ทันทีที่อ่านเรื่อง สืบเนื่องจากการใช้คำเรียกญาติที่แสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติมาตั้งเป็นชื่อตัวละครซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกคุ้นเคยกับตัวละครได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะในชีวิตจริงของเด็กมักมีบุคคลในครอบครัวอยู่แวดล้อมและใกล้ชิดตัวเด็กมากที่สุด ดังตัวอย่าง

พ่อพยักหน้าด้วยความพอใจ บอกว่า "นกเป็กฮกที่ลูกว่า คือนกพระดกนั่นเอง"

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ตัวมเตี้ยมอยู่กับแม่นบิงาหนู ชายป่าแห่งหนึ่ง

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

แม่ตาหนีน้อย ๆ ว่า ปีนชอบเอาแต่ใจตัว

(เกาะใน)

นรังของเขามีแม่ทาหน้าทีออกไข่ เพียงตัวเดียวเท่านั้น

(ผึ้งน้อยในสวน)

ผนตั้งเค้าคู่มืดครึ้ม ปูแห่งหน้าขึ้นมองท้องฟ้า

(กระดาดเจาะรู)

ปูเเสารื่องของอาเบสมัยยังเส็กาให้ฟัง

(นกนางแอ่น)

ยายเเสาจบก็ดึงลูกหมีพิการเข้ามากอดด้วยความสงสาร

(เพื่อนแท้)

1.2.1.2 คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะ

คือ คำนามที่ใช้เป็นชื่อเรียกบุคคลาบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ การนำคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะมาตั้งเป็นชื่อตัวละคร เพื่อมุ่งให้เกิดความสมจริงขึ้นคล้ายกับตัวละครเหล่านั้นมีชีวิตจริง เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่มักมีชื่อเรียกเฉพาะ สังเกตได้ว่าการตั้งชื่อตัวละครด้วยวิธีนี้มักปรากฏใช้คำนามที่มีเพียงพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ ซึ่งนิยมนามมาตั้งเป็นชื่อเล่นไว้เรียกกันจนครอบครัวหรือานหมู่ผู้ที่สนิทคุ้นเคยมาตั้งเป็นชื่อตัวละครที่เป็นเด็ก ทั้งนี้เพื่อช่วยสร้างความ

เป็นกันเองให้แก่ผู้อ่านได้อย่างรวดเร็วราวกับตัวละครเหล่านั้นอยู่ในวัยเดียวกับผู้อ่าน
 อาจแยกหัวข้อในการวิเคราะห์ได้ 3 หัวข้อ คือ

1) ชื่อเฉพาะที่ตั้งตามชื่อ การตั้งชื่อตัวละคร ด้วยการตั้งตามชื่อเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความสนิทสนมกับตัวละครในเรื่องอย่างรวดเร็วซึ่งผู้แต่งมักตั้งชื่อตัวละครที่อยู่ในวัยเด็กให้คล้ายกับชื่อเล่นของเด็กทั่วไปในชีวิตจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปิ่น เป็นเด็กแข็งแรง อาบอกว่าเขาโตเกินอายุ

(เกาะน)

แก่น เป็นเด็กชาย ชอบยิงนก และปีนต้นไม้เพื่อหาไขนก

(แก่นพพญานก)

ยอด ยิ้ม เยี่ยม สามพี่น้องมาพักกับคุณย่าที่บ้านสวนระหว่างปิดภาคเรียน

(ย่าของคุณย่า)

บ้านติดกับยายชามีลูกสาวอายุเจ็ดขวบ ตัวกลมแก้มยุ้ยน่ารัก ไว้ผมม้าถักเปีย เด็กคนนี้
ชื่อหมิง

เด็กทั้งสองย่องเข้าไปเบื้องหลังยายช่า แล้วคุยกับช้อยก็ทำเป็นเซถลาลงบนม้านั่ง

(ร่มยายช่า)

ข้าวเหนียว แบกถุงบูยไว้บนฝา เติมหาเศษเหล็กเพื่อนำไปขาย

(ข้าวเหนียว)

เย็นวันนั้น อาเบเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ให้ฟังด้วยความตื่นเต้น

(นกนางแอ่น)

2) ชื่อเฉพาะที่ตั้งตามรูปร่างลักษณะของตัวละคร การตั้งชื่อตัวละครตามรูปร่างลักษณะ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพตัวละครได้ชัดเจนขึ้น มักปรากฏใช้ตั้งชื่อตัวละครที่เป็นสัตว์ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดความคุ้นเคยกับตัวละครได้อย่างรวดเร็วและเกิดความสมจริงขึ้นในเรื่องราวกับตัวละครเหล่านั้นมีชีวิตจริง เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ผู้แต่งได้กำหนดชื่อตัวละครขึ้นมาตามรูปร่างลักษณะของตัวละครที่มีความแปลกหรือแตกต่างจากส่วนอื่นของร่างกาย ดังตัวอย่าง

แม่กับตั้งชื่อให้โดยเรียกตามลักษณะที่ต่างกันออกไป เบิ้มหัวใหญ่ ตัวใหญ่กว่าใครเพื่อน จึงได้ชื่อ เบิ้ม บางก็ดูตัวบางๆ ผิดกว่าลูกอืดตัวอื่น ส่วน แหลม นั้นมีส่วนหัวที่ปลายแหลมเป็นพิเศษ และยังมีชื่อที่เวลาผ่านไปไหนมาไหนทางขอบงอค้างอยู่เสมอ กับตัวสุดท้าย จุก ซึ่งได้ชื่อนี้เพราะตรงส่วนหัวปูดออกมาเห็นเด่นชัดมองเหมือนจุก

(เจ้าเบิ้ม)

3) ชื่อเฉพาะที่ตั้งตามลักษณะอาการของตัวละคร การตั้งชื่อตัวละครตามลักษณะอาการต่างๆ ของตัวละคร เพื่อขยายรายละเอียดของตัวละครให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มักปรากฏใช้กับตัวละครที่เป็นสัตว์ และตัวละครที่เป็นวัตถุสิ่งของซึ่งสมมุติขึ้นในแบบบุคคลาธิษฐาน ผู้แต่งได้ใช้คำขยายขยายคำกริยาแสดงอาการคลานของเต่ามาตั้งเป็นชื่อเฉพาะของตัวละคร ได้แก่ ตัวมเตี้ยม ในเรื่อง ตัวมเตี้ยมผจญภัย และใช้คำเสียนเสียงมาตั้งเป็นชื่อเฉพาะของตัวละคร ได้แก่ ปิ่นปิ่น และ ปิ่นปิ่น ในเรื่อง ปิ่นปิ่นรทพมาแล้ว ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่เด็กได้มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวมเตี้ยม อยู่กับแม่ในบึงใหญ่ ชายป่าแห่งหนึ่ง ตัวมเตี้ยม รักแม่ รักบ้าน และรักความสงบสวยงามรอบ ๆ บ้าน

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

ปิ่นปิ่น เป็นรทพสี่เหล็องคันทวย มีปสองสี่ล้อมอยู่บนหัว ปิ่นปิ่น เป็นรทพที่ร่า เริงแจ่มใสมาก พุดจบ ปิ่นปิ่น ก็เล่นปรีดาไปอย่างรวดเร็ว แชนหน้า ปิ่นปิ่น ไปไหนแล้ว

(ปิ่นปิ่นรทพมาแล้ว)

1.2.2 คาชยายชยายคานามที่เป็นชื่อตัวละคร คาชยาย คือ คาที่ใช้ชยายคาหลักหรือชยายคาชยายด้วยกันให้มีความหมายชัดเจนขึ้น (นวรรณ พันธุมธา, 2527) ในที่นี้จะนามาวิเคราะห์เฉพาะคาชยายที่ใช้ในการชยายคานามที่เป็นชื่อตัวละคร อาจแบ่งได้ 2 หัวข้อ ดังนี้

1.2.2.1 คาชยายชยายคานามที่เป็นชื่อตัวละคร เพื่อแสดงความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อ่าน คาชยายที่นามาชยายคานามในกลุ่มนี้ ได้แก่ คาบอกบุรุษ คาบอกญาติ และคาบอกอายุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คาบอกบุรุษ คาบอกบุรุษคือคาที่ใช้แทนคานามในการสนทนา บุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสนทนา (นวรรณ พันธุมธา, 2527) ผู้แต่งเลือกนามาใช้นาหน้าชื่อตัวละคร เพื่อช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับผู้อ่านให้เป็นไปในลักษณะผู้พูดกับผู้ฟัง คาบอกบุรุษที่ใช้นาหน้าชื่อตัวละคร ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 2 เจ้า คุณ คาบอกบุรุษ เจ้า มักปรากฏใช้นาหน้าชื่อตัวละครที่เป็นสัตว์ซึ่งสมมุติบทบาทขึ้นในแบบบุคคลาธิฐาน เพื่อบอกวัยของตัวละครที่อยู่หน่วยไล่เลี่ยกับผู้อ่าน ส่วนคาบอกบุรุษ คุณ มักปรากฏใช้นาหน้าชื่อตัวละครที่เป็นคนเพื่อแสดงความสุภาพต่อผู้ที่กล่าวถึง ดังตัวอย่าง

เจ้าแพะยืนเคี้ยวหญ้าอ่อนอย่างเพลิดเพลินริมลาธาร
ขณะที่เจ้าเปิดอธิบายอยู่ สัตว์ต่าง ๆ ฟังอย่างตั้งใจ
(ฤทธิ์ราหู)

เจ้าหมีรู้สึกเสียหน้า มันจึงพาฝูงสัตว์ไปหาเจ้ากระต่าย
(กระต่ายจอมโว)

เจ้าของผมเป็นเด็กชาย ชื่อคุณการ์ตูน รูปร่างอ้วนกลมเหมือนผม
(หมีใหญ่จุกจิก)

ผู้ตั้งแนะนำชนพุกกับแก้วแค้น คุณสององค์เดินเข้ามาพบพอดี
(ชนพุกกับหญิง)

2) คาบอภญาติ คาบอภญาติคือคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ อาจเป็นความสัมพันธ์กันโดยตรงหรืออาจใช้เรียกเพื่อแสดงความสนิทสนม โดยไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้แต่งเลือกนำมาขยายคานามที่เป็นชื่อตัวละครเพื่อช่วยสร้างความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเองให้แก่ผู้อ่าน อีกทั้งยังช่วยบอกวัยของตัวละครได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านให้อยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไป คาบอภญาติมักปรากฏใช้หน้าหน้าชื่อตัวละครที่เป็นสัตว์ที่สมมุติขึ้นในแบบบุคลาธิษฐาน ซึ่งจะทำให้ตัวละครเหล่านั้นมีความสมจริงมากขึ้น คาบอภญาติที่ขยายคานามที่เป็นชื่อตัวละคร ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก ลุง และยาย ดังตัวอย่าง

พ่อพุกกับแม่พุกกำลังหาอาหารอยู่

แม่พุกรีบจัดสำรับกับข้าว ลูกพุกก็มากินพร้อมกันด้วย

(แม่พุกผู้กล้าหาญ)

แม่โคได้กลิ่นเสือก็ตกใจ จะออกวิ่งหนี

ลูกโคได้ฟังแม่สอนก็แปลกลาย

(แม่โคกับเสือโคร่ง)

พ่อลูกเต่าบกลานลงน้ำและเริ่มออกว่ายน้ำ ลุงเต่าน้ำผู้มีชีวิตมานานก็รู้ทันทีว่าลูกเต่าบกลเพื่อนต่างวัยตัวนั้น เป็นพันธุ์เต่าบกลที่ว่ายน้ำไม่เก่ง

(ลูกเต่าบกลกับลุงเต่าน้ำ)

ยายชาก้าดำม่วมไวมั่น กระทั่งปลายแหลมของร่มที่หนีบอยู่ใบข้างหลังเต็มแรง

(ร่มยายชาก้า)

3) คาบออกอายุ คาบออกอายุคือค่าที่ใช้แสดงลำดับวัยของบุคคล ผู้แต่งเลือกนามาขยายค่านามที่เป็นชื่อตัวละคร เพื่อแสดงวัยของตัวละครให้ชัดเจนขึ้น ได้แก่ คาบออกอายุ น้อย ใช้ขยายชื่อตัวละครเพื่อแสดงวัยเด็กและคาบออกอายุ เฒ่า ใช้ขยายชื่อตัวละครเพื่อแสดงวัยอาวุโส ดังตัวอย่าง

ผิงน้อยไม่เคยออกหน้าหนาวมาก่อน เพราะเพิ่งมีอายุประมาณสามสัปดาห์เท่านั้น
(ผิงน้อยในสวน)

ไม่นาน...ผิงน้อยก็พบลูกผีเสื้อได้รับบาดเจ็บที่ปีก และเกาะกิ่งร้องให้อยู่บนต้นไม้
(ผีเสื้อกับผิงน้อย)

ตัวตุ่นน้อยพูดเบา ๆ พลังขยับแว่นตาไปมาอย่างภาคภูมิใจ
(ปุ่นปุ่นรถไฟมาแล้ว)

แมวน้อยกับแมวเฒ่าไปตกปลาที่ริมหนอง
(แมวน้อยตกปลา)

ปู่เฒ่ากำลังลอยเรือตกปลาอยู่อย่างสงบ ณ กลางบึงน้ำกว้างใหญ่
(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

1.2.2.2 คาขยายขยายค่านามที่เป็นชื่อตัวละคร เพื่อแสดงลักษณะเด่นของตัวละคร ลักษณะเด่นของตัวละครในที่นี้ ได้แก่ รูปร่างลักษณะ ขนาด และสีผิวของตัวละครซึ่งมีความแปลกและเด่นกว่าส่วนอื่น ๆ ผู้แต่งได้เลือกใช้คาบออกลักษณะ คาบออกขนาดและคาบออกสีมาขยายค่านามที่เป็นชื่อตัวละครเพื่อแสดงลักษณะเด่นของตัวละครให้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้จะช่วยเพิ่มความสนุกสนานและเพิ่มรสชาติในการอ่านให้แก่เด็กได้อย่างดียิ่ง ดังตัวอย่าง

เด็ก ๆ เขาเรียกผมว่า "หมีใหญ่" ผมไม่ชอบนะครับ แต่เป็นลูกหมาสีน้ำตาลอ้วนกลม
รูปร่างคล้ายหมี เด็ก ๆ เต็มคำว่า "ใหญ่" ลงไปเพื่อให้น่าเกรงขามขึ้น

(หมีใหญ่ผจญภัย)

พูดถึงเป็นแมวหนุ่ม ร่างเปรียว ขนตามลำตัวสีน้ำตาลอ่อน
ขนผู้ตัดสินในจับปล้น เธอทำอย่างที่ว่าไปเท่า เธอจะไม่นอนจุ่มปีกต่อไปอีกแล้ว

(ขนพุกกับพูดถึง)

เสียงของหางพวง ทำให้หมาหนุ่มทุกตัวหยุดชะงักและยอมเชื่อฟัง

(จ้าวป่า)

ลายจุด ลายประ ลายปื้น ลายวน และลายทาง เป็นกลุ่มรอยทากน้อยที่แข็งแรง

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เมล็ดข้าวสีทองนอนนิ่งอยู่ที่โคนต้นโสน

(เมล็ดข้าวสีทอง)

"เดินทางต่อไปเกิด" หมีสีน้ำตาลลอบ

(เจ้าเป็ม)

"พวกเธอขยันกันทุกตัวเลยนะ" หนูสีน้ำตาลชม

แล้วนกสีน้ำเงินนั้นก็บินหายไปทางริมฝั่งอย่างรวดเร็ว

แมงมูมสีดํามองตามฝั่งน้อยอย่างสุดแสนเสียดาย

(ฝั่งน้อยในสวน)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้คำ
ในการตั้งชื่อตัวละครในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งสร้างความสนใจของเด็กทำให้เกิดขึ้นได้อย่าง
รวดเร็ว ดังนั้นผู้แต่งจึงได้เลือกคําที่เป็นชื่อทั่วไปและคําที่เป็นชื่อเฉพาะมาตั้ง เป็นชื่อตัว

ละครโดยเน้นข้อสั้น ง่าย และมีลักษณะคล้ายกับการตั้งชื่อเล่นให้แก่เด็ก นอกจากนี้การตั้งชื่อตัวละครอาจมีคำขยายขยายคำนามที่เป็นชื่อตัวละครให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพต่าง ๆ ของตัวละครได้ทันทีที่อ่าน

1.3 การใช้คำที่ก่อให้เกิดภาพและความรู้สึก ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมใด ๆ ก็ตาม ผู้แต่งจะต้องรู้จักเลือกสรรคำที่มีอยู่ในภาษามาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในเรื่อง และจะต้องจัดวางคำเหล่านั้นให้เหมาะสมเจาะจงมาเพื่อช่วยสื่อภาพ เสียง อารมณ์ และความ รู้สึกต่าง ๆ ให้แก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งโดยไม่ต้องใช้คำอธิบายที่ยืดเยื้อ การใช้คำในวรรณกรรมสำหรับเด็ก นอกจากจะช่วยสื่อความหมายได้ตรงไปตรงมาเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจของเด็กแล้ว ยังควรช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่านและนึกเห็นภาพต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น คำที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ เพื่อก่อให้เกิดภาพและความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัยของเด็กอาจแบ่งได้ 5 หัวข้อ ดังนี้

1.3.1 การใช้คำกริยา คำกริยาถือเป็นคำหลักคำหนึ่งในภาษาที่ใช้แสดงอาการ แสดงประสบการณ์หรือแสดงความรู้สึก และแสดงสภาพของสิ่งต่างๆ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต การเลือกใช้คำกริยาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทจะช่วยสื่อภาพและความรู้สึกให้แก่ผู้อ่านได้ตรงตามที่ต้องการอย่างรวดเร็ว เนื่องจากคำกริยาเป็นคำที่สื่อความหมายชัดเจนและตรงตัวอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ให้แก่ภาพในใจของผู้แต่งได้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากคำกริยาชนิดต่างๆ ที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อสื่อภาพและความรู้สึกที่เร้าเริง แจ่มใส ก่อให้เกิดความสุขแก่เด็กโดยตรง ในที่นี้อาจแบ่งรายละเอียดได้ 3 หัวข้อ คือ

1.3.1.1 คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงอาการที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กนึกเห็นภาพอาการเคลื่อนไหวของตัวละครและสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องได้อย่างแจ่มชัด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากคำกริยาแสดงอาการสอดคล้องกับลักษณะอาการตามธรรมชาติของเด็ก ที่มักชอบการเคลื่อนไหวไปมาอยู่เสมอ ดังนั้น คำกริยาในกลุ่มนี้จึงกระแทกใจเด็กได้ในทันทีที่อ่านเรื่อง และช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่เด็กได้อย่างเต็มที่ ดังรายละเอียดที่จะนำมากล่าวต่อไปนี้

1) คากิริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว
การใช้คากิริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กเนื่องจาก
โดยทั่วไปเด็กมักมีการเคลื่อนไหวไปมาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการเลือกใช้คากิริยาที่สอดคล้อง
กับธรรมชาติของเด็กจึงช่วยให้เด็กเกิดความสนใจและนึกเห็นภาพต่างๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
มักปรากฏใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละครและการบรรยายภาพธรรมชาติที่มีการเคลื่อนไหว
ที่ไปอย่างรวดเร็วเพื่อเร้าความสนใจของเด็กและเพิ่มรสชาติในการอ่านให้เข้มข้นขึ้น อาจมีทั้ง
คากิริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวที่เป็นคำเดี่ยว คำซ้อน หรืออาจมีคำขยายขยายคากิริยาชนิดนี้
อยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

แมวไทยขนสั้นวิ่งหน้าหน้า แมวไทยขนยาววิ่งตามหลัง
(ขนพุกกับหูตั้ง)

ข้าวเหนียวรีบกลับไปที่เปลือกกล้วยนั้นทันที
(ข้าวเหนียว)

เจ้าลูกเสือลายผู้มีร่างกายสมบูรณ์วิ่งแจ้นตามแม่และพ่อของมันไป
(เพื่อนแท้)

กบน้อยกระโดดมาพบแมลงตัวหนึ่ง
(เจ้ากบปากกว้าง)

เป็มกระโดดเหวี่ยงตัวเองสุดแรงลอยข้ามไป
(เจ้าเป็ม)

ครั้นถึงโรงเรียน ลูกกระรอกก็กระโดดแล้วลงจากหลังลูกกระต่าย
(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

เสื่อเครื่องกระโจมเข้าตะครุบไว้ได้

(แม่โคกับเสื่อเครื่อง)

เบ็มกระโจมลงน้ำ ปล่อยตัวลอยเล่นไปทันที

(เจ้าเบ็ม)

ไม่ช้า พายุก็พัดกระโชกจนผิวน้ำราบเรียบในบึงกว้างเริ่มปั่นป่วน

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

นกสีน้ำเงินแปรศัพพุ่งผ่านเจียดตัวผึ้งน้อยห่างไม่ถึงศับ

(ผึ้งน้อยอันสวน)

ใบไม้แห้งจากฝั่งบลิวว่อน

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

อาเบได้สติ จึงใช้ไม้ท่อนยาวกระทุ้งที่ลาตัวงูเขียวอย่างแรง

(นกนางแอ่น)

เบ็มตกลงไปบนใบบัวอีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้หลีกผู้นอนเล่นอยู่ก่อนไม่พ้น จึงกระแทก
ตกล้ำลงไปด้วยกัน

(เจ้าเบ็ม)

ลูกเบ็ดน้อยรีบถลาเข้าซอกอยู่ใกล้แม่

(เจ้าเบ็ม)

ยายขาดลิ้นเข้าไป ใช้ร่มพาด และเหรียญร่มแหวกทาง

(ร่มยายซา)

จะเห็นได้ว่าการใช้คำกริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวที่
อย่างรวดเร็วจะช่วยให้เด็กนึกเห็นภาพต่างๆ ได้ชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากคำกริยาใน
กลุ่มนี้สอดคล้องกับลักษณะอาการโดยทั่วไปของเด็กจึงช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการ
อ่านได้อย่างเต็มที่

2) คำกริยาแสดงอาการสื่อสารที่ใช้เสียงดังกว่า
ปกติ การใช้คำกริยาแสดงอาการสื่อสารที่ใช้เสียงดังกว่าปกติในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อ
ช่วยกระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้นแก่เด็กอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะเด็กมักชอบการเล่นเป็นชีวิต
จิตใจและมักส่งเสียงดังออกมาในขณะที่เล่น การที่ตัวละครใช้กำลังแรงในการเปล่งเสียงออก
มามากจนทำให้เกิดเสียงดังขึ้นกว่าปกติจึงสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ทำให้เด็กนึกเห็น
ภาพและสามารถสร้างสรรค์จินตนาการต่อไปได้อย่างแจ่มชัด ดังตัวอย่าง

"อ๊อ๊อ แอแล้ว" ผีงน้อยร้อง

(ผีงน้อยในสวน)

แมวดำทั้งคืนและร้องโหยหวนด้วยความเจ็บปวด

(ชนูกับหูกตั้ง)

แม่หมูอ้วนร้องสุดเสียง

(ฤทธิราหู)

ปูนปูนร้องทักทายอย่างแจ่มใส

(ปูนปูนรณพามาแล้ว)

เมล็ดข้าวสีทองร้องบอกชานา

(เมล็ดข้าวสีทอง)

แล้วมันก็ร้องตะโกนด้วยความร่าเริง

(ไม่อยากเป็นควาย)

สัตว์ทั้งหลายดีใจไชโยให้ร้อง

(ฤทธิ์ราหู)

พรรคพวกของหางพวงไชโยให้ร้องลั่น

(จ้าวป่า)

นกตะโกนทัก

(ต้นไม้มีเพื่อน)

ยายชาตะโกนสาทัก

(ร่วมยายชา)

หมู่หมาหมู่ตะโกนร้องอย่างเคียดแค้น

(จ้าวป่า)

เป็มกระโดดขึ้นบนขอนไม้ แล้วตะโกนด้วยเสียงอันดัง

(เจ้าเป็ม)

อ้ายเขี้ยวชาวตะคอกไล่ ก่อนจากไปอย่างยโส

(จ้าวป่า)

สิงโตก็ประกาศว่าไม่มีที่ใดที่จะอยู่ได้โดยไม่มีหัวหน้า

(เขี้ยวสิงโต)

นกตะขาบทุ่งบินป่าวประกาศเสียงดังลั่น

(เมล็ดข้าวสีทอง)

ทั้งสองส่งเสียงคร่ำครำดังขึ้น ๆ

(ชนพบกับหูกตั้ง)

สิงโตจะโผล่หน้าออกมาหน้าถ้ำ ส่งเสียงคร่ำครำดังกึกก้อง

(เขี้ยวสิงโต)

3) คำกริยาแสดงอาการว่า เรืองยินดี คำกริยาแสดงอาการว่า เรืองยินดี คือ คำกริยาที่ใช้แสดงอาการของบุคคลและสิ่งที่มีชีวิตซึ่งมีความว่า เรืองยินดีและมีความสุข อาจสังเกตได้จากการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และอากัปกิริยาต่างๆ การใช้คำกริยาแสดงอาการว่า เรืองยินดีในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กเกิดความสนใจ และเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน เนื่องจากคำกริยาแสดงอาการว่า เรืองยินดี สอดคล้องกับอารมณ์พื้นฐานของเด็กที่มักมีความว่า เรืองแจ่มใสและมองสิ่งต่างๆ รอบตัวด้วยความสวยงามอยู่เสมอ ดังนั้นการใช้คำกริยาชนิดนี้ในเรื่องจึงสามารถกระทบใจเด็กได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้เด็กนึกเห็นภาพของตัวละครที่เป็นคนและตัวละครที่สร้างขึ้นในแบบบุคลาธิษฐาน รวมทั้งสิ่งมีชีวิตที่แสดงอาการดังกล่าวได้อย่างแจ่มชัด คำกริยาแสดงอาการว่า เรืองยินดีที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก ได้แก่ ยิ้ม หัวเราะ ร้องเพลง ดังตัวอย่าง

อาเบยิ้มและโบกมือให้

(นกนางแอ่น)

แม่หอยตากยิ้มด้วยความสุขใจ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ต้นไม้ยิ้มอย่างมีความหวัง

(ต้นไม้มีเพื่อน)

ปั้นยิ้มอายๆ แล้วมองออกไปข้างนอก

(เกาะน)

เจ้ากบน้อยหัวเราะ

(เจ้ากบปากกว้าง)

เสื่อไต้ยั้งตั้งนั้นที่หัวเราะะก้องป่า

(แม่ไค้กับเสื่อไค้)

แล้วมันที่หัวเราะะดังก้องไปทั่วบริเวณจนเหนื่อย

(ไม่อยากเป็นควาย)

ทั้งพ่อแม่และลูกต่างหัวเราะะให้กันอย่างมีความสุข

(กระทบแก่ง กระทบตี่)

บนต้นไม้มีเสียงนกร้องเพลงเจื้อยแจ้ว

(จ้าวป่า)

ทั้งหมดรวมกันร้องเพลงอย่างร่าเริง

(ฤทธิราหู)

นกร้องเพลงกล่อมควายให้มีความสุข นกก็พยายามทำท่าบินแปลก ๆ ไผ่จากกิ่งไม้หนึ่ง
ไปอีกกิ่งหนึ่ง ร้องเพลงเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ทำเสียงล้อเลียนต่าง ๆ ร้องเพลงหวาน
เจื้อยแจ้วที่สุดที่จะร้องได้ ร้องเพลงร่าเริงที่สุดที่จะร้องได้

(ไม่อยากเป็นควาย)

แมลงปีกสวยอีกตัวหนึ่งกำลังบินวนเวียนร้องเพลงฉันทน์รักห้องฟ้า . . .

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

ทั้งพ่อหนู ลูกหนู และแม่หนูต่างก็ร้องเพลงกันอย่างมีความสุข
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ชานา เกี่ยวข้าวพร้อมกับร้องเพลง
(เมล็ดข้าวสีทอง)

1.3.1.2 คაკิริยาแสดงประสบการณ์ คაკิริยาแสดง
ประสบการณ์ คือ คากิริยาที่แสดงการรู้ การรู้สึก และประสาทสัมผัส (นวรรณ พันธ์เมธา,
2527) การใช้คากิริยาแสดงประสบการณ์ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อมุ่งเน้นนำจิตใจของ
เด็กให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดจินตนาการต่าง ๆ ได้อย่าง
กว้างไกล ในที่นี้อาจแบ่งรายละเอียดในการศึกษาได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1) คากิริยาแสดงประสบการณ์เกี่ยวกับความสุข
และความพอใจ การใช้คากิริยาในกลุ่มนี้เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสดชื่นแจ่มใส และ
เบิกบานใจในการอ่าน อีกทั้งยังนึกเห็นภาพที่ก่อให้เกิดความสุขใจได้อย่างแจ่มชัดผู้แต่งมักเลือก
นำคากิริยาในกลุ่มนี้มาใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร ทั้งนี้เพราะเด็กมักจะสมมุติให้
ตัวเองเป็นตัวละครในเรื่องที่มีวัยใกล้เคียงกัน เมื่อตัวละครเกิดความรู้สึกที่เป็นสุขสดชื่นจึงอาจ
ช่วยให้นำจิตใจของเด็กให้คล้อยตามได้ง่าย คากิริยาแสดงประสบการณ์เกี่ยวกับความสุขและ
ความพอใจ ได้แก่ รัก ชอบ สนุก ว่าง สดชื่น ตีใจ ตื่นเต้น ประทับใจ เพลิดเพลิน เช่น

ตัวมเต็มรักแม่ รักบ้าน และรักความสงบสวยงามรอบ ๆ บ้าน
(ตัวมเต็มเผชิญโลก)

เด็ก ๆ ชอบพากันมาเที่ยววนป่า
(ต้นไม้มีเพื่อน)

ปีนรู้สึกสนุกมาก
(เกาะน)

พ่อหนูเองก็ดีใจมากที่ตัวเองปลอดภัย และครอบครัวปลอดภัย
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ทุกคนร่าเริงและดีใจมากที่ได้ร่วงข้าวมากมาย
(แม่ลิคข้าวสีทอง)

แม่ลิคข้าวสีทองรู้สึกสดชื่นอย่างประหลาด
(แม่ลิคข้าวสีทอง)

2) คำกริยาแสดงประสบการณ์เกี่ยวกับความทุกข์และความไม่พอใจ ความรู้สึกเป็นทุกข์และความไม่พอใจของเด็ก มักมีสาเหตุมาจากความหิว ความกลัว ความโกรธ ซึ่งเด็กไม่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ คำกริยาแสดงประสบการณ์ที่สอดคล้องกับอารมณ์พื้นฐานของเด็กเกี่ยวกับความทุกข์และความไม่พอใจ อาจสังเกตได้จากการใช้คำที่มีความหมายโดยตรงหรืออาจมีคำปฏิเสธ "ไม่" เพื่อบอกความหมายตรงกันข้ามกับคำที่นำมาใช้ ได้แก่ หิว กลัว โกรธ หงุดหงิด เหนงา ตกใจ เหนื่อย เจ็บปวด เศร้า เสียใจ กลุ่มใจหาย ว้าวุ่น ไม่มีความสุข ไม่กล้า ไม่สนุก ดังตัวอย่าง

แค้นหิวและหมดหวัง
(แก่นพบพญานก)

เขาหยุดชะงักอยู่กับที่ ที่แรกไม่เข้าใจ แล้วจึงค่อยๆ รู้สึกใจหายและหวาดกลัวขึ้นมา
(เกาะใน)

ต้นไม้เหลือเพื่อนไม่มากนัก ต้นไม้จึงเหงาและไม่มีความสุขเลย
(ต้นไม้มีเพื่อน)

ลายจุดเหนื่อยมาก จึงคลานเข้าซอกกอหญ้าเพื่อพักเอาแรง
(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เบิ้มมองดูหนูที่ตื่นกระแฉ่ว ๆ อยู่ในปากงู แล้วจายหาย รู้สึกหัวงกแล้วและว่าเหว
(เจ้าเบิ้ม)

เมลิ็ดข้าวสีทอง รู้สึกหงุดหงิดขึ้นมาทันที
(เมลิ็ดข้าวสีทอง)

ปุ้นปุ้นฟังแล้วก็ เสียใจจนไม่อยากจะเล่นต่อไปอีก
(ปุ้นปุ้นรทพามาแล้ว)

จากป่า... สีนวลต้องนั่งเหงาอยู่ในกรงแคบ ๆ มีผู้คนเดินผ่านไปมา บางคนก็หยุดยั้งดู
สีนวล สีนวลนั่งชดจนตัวกลมก็ยังไม่หายกลัว
(บ้านของสีนวล)

1.3.1.3 คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงสภาพ คือคำกริยาที่มีความหมายแสดงสภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นสภาพจิตใจหรือสภาพร่างกาย (นววรรณ พันธุมเมธา, 2527) ผู้แต่งเลือกนำคำกริยาแสดงสภาพมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเกิดภาพและความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่มุ่งให้ผู้อ่านนึกเห็นสภาพของตัวละครและสิ่งต่างๆ ที่ผู้แต่งเลือกนำมากล่าวไว้ได้อย่างชัดเจน ในที่นี้ได้แก่ คำกริยาแสดงสภาพความงามของธรรมชาติซึ่งมุ่งแสดงสภาพความงามของธรรมชาติ เพื่อต้องการให้นึกหัวใจของเด็กทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังช่วยให้เด็กสามารถนึกจินตนาการสร้างสรรค์ภาพอันงดงาม ชวนมอง ของธรรมชาติได้อย่างแจ่มชัด ซึ่งจะช่วยให้กล่อมเกล่าจิตใจของเด็กให้อ่อนโยน ละมุนละไมได้ดียิ่ง ดังตัวอย่าง

เธอเคยมองทุ่งนี้ทุกวัน ช่างเป็นทุ่งทองที่ สวยงามจับตายิ่งนัก
(ชนพุกกับพุกตั้ง)

านปายังคง ข่มขืนเย็นสบาย
(เจ้าเบิ้ม)

านสวนผลไม้กว้างใหญ่ ร่มรื่นและเขียวสงบ

(ฝั่งน้อยในสวน)

เมื่อฝนตกและดินเปียก ท้องนาที่แห้งแล้งก็ชุ่มฉ่ำและกลับมีชีวิตชีวาขึ้นมาหมด

(เมล็ดข้าวสีทอง)

รอบบริเวณมีต้นไทรใหญ่ร่มครึ้ม มะขาม มะม่วง แผ่กิ่งก้านสาขาร่มรื่น

(รูปปั้นของคุณตา)

สองปากฝั่งแม่น้ำเป็นทิวไม้เขียวชอุ่ม

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

อากาศสว่างไสว เห็นต้นหญ้าใบไม้ พุ่มไม้เป็นสีเขียวสดสวย

(เจ้าเป็ม)

แม้ต้นไม้ส่วนมากจะยังไม่โตนัก แต่ก็ทำให้ป่าร่มรื่นสวยงามได้ไม่น้อย

(ต้นไม้มีเพื่อน)

หนองน้ำกว้างใหญ่ น้ำใสสีเขียวเข้ม มีกอบัวออกดอกบานสะพรั่งดูงามตา

(แมวน้อยตกปลา)

1.3.2 การใช้คำพิเศษ คำพิเศษ คือคำที่ช่วยขยายความหมายของ คำกริยาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (นวรรธม พันธุมเมธา, 2527) ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ขยายคำกริยาชนิด ต่างๆ ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงประสบการณ์ และคำกริยาแสดงสภาพ เพื่อต้องการขยายรายละเอียดต่างๆ ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กให้เกิด ขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากคำพิเศษมักมีเสียงที่แปลก เด่นและชวนให้สนุกสนาน เหมาะที่จะ นำมาใช้เขียนเรื่องให้เด็กอ่านเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

ลูกเต่าบกตัวหนึ่ง เดินตัวมเตี้ยออกจากป่าที่เหลือแต่ต้นไม้

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

แม่ไก่ไล่ล่าลูกบอก

(ฤทธิ์ราหู)

แก่นตอบตะกุกตะกัก

(เกาะใน)

หนูสีน้ำตาลพยักหน้าหงิกหงัก

(ผึ่งน้อยในสวน)

เธอจะไม่นอนจุ่มปึกต่อไปอีกแล้ว

(ชนพุกับหูตั้ง)

แมลงบอบบินวัดเจวียนในห้องฟ้า

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

ทันใดนั่นเอง ก็มีเสียงวิ่งตุ๊บตักดังมาไกล ๆ

(ปืนปืนรถไฟมาแล้ว)

เด็ก ๆ วิ่งแตกฮือ หนีไปคนละทิศละทาง

(ร่วมยายซา)

แล้วเจ้าลูกเสือหลายผู้มีร่างกายสมบุรณ์ก็วิ่งแจ้นตามแม่และพ่อของมันไป

(เพื่อนแท้)

แม่หม้อวนวิ่งอุ้ยอ้ายตามหลัง และเจ้าทวยวิงไชยกมาข้างท้าย
(ฤทธิ์ราหู)

สัตว์เล็ก ๆ สีขาว ตัวสี่เตียวกับก้อนดินก็กระโดดผลุงจากโคนต้นออกมาตั้งตรงหน้า
(ฝั่งน้อยในสวน)

ครั้นถึงโรงเรียน ลูกกระรอกก็กระโดดแผ้วลงจากหลังลูกกระต่าย
(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

เจ้าเขียดชายาวตาโปนใส กระโดดหย็องแห้งมาใกล้
(แมวน้อยตกปลา)

ฝั่งน้อยตื่นลุกขลุกติดอยู่กับย
(ฝั่งน้อยในสวน)

เบิ้มมองดูหนูที่ตื่นกระแต้ว ๆ อยู่ในปากงู แล้วจาย
(เจ้าเบิ้ม)

ลูกยางนาพากันปลิวว่อนจากกิ่งก้านของต้นยางใหญ่
(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ลมพัดออกอุ้งจนนกเกือบจะปลิวตาม
(ต้นไม้มีเพื่อน)

เสียงเจ้าลูกหมีพิการสั้นพร่าพร้อมกับหยาดน้ำตาที่เออริน
(เพื่อนแท้)

คุณการ์ตูนใจดีมาก บางครั้งผมขำขำว๊ิงชนของแตก เขาก็เพียงแต่เรียกผมมาสั่งสอน
(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

พูดจบปิ่นปิ่นก็เล่นปี่ไปอย่างรวดเร็ว
(ปิ่นปิ่นรทพมาแล้ว)

ดวงอาทิตย์เริ่มอ่อนแสงลง และท้องผมเริ่มร้องจ๊อก
(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

เจ้าหมี่มองต้นตาลสูงลิบลิวแล้วไม่แน่ใจ
(กระต่ายจอมโว)

แสงสว่างขาวโพลนไปทั่ว
(เกาะโน)

ข้าง ๆ ตัวของปิ่นปิ่นบุบปู้
(ปิ่นปิ่นรทพมาแล้ว)

ปุลมสีไปร่งขาว ขาววยงโย คิ้วเยี่ยไปหมด
(เกาะโน)

1.3.3 การใช้คำบอกสี สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏ
แก่ตาซึ่งมีอิทธิพลต่อการช่วยสร้างความรู้สึกรู้สึกให้แตกต่างกัน เช่น สีแดง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น และมีชีวิตชีวา สีขาว ให้ความรู้สึกสะอาด บริสุทธิ์ สีดำ ให้ความรู้สึกลึกลับ โศกเศร้า และน่ากลัว เป็นต้น โดยทั่วไปเด็กมักชอบสีสดใส สะดุดตาและเป็นสีที่เด็กจะรู้จักหรือสามารถจดจำได้ดีกว่าสี
มืดทึบ ดังนั้น การใช้คำบอกสีในวรรณกรรมสำหรับเด็กจึงมุ่งให้สอดคล้องกับความชอบพื้นฐาน
ของเด็ก เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กให้อยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ ทั้งยังช่วยทำให้

เด็กเกิดความรู้สึกและนึกจินตนาการเห็นภาพของสิ่งที่เอ่ยถึงได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง อันที่นี้ ได้แบ่งหัวข้อการใช้นามออกสื่อออกเป็น 2 หัวข้อ คือ

1.3.3.1 คำนามที่เป็นสีสด คำนามที่เป็นสีสด ได้แก่ คำนามที่อยู่ในกลุ่มสีสว่าง หรือกลุ่มสีที่มีแสงเจิดจ้าสด เช่น สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีฟ้า เป็นต้น การใช้นามที่ก่อให้เกิดความสดใสมักใช้ในการบรรยายภาพสัตว์ ภาพพืช และภาพวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่ได้นามกล่าวไว้ในเรื่อง ทั้งนี้เพื่อช่วยเร้าความสนใจของเด็กให้อยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ ขณะเดียวกันก็สามารถกระตุ้นให้เด็กนึกเห็นภาพต่างๆ ที่สวยงามสดใสดังกล่าวได้อย่างแจ่มชัด ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจได้อย่างเต็มที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สีแดง เป็นสีสดที่ทำให้ความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ และมีชีวิตชีวา เด็กมักจะรู้จักและจดจำสีแดงได้ก่อนสีอื่น และเป็นสีที่เด็กจะเลือกเป็นลำดับแรก (วูดี แตรสังข์, 2514) การใช้นามที่เป็นสีแดงจึงช่วยกระตุ้นความรู้สึกของเด็กให้เกิดความสดชื่นบาน สังกศายาคำนามคือคำ "สดใส" จะยิ่งเน้นให้เห็นภาพของดอกไม้ที่มีสีอันสวยงาม และสะกดตามากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

"ดอกไม้สีแดง" ผึ้งน้อยอุทาน

เขาบินลงเกาะตรงใจกลางดอกดวงสีแดง ตั้งท่าจะดูดน้ำหวาน

ดอกดวงสีแดงสดใสดูลอยเด่นบนใบสีเขียว

"ดวงกลมสีแดงนั้นไม่ใช่ดอกพริกนะ แต่เป็นผลแก่ของต้นหนามแดง..."

(ผึ้งน้อยในสวน)

2) สีเขียว เป็นสีสดที่ทำให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย การใช้นามที่เป็นสีเขียวเพื่อบอกสีของใบไม้ ต้นไม้ สัตว์น้ำ และวัตถุสิ่งของต่างๆ จะช่วยให้เด็กสามารถจดจำสีของสิ่งที่ได้นามกล่าวถึงให้สัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังช่วยให้เด็กนึกเห็นภาพเหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนคำขยายที่ขยายคำนามคือ "ครึ้ม" "สดใส" "ขจี" "สดสวย" และ "เข้ม" จะช่วยเน้นความเข้มของแสงสีเขียวให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงความงดงาม ความสดใสของภาพที่มีสีเขียวได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

ลำต้นอ่อนยึดตัวสูงขึ้นไปในอากาศ แกว่งต้นไปมาแล้วผลิบานสีเขียว

(เมล็ดข้าวสีทอง)

บ้านของสีนวลใช้ใบไม้เขียวครีมน้เป็นหลังคา

(บ้านของสีนวล)

ตึกเตนตาข้าวมีสีเขียวทั้งตัว

(ผีงน้อยในสวน)

นกแก้วมีสีเขียวสดใส

(รูปปั้นของคุณตา)

"เมื่อสักครู่นี้ ฉันพบสัตว์ตัวหนึ่งกำลังเดินมาทางนี้ ตัวมันยาวลึกลับเห็นจะได้ มีเมล็ดสีเขียวตลอด มีเล็บยาวและหางก็ยาวด้วยละ"

(กิ่งกาบเยี่ยมเพื่อน)

ปู่เต่าจึงพายเรือตามไปอย่างช้าๆ ท่ามกลางแสงแดดอุ่น สายลมอ่อน แล้วผ่านกอสระเขียวขจี

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

อากาศสว่างไสว เห็นต้นหญ้าใบไม้ พุ่มไม้เป็นสีเขียวสดสวย

(เจ้าเบิ้ม)

หนองน้ำกว้างใหญ่ น้ำสีเขียวเข้ม มีกอบัวออกดอกบานสะพรั่งดูงามตา

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ทุกด้านของโพธิ์ฤๅณเป็นสีเขียวไปหมด

(ข้าวเหนียว)

ผมจึงเดินจ้าวเจียวออกไปจากโพรงไม้ วิ่งไปชนกระเบื้องสีเขียวที่เปิดทิ้งไว้
(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

3) สีเหลือง เป็นสีสดใสที่ทำให้ความรู้สึกสนุกสนาน
เบิกบาน เมื่อใช้คำบอกสีที่เป็นสีเหลืองมาขยายดอกไม้ ลูกเปิด และจะงอยไก่ โดยอาจใช้คำ
ขยายที่ขยายคำบอกสี เพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นจากความเข้มของแสงสี
เหลืองที่มีมากน้อยต่างกันได้แก่ คำขยาย "แจ่มจ้า" เน้นความเข้มของแสงสีเหลืองที่มีปริมาณมาก
ส่วนคำขยาย "นวล" และ "ซีดๆ" เน้นความเข้มของแสงสีเหลืองที่มีปริมาณน้อย จึงทำให้เด็ก
นึกเห็นภาพที่สดาส่งดงามได้หลายลักษณะ ดังตัวอย่าง

สีเหลืองแจ่มจ้าของบานบุรีทำให้เขาสีมอันตรายจากแมงมุมเสียสิ้น ดอกกลายเป็นช่อใหญ่ๆ
สีเหลืองนวล ลักษณะคล้ายช่อมะม่วงบานรับแมลง

(ฝั่งน้อยในสวน)

พอดีเห็นแม่เปิดเดินอยู่กับลูกเปิดน้อยสีเหลืองน่ารัก 2-3 ตัว เบิ้มจึงกระโดดเข้าไปทัก
(เจ้าเบิ้ม)

เจ้ากบน้อยประหลาดใจมากที่ได้ยินเสียงของไก่ล่อออกมาจากจะงอยสีเหลืองซีด ๆ
แหลม ๆ นั้น

(เจ้ากบปากกว้าง)

4) สีขาว เป็นสีสดใสที่ทำให้รู้สึกสะอาด
บริสุทธิ์ ผู้แต่งใช้คำบอกสีที่เป็นสีขาวขยายคำนาม เพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสิ่งต่างๆ ดังกล่าว
ได้ชัดเจนขึ้น ส่วนคำขยายที่ขยายคำบอกสีสีขาว คือ "ใส" จะช่วยเน้นให้เห็นภาพความเข้มของ
แสงสีขาวที่อ่อนลงจึงก่อให้เกิดความรู้สึกสดใส สวยงาม และโปร่งเบา ดังตัวอย่าง

ดอกจริงสีขาวเล็ก ๆ ซ่อนอยู่ข้างใบนั้นไง

(ฝั่งน้อยในสวน)

ชาหลังคู่สุดท้าย ถูกยึดไว้ด้วยเส้นใยสีขาวใส

(ผึ้งน้อยในสวน)

แม่ออกไข่ลอยเป็นแพเต็มไปหมด เป็นรู้น้ำสีขาวมีจุดดำอยู่ข้างใน

(เจ้าเบิ้ม)

ภาพดวงหน้ากลม ๆ หูเล็ก ๆ จมูกสั้น แขนน่ารัก และขนฟูสีขาว

(ขนฟูกับหูตั้ง)

แสงแดดอุ่นที่ส่องมาในทุ่งนา ทำให้เมล็ดข้าวแข็งแรง มีแป้งสีขาวอัดแน่นอยู่ภายในเปลือก

(เมล็ดข้าวสีทอง)

5) สีฟ้า เป็นสีสดใสที่ทำให้ความรู้สึกสงบ เย็นและสบายตา ผู้แต่งได้ใช้คำบอกสีที่เป็นสีฟ้าขยายคำนาม ท้องฟ้า นัยน์ตา เพื่อเน้นให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสิ่งที่นามากล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งยังใช้คำขยายที่ขยายคำบอกสี คือ "ใส" เพื่อช่วยลดความเข้มของแสงสีฟ้าให้อ่อนลง จึงช่วยให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพที่งดงามกระจ่างตาได้อย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่าง

ท้องฟ้าสีฟ้าใส มีนubesเมฆขาว ๆ หย่อมเล็ก ๆ ลอยอยู่

(เจ้าเบิ้ม)

ที่ปลายหู จมูก เท้า และหางเป็นสีเข้มเกือบดำ นัยน์ตาเป็นสีฟ้าใสทั้งคู่

(ขนฟูกับหูตั้ง)

6) สีม่วง เป็นสีสดใสที่ทำให้ความรู้สึกอบอุ่น และสง่างาม ผู้แต่งได้ใช้คำบอกสีที่เป็นสีม่วงเพื่อเน้นให้เห็นภาพที่สวยงามของดอกไม้ซึ่งมีความเข้มและอ่อนจางของแสงสีม่วง สืบเกิดจากคำขยายที่นำมาใช้ขยายคำบอกสี เพื่อเน้นปริมาณสีที่ต่างกัน

ได้แก่ คาชยาย "อ่อน" และ "เข้ม" ซึ่งจะช่วยขยายภาพดอกไม้เหล่านั้นให้สดใสสวยงามยิ่งขึ้น
ดังตัวอย่าง

ต้นต้อยติ่ง เตี้ยติดดินขึ้นอยู่เป็นทิวบนเนินหญ้า มีดอกใหญ่สีม่วงอ่อนอยู่เกือบทุกต้น สีม่วง
จัดของดอกชองนางดังคู่ดสวยตา ฝั่งน้อยบินเข้าไปหากสีดอกชองนางสีม่วงเข้ม มีโคน
กลีบสีเหลืองจัดจ้า

(ฝั่งน้อยในสวน)

ปูเสฉาจึงพายเรือตามไปอย่างช้า ๆ ท่ามกลางแสงแดดอุ่น สายลมอ่อน แล้วผ่านกอสวะ
เขียวขจี ที่สอดแซมชูช่อดอกสีม่วง

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

7) สีน้ำเงิน เป็นสีสดใสที่ให้ความรู้สึกสงบและ
เยือกเย็น ทั้งยังเป็นสีที่เด็กรู้จักและจดจำได้ก่อนสีอื่นรองลงมาจากสีแดงและสีเขียว (วุฒิ แตร
สังข์, 2514) ดังนั้น การทำให้คาบอกลีที่เป็นสีน้ำเงินจึงช่วยสร้างความสนใจของเด็กได้ดียิ่ง และ
ยังช่วยให้เด็กสามารถนึกเห็นภาพต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้คำ "แปร์ด" มาขยาย
คาบอกลีจะช่วยเน้นให้เห็นปริมาณความเข้มของแสงสีน้ำเงินที่คงามกระจ่างตาขึ้น ดังตัวอย่าง

ลักพักใหญ่ฉันก็เห็นแสงสีน้ำเงินสะท้อนแสงแดดจากเบื้องล่างมาเข้าตา

(ต้นไม้มีเพื่อน)

นกสีน้ำเงินแปร์ดพุ่งผ่านเจียดตัวฝั่งน้อยห่างไม่ถึงคืบ

แล้วนกสีน้ำเงินนั้นก็บินหายไปทางริมฝั่งอย่างรวดเร็ว

(ฝั่งน้อยในสวน)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้คำ
บอกลีที่เป็นสีสดใสในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กนึกมองเห็นภาพต่างๆ ได้อย่าง

สวयงามบรรเจิด เนื่องจากธรรมชาติของเด็กมักมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยความสดชื่น แจ่มใส อยู่เสมอ สังเกตได้ว่าคาบอกลีที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในการบรรยายภาพสัตว์ ภาพพืช และภาพ วัตถุสิ่งของต่างๆ รวมทั้งภาพธรรมชาตินั้น มักเป็นคาบอกลีพื้นฐานที่เด็กรู้จักกันดี เช่น สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน สีขาว และสีฟ้า และเมื่อนำไปใช้ในการบรรยายภาพต่าง ๆ ภายใน เรื่องก็มักมีคำว่า "สี" ระบุไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น

1.3.3.2 คาบอกลีที่เป็นสีมืด คาบอกลีที่เป็นสีมืด ได้แก่ คาบอกลีที่อยู่ในกลุ่มสีมืด เช่น สีดำ สีน้ำตาล คาบอกลีในกลุ่มนี้มักทำให้ความรู้สึกหม่นมัว ไม่เบิกบาน ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในการบรรยายภาพตัวละครและวัตถุสิ่งของในเรื่อง เพื่อต้องการสื่อภาพและความรู้สึกที่น่าเกรงขามให้แก่ผู้อ่าน ทั้งนี้มักใช้กับตัวละครที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือใช้บรรยายลักษณะตัวละครที่มีพฤติกรรมอันไม่น่าพึงใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สีน้ำตาล เป็นสีมืดที่ทำให้ความรู้สึกสงบขรึมและชวนให้นึกยาเกรง การใช้คาบอกลีที่เป็นสีน้ำตาลในบริบทที่นำมากล่าวไว้ข้างต้นเพื่อต้องการสื่อภาพและความรู้สึกที่น่าเกรงขามของตัวละคร รวมทั้งสิ่งของประจำตัวของตัวละคร ทั้งนี้อาจใช้คาบอกลี "เข้ม" เพื่อเน้นความเข้มข้นของสีที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

"นั่นคือ หนูสีน้ำตาล" ผึ้งพี่เลี้ยงกระซิบ "ฉันไม่ชอบหนู บางครั้งนะ มันแอบเข้าไปในรังของเราเพื่อขโมยกินน้ำผึ้ง"

(ผึ้งน้อยนางสาว)

เบิ้มเข้าไปนอนป่าลึกมาก จนมองเห็นสัตว์หน้าตาประหลาด ตัวใหญ่ สีน้ำตาลเข้ม เจ้าตัวโตสีน้ำตาล เหลียวมองรอบตัว แล้วจึงก้มมาเห็นเบิ้มที่เกาะอยู่บนขนของมัน

(เจ้าเบิ้ม)

สัญลักษณ์ของยายซา คือร่มคันยาวม้วนแน่น เรียบร้อย เก็บอยู่บนบล็อกลำสีน้ำตาล หนีบอยู่ที่ซอกแขนขวา

(ร่วมยายซา)

จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้สีน้ำตาลมาประกอบ การบรรยายถึงตัวละคร หรือวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับตัวละครนั้น เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านนึกมองเห็น ภาพได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันก็อาจช่วยเน้นความรู้สึกที่น่าเกรงขามให้แก่เด็กได้ดียิ่งขึ้น

2) สีดำ เป็นสีมืดที่ทำให้ความรู้สึกสีกลับ น่ากลัว และลึบถึถึงความไม่พึงปรารถนา การใช้อำนาจที่ เป็นสีดำนววรรณกรรมสำหรับเด็กมักใช้กับ ตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น พฤติกรรมของแก่นที่ขบรังแกสัตว์ใน เรื่องแก่นพบพญานก จึง ถูกสาปให้กลายเป็นแมวดำ พฤติกรรมของแมวดำในเรื่องชนพุกับหูตั้ง ซึ่งเป็นคู่ต่อสู้ของตัวละคร เอกและแมงมุมสีดำ ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่มุ่งร้ายต่อตัวละครเอก เป็นต้น การใช้อำนาจที่เป็น สีดำจึงช่วยสื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของตัวละครในเรื่องที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน ทั้งยังเน้นความรู้สึกที่น่าหว่นกลัวให้แก่ผู้อ่านได้ดียิ่งขึ้นโดยไม่ต้องอธิบายให้ยืดยาว ดังตัวอย่าง

เมื่อก้มดูตัวเอง แก่นพบว่าเขาได้กลายเป็นแมวดำตัวใหญ่ไปเสียแล้ว

(แก่นพบพญานก)

แมวดำตัวนั้นอำปากชู่ทาทหลังโกง ขนพองไปทั้งตัว

(ชนพุกับหูตั้ง)

ผึ้งน้อยตื่นลุกขลุกติดอยู่กับใย มองเห็นแมงมุมตัวดำ นัยน์ตาแดง อำปากกว้าง เคลื่อนที่ ากลิ้นเข้ามาทุกที

แมงมุมสีดำมองตามผึ้งน้อยอย่างสุดแสนเสียดาย

(ผึ้งน้อยในสวน)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การใช้อำนาจที่ เป็นสีดำนววรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กนึกมองเห็นภาพต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้แต่งมักเน้นการ ใช้อำนาจที่สีสดใสมากกว่าการใช้อำนาจที่เป็นสีมืด เนื่องจากโดยทั่วไปเด็กมักชอบสีที่มีความ สดใสน่าสนใจ การเลือกใช้อำนาจในกลุ่มนี้มาใช้ในเรื่องจึงสามารถเข้าใจให้เด็กอยาก

ติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปอย่างไม่รู้เบื่อ ขณะเดียวกันเมื่อผู้แต่งต้องการสร้างให้เด็กนึกเห็นภาพที่น่าเกรงขาม ก็ได้เลือกนาคาบอกสี่ที่เป็นสีมีดมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ในที่นี้จึงอาจกล่าวการใช้คาบอกสี่ที่ปรากฏใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่านเป็นประการหลักโดยใช้คาบอกสี่ที่สีพื้นฐานที่เด็กรู้จักกันดีมาช่วยสร้างภาพให้แจ่มชัดขึ้น

1.3.4 การใช้คำอุทาน คำอุทาน คือคำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ (นวรรณ พันธุเมธา, 2527) การใช้คำอุทานในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อก่อให้เกิดภาพและความรู้สึกที่สนุกสนานและชวนขัน ดังจะเห็นได้จากคำอุทานที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในเรื่อง ได้แก่ คำอุทานแสดงความตื่นเต้น ตีใจ คำอุทานแสดงความแปลกใจ คำอุทานแสดงความตกใจ และคำอุทานแสดงความเจ็บปวด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.4.1 คำอุทานแสดงความตื่นเต้นตีใจ การใช้คำอุทานแสดงความตื่นเต้นตีใจจะช่วยเร้าความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่เด็กได้โดยตรง ทั้งยังช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างมีรสชาติและสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กได้อย่างรวดเร็ว ผู้แต่งอาจใช้เครื่องหมายประกอบคำอุทานเพื่อเร้าใจเด็กให้เพิ่มขึ้น ได้แก่ เครื่องหมายอัศเจรีย์ และเครื่องหมายจุดไข่ปลา ดังตัวอย่าง

ไชโย ลูกหนูกระโดดเต้นด้วยความดีใจ

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

"ไชโย...ฉันมีรากแล้ว ฉันกำลังจะงอกเป็นต้นข้าว" เมล็ดข้าวสีทองตีใจ

(เมล็ดข้าวสีทอง)

"อ้อโฮ! รถติดอย่างมหัศจรรย์เลย"

(ข้าวเหนียว)

"อ้อโฮ" ช่างอุทาน "และที่สำคัญที่สุด มันกำลังเดินมาทางนี้ละ"

(กิ้งก่าใบเขียวเพื่อน)

"อู๋! โลกภายนอกช่างกว้างใหญ่อะไรเช่นนี้" เบ็มราฟังกับตนเอง
(เจ้าเบ็ม)

"อู๋! ตีใจจริง ไม่ยังมีตัวอะไรมากินดวงอาทิตย์ของเราไปจริงๆ"
(ฤทธิราหู)

"โอ..." มันร้องออกมา "ช่างสวยงามอะไรเช่นนั้น"
(เจ้ากบปากกว้าง)

"นั่นแน่ ที่ข้างทาง... เธอเห็นไหม ตัวอะไรเขียว ๆ นอนร้องอยู่..."
(ปุนปุนรถไฟมาแล้ว)

จะเห็นได้ว่า คาอุทานแสดงความตื่นเต้น ตีใจ
ได้แก่ ไชโย โฮโฮ อู๋อู อู๋อู โอ นั่นแน่ จะช่วยสร้างความรู้สึกสนุกสนานให้แก่เด็กได้อย่าง
รวดเร็ว และช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเห็นภาพต่อไปได้
อย่างสดใสเบิกบาน ซึ่งสอดคล้องกับวัยของเด็กที่มักมองโลกด้วยความแจ่มใส ราวเรียงอยู่เสมอ

1.3.4.2 คาอุทานแสดงความแปลกใจ การใช้คาอุทาน
แสดงความแปลกใจจะช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กได้อย่างดียิ่ง เนื่องจากคาอุทานในกลุ่มนี้
มักใช้ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันคาดคิดมาก่อน จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ให้เด็กเกิด
ความรู้สึกสนุกสนานและขบขันได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากธรรมชาติของเด็กมักมีความสนใจ
ใคร่รู้อะไรต่าง ๆ ที่แปลกใหม่รอบตัวอยู่เสมอ ดังนั้นการใช้คาอุทานแสดงความแปลกใจจึงก่อ
ให้เกิดภาพและความรู้สึกที่สอดคล้องกับวัยและตรงตามความสนใจของเด็ก ดังตัวอย่าง

เอ๊ะ... พ่อหนูกับแม่หนูไปไหนล่ะ

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

"เอ๊ะ ! หม่าสี่เขียว แบลกจริง ลองเอาไปให้แม่เจ้าต้องชายดีกว่า"

(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

เอ๊ะ ! เสียงหมิงนี่

(ร่วมยายซา)

"อ้าว ! พวกผีเสื้อที่คุยอยู่กับเธอหายไปไหนเร็วจริง

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"อ้าว เจ้านกน้อย มีธุระอะไรหรือ"

(ต้นไม่มีเพื่อน)

"อ้าว หมี่ใหญ่จริงๆ ด้วย ไปโดนสีที่ไหนมา จาไม่ได้เลย"

(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

จะเห็นได้ว่าคาอุทานแสดงความตกใจที่ผู้แต่ง เลือก
ที่ยกมากล่าวข้างต้น ได้แก่ เอ๊ะ อ้าว จะช่วยสร้างความสนใจใคร่รู้ของเด็กให้อยากติดตามอ่าน
เรื่องต่อไปจนจบ ทั้งยังสามารถนึกเห็นภาพที่สนุกสนาน เบิกบานได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น

1.3.4.3 คาอุทานแสดงความตกใจ การใช้คาอุทานแสดง
ความตกใจเพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากคาอุทานใน
กลุ่มนี้มีมาใช้แสดง เหตุการณ์ที่พลิกผันไปอย่างฉับพลันโดยไม่ทันคาดคิด ดังจะเห็นได้จากการใช้
คาอุทานแสดงความตกใจในบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่อง ซึ่งอาจ
ก่อให้เกิดภาพและความรู้สึกอันชวนขนลุกติดตามมา ผู้แต่งอาจใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์หรือเครื่องหมาย
หมายจุดไข่ปลาไปกับไวยากรณ์ท้ายคาอุทานเพื่อช่วยเพิ่มรสชาติการอ่านให้เข้มข้นขึ้น ดังตัวอย่าง

เอี้ย...ตายแล้ว นั่นมันขาของแมงนี่

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

"เอี้ย ! ตายแล้ว" ช่างทาสีทส่นลงมาจากนั่งร้าน

(ข้าวเหนียว)

"เอี้ย !" ตัวมเตี้ยมจ้องตาค้าง

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"เอี้ย...อะไรกันนี่" ตัวตุ่นน้อยร้องลั่น

(ปุ้นปุ้นรถไฟมาแล้ว)

"เอี้ย แย่แล้ว" ผีงน้อยร้อง พยายามดิ้นไขว่คว้าเพื่อให้ตัวหลุดออกมา

(ผีงน้อยในสวน)

"เอี้ย ! อะไรกันนี่" เสียงยายชากร้องลั่น

(ร่มยายชา)

"เอ๊ะ ไรครมาทับตัวฉัน ตัวหนักจังเลย..."

"เอ๊ะ...ปุ้นปุ้นนั่นเอง !" ปุ้นปุ้นตกใจมาก

(ปุ้นปุ้นรถไฟมาแล้ว)

"เอ๊ะ ! งูเขียว" อาเบอูทาน

(นกนางแอ่น)

"อู๊ป" ข้าวเหนียวเหยียบเปสือกกล้วยบนพื้น สิ้นลมกันจำเข้า

(ข้าวเหนียว)

"ฮึย !" สัตว์ทุกตัวอุทาน พลาจทาหน้าตาตื่นตระหนก

(กึ่งกำเริบเยียมเพื่อน)

"ว้าย" แม่คำส้มลง

(ข้าวเหนียว)

"หา...จริง ๆ เหนอ ไม่ได้การแล้ว ฉันจะต้องรีบไปบอกเพื่อน ๆ ก่อนดีกว่า"

"ตายแล้ว" ยีราพร้องเบา ๆ

(กึ่งกำเริบเยียมเพื่อน)

ป๊นป๊นตกใจมาก "ตายจริง ! เขาเป็นอะไรก็ไม่รู้"

(ป๊นป๊นรทพมาแล้ว)

จะเห็นได้ว่าคำอุทานแสดงความตกใจที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในบริบทในเรื่อง เพื่อต้องการกระตุ้นความสนใจของเด็ก และก่อให้เกิดภาพที่ชวนขบขัน อันเกิดจากลักษณะอาการต่างๆ ของตัวละครในขณะประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดนั้น คำอุทานแสดงความตกใจที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ภายในเรื่อง ได้แก่ ฮึย ฮึะ ฮึบ ฮึย ว้าย หา ตายแล้ว ตายจริง ซึ่งสามารถก่อให้เกิดภาพและความรู้สึกสนุกสนาน ชวนขันให้แก่เด็กอย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น

1.3.4.4 คำอุทานแสดงความเจ็บปวด การใช้คำอุทานแสดงความเจ็บปวดเพื่อมุ่งให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน และนึกเห็นภาพต่าง ๆ ด้วยอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน ดังจะเห็นได้จากการใช้คำอุทานแสดงความเจ็บปวดในบริบทที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันคาดคิด และความบกพร่องของตัวละครที่แสดงออกมา คำอุทานที่แสดงความเจ็บปวดในขณะเกิดเหตุการณ์นั้นมักจะก่อให้เกิดภาพอันชวนขันติดตามมา ทั้งนี้ผู้แต่งอาจใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ และเครื่องหมายจุลภาคไปลากากับไว้หลังคำอุทานเพื่อช่วยเน้นภาพให้ชัดเจนขึ้น หรืออาจใช้คำอุทานแสดงความเจ็บปวดซ้ำ ๆ กันในบริบทเดียวกัน เพื่อเน้นความรู้สึกของตัวละครให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

"โอย !" เด็กน้อยร้องลั่นด้วยความเจ็บ
เสียงร้อง "โอย !" ดังขึ้น เพราะเจ้าผู้ร้ายไม่ทันรู้ตัว
(ร่วมยายซา)

"โอย โอย... ไม่ไหวแล้ว ข้าต้องข้ามนตายแน่ๆ..."
(กระต่ายจอมไว)

"โอย โอย ฉันเจ็บนะ อย่างdingชี..."
"โอย ไม่รู้ที่...โอย เขากระเด็นไปคนละทาง โอย...สองทาง"
"โอย ช่วยฉันด้วย ! ฉันตกลงมาจากถนน โอย เจ็บจังเลย..."
(ป๊อปป๊อปไฟมาแล้ว)

"อูย" ชาวเหนียวร้องด้วยความเจ็บปวด
(ชาวเหนียว)

1.3.5 การใช้คำเลียนเสียง คำเลียนเสียง คือคำที่ใช้เลียนเสียงสิ่ง
ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวซึ่งอาจเป็นเสียงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นเสียงที่เกิดจากการกระทำ
ของคนและสัตว์ เช่น เสียงน้ำไหล เสียงนกร้อง เสียงจานหล่น เป็นต้น การใช้คำเลียนเสียง
ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อก่อให้เกิดภาพและความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่เด็ก อีกทั้ง
ทั้งยังมุ่งให้เกิดความสมจริงขึ้นภายในเรื่อง ในที่นี้ได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาได้ 3 หัวข้อ ดังนี้

1.3.5.1 คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำเลียนเสียงธรรมชาติ
มักปรากฏใช้ในบริบทที่เป็นการบรรยายจากธรรมชาติภายในเรื่อง ทั้งนี้เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศ
ที่สมจริงและก่อให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้อ่านราวกับว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวนั้น
ด้วย เสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอาจเป็นเสียงลม เสียงฝน และเสียงที่เกิดจากลักษณะอาการ
ต่างๆ ของสัตว์ซึ่งประกอบอยู่ในฉากธรรมชาติ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติต่างๆ ดังกล่าว
จะช่วยสร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็กได้อย่างดีเยี่ยม ดังตัวอย่าง

พายุพัดกิ่งไม้ใบไม้เอนสู่ เสียงดังหวิวหวิว

น้ำฝนที่หยดลงมาจากท้องฟ้า ตกถูกพื้นดินเสียงดัง เปาะเปะ เปาะเปะ

(เมล็ดข้าวสีทอง)

ตรงต้นไทรข้างเขตหิน มีค้างคาวแม่ไก่เกาะห้อยหัวอยู่สูงใหญ่ ปีนเดินเข้าไปใกล้ มัน
ขยับตัว กระพือปีกเกิดเสียงดับพื๊พื๊

(เกาะใน)

เบิ้มได้ยินเสียงจ๊อกแจ๊ก แสดงความตกใจของนกที่กำลังนอนหลับอยู่安然 มีเสียงปีก
กระพือพื๊พื๊ ๆ ลึกประเดี๋ยว เจ้างูก็ล่าถอยกลับมา

(เจ้าเบิ้ม)

ท่ามกลางความมืดและหนาวเย็น จะมีเสียงแว่วมาบ้างก็เพียงลมพัดเสียดใบไม้ดัง
หวิวหวิว...

(นกนางแอ่น)

แรงสะเทือนจากการกระโดดของผีเสื้อ ทำให้ปีกแก่ของตั๊กแตนติดตัวแตกออก มีเสียง
ดังเพี้ยะ

(ผีเสื้อยานสวน)

ลูกตาลลูกหนึ่งถูกลมพัดอย่างแรง จนก้านทนน้าหนักไม่ไหว ฉีกขาดร่วงหล่นมาบนพงหญ้า
ข้าง ๆ กระต่ายดังพลับ

(กระต่ายจอมไว)

จะเห็นได้ว่า ค่าเสียงนเสียงธรรมชาติที่ปรากฏใช้
ในการบรรยายจากธรรมชาติได้ก่อให้เกิดภาพ และความรู้สึกที่สมจริงให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี
อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านนิสสร้างสรรค์จินตนาการได้อย่างแจ่มชัด และเกิดความเพลิดเพลินในการ
อ่านอย่างเต็มที่

1.3.5.2 คาเสียงเสียงสัตว์ คาเสียงเสียงสัตว์ที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เกิดความสมจริงขึ้นภายในเรื่อง ส่วนใหญ่ก็มีตัวละครสำคัญคือ ตัวละครที่เป็นสัตว์ทำหน้าที่ดำเนินบทบาทต่างๆ ทั้งในแบบสมจริงและแบบบุคลลาธิษฐาน การใช้คาเสียงเสียงสัตว์ที่เป็นตัวละครสำคัญในเรื่อง มักปรากฏใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละครและใช้ประกอบคำพูดของตัวละครในบทสนทนา เพื่อให้สอดคล้องกับเสียงร้องที่ตรงตามธรรมชาติของสัตว์ประเภทนั้นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คาเสียงเสียงสัตว์ที่ใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร คาเสียงเสียงสัตว์ที่ใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละครจะช่วยให้เกิดความสมจริงและช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่านไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้อาจมีการใช้เครื่องหมายต่างๆ เพื่อเร้าความรู้สึกและเน้นความสมจริงให้มากขึ้น ได้แก่ การใช้เครื่องหมายอัญประกาศกับคาเสียงเสียงตัวละครที่เป็นสัตว์เพื่อให้คล้ายกับคำพูดของตัวละครที่เป็นคน การใช้เครื่องหมายไม้ยมกและเครื่องหมายจุดไข่ปลาเพื่อแสดงความต่อเนื่องของเสียงและการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์เพื่อเน้นความรู้สึกและให้คล้ายกับคำอุทานของตัวละคร ดังตัวอย่าง

ในบรรดาทั้ง 5 ตัว เจ้าแหลมร้องเสียงประหลาดกว่าผู้อื่น ขณะที่เป็้ม บาง งอและจุกร้อง "โอบโอบ โอบโอบ" เจ้าแหลมจะร้อง "โอบโอบ โอบโอบ"

(เจ้าเป็้ม)

แม่เปิดว้ายนาหน้า ซुकอยาวตั้งตรงหันหน้าไปทางซ้ายที่ขวาที่ ส่งเสียงร้องดัง ก๊าย ก๊าย ก๊าย ส่วนลูกเปิดก็ร้องตามแต่เป็นเสียงดัง ก๊ีบ ก๊ีบ ก๊ีบ

(ฝั่งน้อยยานสวน)

สิ่งแรกที่เขามองเห็นและได้ยินเสียงคือนกเขาคู่หนึ่ง เกาะอยู่ที่กิ่งไม้ตาย พร้อมกับส่งเสียงขันเจื้อยแจ้ว "ครุก กรู ครุก...ครุก กรู ครุก"

อีกตัวใหญ่บินเข้ามาแทน มันส่งเสียงร้อง กา กา กา

"กาเหว่า กาเหว่า กาเหว่า..." นกกาเหว่านั่นเอง

"เป๊ก เป๊ก เป๊ก ฮก..." มีเสียงแปลก ๆ ดังมาจากที่นั่น
(เด็กน้อยกับต้นไม้)

กะต๋าก ๆ แม่ไก่ร้องลั่น พลาจถลาออกวิ่ง

"ฮืด ฮืด...ค" แม่หมูร้องสุดเสียง

แม่ไก่พบพ่อไก่ที่ริมรั้ว กำลังตั้งหน้าตั้งตาเฝ้าคอกชั้นอ็อกฮืออ็อกอ็อก

"มอ มอ ออ !" เจ้าทุยลุกพรุดขึ้นยืน

"กะต๋าก กะต๋าก กะต๋าก ก๊อก ๆ ๆ กะต๋าก" เสียงแม่ไก่

"อ็อกฮืออ็อกอ็อก อ็อกฮืออ็อกอ็อก" เสียงพ่อไก่

เสียง "ฮืด ฮืด ฮืด ฮืด ๆ" ของแม่หมูอ้วนประสานกับเสียง "มอ มอ มอ...ออ" ของ
เจ้าทุย

เจ้าแพะหลับหูหลับตาร้องอย่างสุดเสียง "แป๊ะ แป๊ะ แป๊ะ แป๊ะ...เอ๊ะ ๆ"

(ฤทธิ์ราหู)

2) คำเลียนเสียงสัตว์ที่ใช้ประกอบคำพูดของ

ตัวละครที่เป็นสัตว์ในบทสนทนา การใช้คำเลียนเสียงสัตว์ในลักษณะดังกล่าวนี้เพื่อสร้างความสมจริงให้แก่ตัวละคร ซึ่งผู้แต่งอาจเลือกสมมุติขึ้นมาจากสัตว์ประเภทต่างๆ ที่มีอยู่จริง ทั้งนี้จะช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินได้อย่างเต็มที่ ดังตัวอย่าง

"เมี้ยว เมี้ยว เมี้ยว" แก่นร้องทัก

"เหมียว เหมียว ใดเรียกจัน" นางแมวร้องถาม

"เมี้ยว เมี้ยว จันอยู่นี่ใจละ" แก่นตอบ

(แก่นพบพญานก)

"เมี้ยว...สวัสดีจ๊ะ เธอพูดภาษาแมวได้ไหม"

"เมี้ยว...สวัสดีจ๊ะ" หูตั้งเดินเข้าไปยืนอยู่ใต้ระเปียง

(ชนพูกับหูตั้ง)

"จ๊ีบ ๆ รู้แล้วละ เด็กคนนั้นโดนแม่ตีเลยหนีออกจากบ้าน" พ่อนกอวดรู้ "จ๊ีบ ๆ ๆ โถ...
นำสงสาร ตีนะที่สัตว์ร้ายไม่ทำอันตรายเอาในระหว่างทาง" แม่akraฟิง
(นกนางแอ่น)

ขณะเดินทาง กิ่งก่าก็พบกาทัวหนึ่งบินมา "กา ๆ สวัสดี กา ๆ เธอไปไหนจ๊ะ" กาทักทาย
(กิ่งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

"สวัสดีจ๊ะ แม่เปิด"

"ก๊าย ก๊าย สวัสดีจ๊ะ" แม่เปิดมองเบ้มอย่างงง ๆ ที่อยู่ ๆ ก็โผล่เข้ามา
(เจ้าเป็ม)

"แยจจริง ก๊าย ก๊าย นวทหุชะมัด นี่จะคู่สุริยคราสกันเจียบ ๆ ไม่ได้รู้เง"
สัตว์ต่างๆ หยุคร้องและเหลียวหาเจ้าของเสียงก็พลันเห็นเจ้าเปิดโผล่ออกมาจากกอหญ้า
(ฤทธิราหู)

1.3.5.3 คำเสียนเสียงลักษณะอาการของคนและวัตถุสิ่งของ
การใช้คำเสียนเสียงลักษณะอาการของคนและวัตถุสิ่งของ เพื่อมุ่งให้เกิดความสมจริงขึ้นภายใน
เรื่อง ดังจะสังเกตได้จากการใช้คำเสียนเสียงหัวเราะของคนกับตัวละครที่เป็นสัตว์ เพื่อให้
ตัวละครเหล่านั้นได้แสดงอาการต่างๆ ได้อย่างคน หรืออาจใช้คำเสียนเสียงวัตถุสิ่งของที่อาจ
เกิดจากการกระทำของคนหรือเป็นเสียงที่เกิดขึ้นเองจากวัตถุสิ่งของนั้น ๆ เช่น เสียงอาวุธหล่น
เสียงรถไฟ ดังตัวอย่าง

"ฮะ ฮะ ฮ่า สนุกจริง" เจ้ากบน้อยหัวเราะ พร้อมเหยียดขาหน้าออกไป
(เจ้ากบปากกว้าง)

"ฮ่า ๆ ๆ" ลุงเต่าหัวเราะเสียงดังแบบเต่าอารมณ์ดี
(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้า)

เสื่อไต้ยั้งตั้งนั้น ก็หัวเราะก๊องป่า "ฮ่า ฮ่า ฮ่า น่าขันจริงๆ แม่โค..."

(แม่โคกับเสื่อไต้)

พญานกยักษ์ผงกหัว กล่าวว่

"เราให้เวลาเจ้าห้าวัน พอครบกำหนด เจ้าจะต้องหลับตาและนึกถึงเรา แล้วเจ้าจะพบเราจาไว้ให้ดี ฮะ ฮะ ฮะ"

(แก่นพบพญานก)

"อ้ายขาเบ้ เดินโซเซ อ้ายขาเก เหวไปหันมา...ฮ่า ๆ ๆ"

นี่คือเสียงตะโกนล้อเลียนของเจ้าลายกับเพื่อนห้องดั่งระงม

(เพื่อนแท้)

กึ่งกำคิดไปคิดมา มันนึกถึงประโยคหนึ่งได้ว่า "ปากคนยาวกว่าปากกา" แต่ถ้าพูดต่อหลาย ๆ ปากแล้ว กึ่งกำก็กลายเป็นสัตว์ประหลาดไปได้

ฮ่า... ๆ... ๆ... ๆ ฮ่า... ๆ... ๆ... ๆ ฮ่า... ๆ... ๆ... ๆ

(กึ่งกำไปเยี่ยมเพื่อน)

เมื่อมีคันทิ้งเต็มแล้ว ปู๊นปู๊นก็จะเล่นไปบนรางตั้งฉีกฉัก ฉีกฉัก ปู๊นปู๊น...

(ปู๊นปู๊นรถไฟมาแล้ว)

ยายขาหันกลับมาเอาร่มพาดเต็มแรง เสียงอาวุธหล่นลงพื้นถนนดังแก๊ก

ยายขาพยายามสะบัดและคืนเต็มแรง พรี๊ด ! ร่มกางแล้ว !

(ร่มยายขา)

1.4 การใช้คำที่แสดงความรู้สึกอ่อนน้อม สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญต่อระดับวัยของบุคคลและมักอบรมเลี้ยงดูเด็กให้รู้จักมีสัมมาคารวะ และยกย่องผู้อื่นไว้ก่อนตนเองเสมอ การเลือกนาคาที่แสดงความรู้สึกอ่อนน้อมมาใช้ในวาระกรรมสำหรับ เด็กจึงนับเป็น

วิจัยสื่ที่มีลักษณะเด่นทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี กล่าวคือ ช่วยทำให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีในการเลือกใช้คำได้ถูกต้องตามกาลเทศะและเหมาะสมแก่ฐานะของบุคคลซึ่งจะทำให้เด็กสามารถจดจำและนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน คำที่แสดงความรู้สึกอ่อนน้อม อาจแบ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ได้ 5 หัวข้อ ดังนี้

1.4.1 การใช้คำนำหน้าชื่อ คำนำหน้าชื่อเป็นคำที่แสดงฐานะระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ภายในเรื่อง เพื่อช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับผู้อ่านให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มุ่งแสดงความรู้สึกและให้เกียรติบุคคลอื่น ดังจะเห็นได้จากการใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.4.1.1 คำนำหน้าชื่อผู้ที่มีวัยหรือฐานะสูงกว่า การใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครในลักษณะนี้ เพื่อแสดงความรู้สึกอ่อนน้อมต่อผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึงซึ่งมีวัยหรือมีฐานะสูงกว่าผู้พูดมักปรากฏใช้ในบริบทการบรรยายเรื่องและบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่มีวัยหรือฐานะต่างกัน กล่าวคือ ตัวละครที่เป็นผู้เล่าเรื่องหรือเป็นผู้พูดมีวัยอ่อนกว่าหรือเป็นผู้มีฐานะต่ำกว่าผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง คำนำหน้าชื่อตัวละครที่แสดงอาวุโสหรือระดับชั้นที่สูงกว่าผู้พูด ได้แก่ คาบอกรุขที่ 2 คุณ ทาน ซึ่งเป็นคำที่แสดงความรู้สึกอ่อนน้อมต่อผู้อื่น และคาบอกราตี ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ยาย ลุง พี่ ซึ่งเป็นคำแสดงความรู้สึกและบอกวัยของผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึงให้ชัดเจนขึ้น ทั้งยังช่วยสร้างความสนิทสนมให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว บางครั้งผู้แต่งอาจใช้คาบอกรุขที่ 2 คุณ นำหน้าชื่อตัวละครที่เป็นคาบอกราตีเพื่อแสดงความรู้สึกและแสดงความสนิทสนม ได้แก่ คุณย่า คุณตา ดังตัวอย่าง

เจ้าของผมเป็นเด็กชาย ชื่อคุณการ์ตูน รูปร่างอ้วนกลมเหมือนนม คุณการ์ตูนใจดีมาก บางครั้งผมซุ่มขำมึงชนของแตก เขาก็เพียงแต่เรียกผมมาสั่งสอน ไม่ได้เขี่ยนตีผมเลย
(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

หูตั้งแนะนำชนพูกกับแก้วแต้ม คุณสอวงศ์เดินเข้ามาพบพอดี
(ชนพูกกับหูตั้ง)

คุณย่าใจดี รักหลาน และดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา

(ยายของคุณย่า)

คุณตาเป็นช่างปั้น ฝีมือดีเยี่ยมและใจดีมาก

(รูปปั้นของคุณตา)

"ท่านเสื่อเจ้าขา เมตตาสงสารด้วยเถิด ดิฉันมีลูกอ่อนยังกินนม ถ้าท่านกินดิฉันเสียแล้ว
ลูกอ่อนก็คงจะต้องตายแน่

"ท่านเสื่อ บปล่อยแม่เข้าไปเถิด ซ้ายอมมาให้ท่านกินแทนแม่ อย่ากินแม่ซ้ำเลย"

"อย่าเจ้าคะ ท่านเสื่อ อย่ากินลูกดิฉันเลย ลูกดิฉันยังเล็กเหลือเกิน"

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

พ่อหนูพยายามต่อสู้กับแมวทุกวิถีทางจนเหนื่อยอ่อนและหมดแรง

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

พ่อนกกางเขนรีบร้องบอก แล้วกางปีกถลาไปข้างหน้า

(ฤทธิ์ราหู)

แม่โคอ่อนหวานเสื่ออยู่นาน จนเสื่อใจอ่อน

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

แม่หอยตากยิ้มด้วยความสุขใจ แล้วหลับตาลงเป็นครั้งสุดท้าย

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

"ปู่แท้ม จันเจอสาวสวยถูกใจแล้วละ" หูตั้งตาลอย

(ชนพูกับหูตั้ง)

ยายซาใจดี แจกพืชผักสวนครัวที่ปลูกเอง รวมทั้งผลไม้ แบ่งปันให้เพื่อนบ้านเสมอ
(ร่วมยายซา)

ลุงเต๋าน้ำยี่มาให้อย่างคนแก่ใจดี

(ลุงเต๋ากับลุงเต๋าน้ำ)

"สวัสดิ์ครับ พี่ปลา พี่เพ็งมาเที่ยวแถวนี้หรือครับ"

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

1.4.1.2 คำนาน้ำชื่อผู้ที่มีวัยหรือฐานะ เสมอกันหรือต่ำกว่า
การใช้คำนาน้ำชื่อตัวละครในลักษณะนี้ เพื่อแสดงความสุภาพต่อผู้ที่กล่าวถึงและช่วยสร้างความ
สนิทสนมให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกคล้ายกับตัวละครในเรื่องมีวัยใกล้เคียงกัน จึงเกิดความ
สนใจอยากติดตามอ่านเรื่องต่อไปจนจบ คำนาน้ำชื่อที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้นาน้ำชื่อตัวละคร
เพื่อบอกรวัยหรือบอฐานะที่เสมอกันหรือต่ำกว่าผู้พูด ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 2 เจ้า และคาบอ
ญาติ ลูก ดังตัวอย่าง

เจ้ากระต่ายคิดได้ดังนั้น จึงเดินถือลูกตาลสดไปอวดเจ้าหมีที่เดินผ่านมา

(กระต่ายจอมโว)

ทุก ๆ วัน เจ้าหางพวงจะพาพวกออกหาอาหาร ได้อาหารมาก็แบ่งปันกันกิน

(จ้าวป่า)

ลุงเต๋ากับหลานตัวมเตี้ยมไปยังบริเวณริมน้ำด้วยความดีใจ

(ลุงเต๋ากับลุงเต๋าน้ำ)

ลูกหงส์อยู่ด้วยกันอย่างสุขสำราญ สามัคคีกันตามที่พ่อแม่หงส์ได้สั่งสอนไว้

(ลูกหงส์กตัญญู)

1.4.2 การใช้คาแทนชื่อ คาแทนชื่อ คือคำที่ผู้พูดใช้แทนชื่อตัวเองแทนชื่อผู้ฟัง แทนชื่อผู้ที่กล่าวถึง และสิ่งที่เกี่ยวข้องงานในการสนทนา คาแทนชื่อเป็นคำแสดงความสุภาพ อ่อนน้อมที่แสดงท่าที ความรู้สึก ตลอดจนความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง ดังนั้น ผู้พูดจึงมักเลือกใช้คาแทนชื่อให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ เพื่อช่วยให้การสนทนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่อยู่ในวงสนทนาเดียวกัน การใช้คาแทนชื่ออันวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กได้เรียนรู้และจดจำคำเหล่านี้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องงานชีวิตจริง ดังจะเห็นได้จากคาแทนชื่อที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในบทสนทนานั้นเรื่อง ดังนี้

1.4.2.1 คาแทนชื่อตัวเอง คาแทนชื่อตัวเองเป็นคำที่ผู้พูดเลือกนำมาใช้ในการสนทนาโดยคำนึงถึงวัย เพศ ตำแหน่ง อาชีพ รวมทั้งเวลาและสถานที่ที่พูดในขณะนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมแก่ระดับฐานะของผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึงเป็นสำคัญ งานที่นี้ได้แบ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ไว้ 4 หัวข้อ ดังนี้

1) คาแทนชื่อตัวเองเมื่อพูดกับผู้ที่มียัยหรือฐานะสูงกว่า งานสังคมวิทยามักถือว่าผู้ที่มีวัยอาวุโสหรือมีฐานะสูงกว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องนับถือ ดังนั้น ผู้พูดจึงมักเลือกใช้คาแทนชื่อตัวเองให้เหมาะสมเพื่อแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ฟัง มักปรากฏใช้ในการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กกับตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ และอาจเป็นการสนทนาระหว่างตัวละครที่อยู่ในฐานะต่ำกว่ากับตัวละครที่อยู่ในฐานะสูงกว่า คาแทนชื่อตัวเองที่ตัวละครที่เป็นเด็กใช้ในการสนทนา ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 1 ฉัน ผม กระผม ทู ข่า คาบอกญาติ ได้แก่ ลูก และคานามที่เป็นชื่อเฉพาะ ได้แก่ หมิง ส่วนคาแทนชื่อตัวเองที่ตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในฐานะต่ำกว่าใช้พูดกับตัวละครที่อยู่ในฐานะสูงกว่า ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 1 ดิฉัน ดังตัวอย่าง

"ยายจ๋า ทำไมข้านิจพิการอย่างนี้" เสียงเจ้าลูกหมี่พิการสั้นพร่าพร้อมกับหยาดน้ำตาที่เออริน

(เพื่อนแท้)

"พ่อครับ นกเป๊กฮกคือนกอะไรครับ ผมมองไม่เห็นตัวมัน"

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

หายจากตกตะลึงแล้ว แก่นยกมือไหว้พญานกยักษ์ พลาจกล่าวว่

"กระผมมาแล้วครับผม มาให้ท่านซาตามสัญญา"

(แก่นพบพญานก)

แมวน้อยตกปลาได้อีกตัว ปลดปลาใส่ข้อง เกี่ยวเหยื่อหย่อนเบ็ดใหม่ แล้วหันไปพูดกับ
แมวเผ่าว่า "หนูได้ปลาสองตัวแล้ว ลุงแมว"

(แมวน้อยตกปลา)

แล้วลูกโคก็พูดกับเสื่อว่า

"ท่านเสื่อ ปลอยแม่ข้าไปเถิด ข้ายอมมาให้ท่านกินแทนแม่ อย่ากินแม่ข้าเลย"

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

ลูกโคได้ฟังแม่สอนก็แปลกใจ จึงถามว่า

"ทำไมวันนี้แม่ถึงสั่งให้ลูกหาหญ้ากินล่ะจ๊ะ วันก่อนแม่ยังบอกลูกว่า ลูกต้องกินนมแม่ไปจน
กว่าจะโตพอ ถึงจะหาหญ้ากินได้..."

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

"ยายจ๋า แม่เรียกแล้ว หมิงกลับบ้านก่อนนะจ๊ะ"

(ร่มยายซา)

แม่โคได้ยินเสื่อว่า ก็อึดอันตันใจ แต่ก็ยังเป็นห่วงลูกอ่อนที่รออยู่ จึงอ้อนวอนเสื่ออีกว่า

"ถ้าอย่างนั้น ดิฉันขอกลับไปบ้านก่อนเถอะเจ้าคะ ท่านเสื่อ ขอกลับไปให้ลูกกินนมอีกสัก
ครั้ง แล้วจะได้สั่งสอนลูกให้รู้จักหากิน พอเอาตัวรอดไม่อดตาย แล้วดิฉันจะกลับมาหาท่าน"

(แม่โคกับเสื่อไคร่ง)

2) คาแทนชื่อตัวเองเมื่อพูดกับผู้มีวัยหรือฐานะต่ำกว่า คาแทนชื่อตัวเองที่ผู้พูดเลือกนามาใช้พูดกับผู้ฟังที่มีวัยหรือมีฐานะต่ำกว่า ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 1 ฉัน เรา ข้า เพื่อแสดงความมีอาวุโสสูงกว่าหรืออยู่ในฐานะที่เหนือกว่าผู้ฟัง และอาจใช้คาบอกญาติแทนชื่อตัวเอง ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ตา ยาย ลุง พี่ เพื่อแสดงความสนิทสนมและความสัมพันธ์อันใกล้ชิด นอกจากนี้ผู้พูดยังอาจใช้คาแทนชื่อตัวเองตามอาชีพ ได้แก่ ครู เพื่อแสดงวัยและฐานะที่เหนือกว่าผู้ฟัง คาแทนชื่อตัวเองดังกล่าวนี้มักปรากฏใช้ในบทสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่กับตัวละครที่เป็นเด็ก และระหว่างตัวละครที่มีฐานะเหนือกว่ากับตัวละครที่มีฐานะต่ำกว่า ดังตัวอย่าง

"นั่นคือหนูสีน้ำตาล" ผึ้งพี่เลี้ยงกระซิบ "ฉันไม่ชอบหนู บางครั้งนะ มันแอบเข้าไปในรังของเราเพื่อขโมยกินน้ำผึ้ง"

(ผึ้งน้อยในสวน)

"สวัสดีครับ พี่ปลา พี่เพิ่งมาเที่ยวแถวนี้หรือครับ"

"เที่ยวรี ! ชินมัยเที่ยวก็อดตายเท่านั้น ฉันกำลังหาอาหารต่างหาก"

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"อย่าเพิ่งฆ่าผมเลย ขอให้ผมกลับไปหาพ่อแม่ก่อนเถิด แล้วผมจะกลับมาให้ฆ่า" แก่นต่อรองกับพญานกยักษ์ พญานกยักษ์ผงกหัว กล่าวว่า

"เราให้เวลาเจ้าห้าวันพอครบกำหนด เจ้าจะต้องกลับมาและนึกถึงเรา แล้วเจ้าจะพบเรา จาไว้ให้ดี ฮะ ฮะ ฮะ"

(แก่นพบพญานก)

เสือได้ยืนดั่งนั้นก็หัวเราะก้องป่า

"ฮ่า ฮ่า ฮ่า น่าขันจริงๆ แม่โค เจ้านี้พูดอะไรน่าขัน มีที่ไหนบ้างเสือจับได้แล้ว ปลอຍไป ลีตว์เงที่ไหนมันจะกลับมาให้ฆ่ากิน เจ้าจะมาหลอกฆ่าแบบนี้ไม่สำเร็จแน่"

(แม่โคกับเสือโคร่ง)

"ที่ลูกพูดก็ถูก" พ่อลูบทักลูกชาย พลางพูดว่า "แต่พ่ออยากจะเพิ่มเติมสิ่งที่พบเห็นจากที่ลูกคิดว่าสิ่งใดที่ไร้ประโยชน์ แต่ถ้าใครที่มีความคิดดีพอ สายตากว้างไกลพอก็จะเห็นประโยชน์จากมันได้..."

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

แม่โคได้ยินลูกถามก็ร้องไห้ แล้วบอกกับลูกตามตรงว่า

"ที่จริงลูกยังเล็กนัก ยังต้องกินนมแม่ แต่นับตั้งแต่พุงนี้ ลูกจะไม่ได้กินนมแม่อีกแล้ว วันนี้แม่จะล่าจ ไคินเข้าไปถึงชายป่า แม่ถูกเสือจับตัวไว้ได้ เสือจะกินแม่แล้ว แต่แม่ขอไว้ว่าจะกลับมาหาลูกเสียก่อน แล้วพุงนี้จะกลับไปให้เสือกิน แม่จึงต้องสั่งสอนลูกให้รู้จักอยู่แต่ลาพัง"

(แม่โคกับเสือโคร่ง)

"ปู่จ๋า...ปู่ต้องช่วยนกใจดีมีเมตตา นะ" เด็กชายผมจุกวิ่งวอน

"ปู่ช่วยแน่ ๆ แม่ปู่จะแก่ แม่พรานป่าจะแข็งแรง ปู่พบ ปู่ก็จะต่อสู้ขีดขวาง "ปู่แต่ยืนยัน

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

"ยายจ๋า แม่เรียกแล้ว หมิงกลับบ้านก่อนนะจ๊ะ"

"ไปชิลูก เอาร่มยายกันฝนไปนะ เตี่ยวจะเป็นหวัด"

(ร่มยายชา)

"คราวนี้...ตาคิดว่าจะปั้นรูปคนดูบ้าง" คุณตาพูดกับรูปสัตว์ต่างๆ "เมื่อเวลาตาไม่อยู่ พวกเจ้าจะได้ไม่เหงาใจล่ะ"

(รูปปั้นของคุณตา)

"ว่ายน้้าไปเที่ยววนบึงลิกกับลุงไหมล่ะ"

"ไปสิครับ ชีวิตนี้ผมยังไม่เคยเห็นบริเวณบึงนี้ว่าน้้าสว่านมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรเลย"

(ลูกเต่าพบกับลุงเต่าน้้า)

"อ้าว ! พวกผีเสื้อที่คุยอยู่กับเธอหายไปไหนเร็วจริง" แม่นกกินบีสร้องทัก

"เขาจะไปหาอาหารครับ"

"พี่ก็กำลังจะไปหาอาหารเหมือนกัน..."

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"ครูรู้ว่าเธอเป็นคนดี แต่ความดีมีคะแนนให้ไม่มากนัก หวังว่าเธอคงเข้าใจนะ" ครูข้าง
พูดอย่างเห็นใจ

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

3) คาแทนชื่อตัวเอง เมื่อพูดกับผู้มีวัยหรือฐานะ
เสมอกัน คาแทนชื่อตัวเองเมื่อตัวละครทั้งสองฝ่ายคือผู้พูดกับผู้ฟังมีวัยหรือมีฐานะ เสมอกัน ได้แก่
คาบอกบุรุษที่ 1 ฉัน เขา ข้า ทั้งนี้ถือว่าคาแทนชื่อตัวเองเหล่านี้เป็นคาที่แสดงความสนิทสนม
ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ส่วนคาบอกบุรุษที่ 1 ข้าพเจ้า เป็นคาแทนชื่อตัวเองที่แสดงความสุภาพและ
ให้เกียรติผู้ฟังที่มีฐานะเสมอกับตน ปรากฏใช้ในบริบทที่ตัวละครต้องการแสดงความเป็นทางการ
ดังตัวอย่าง

"ฉันจะสอนให้เธอเป็นคนเก่งเอง" ลูกกระรอกพูด

"จะ ฉันก็จะสอนให้เธอเป็นคนดี" ลูกกระต่ายยืนยัน

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

"เพื่อนรัก...เราหมดแรงเสียแล้ว ช่วยอุ้มเราไปด้วยเถิด" เจ้าลิงวิงวอน

(เพื่อนแท้)

เจ้ากระต่ายสำนักผิดและพูดว่า

"ข้าขอสัญญาว่าจะไม่พูดบดอีก ข้าขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้บทเรียนที่ดียิ่งแก่ข้า เพราะการ
พูดบดสามารถทำให้เรื่องเล็กๆ กลับกลายเป็นเรื่องใหญ่ได้"

(กระต่ายจอมแวง)

"ข้าแต่ผู้เจริญ พวกข้าพเจ้าอยู่ที่นี่ มีความสุขเจริญดีทุกประการ ข้าพเจ้ารู้ว่าท่านจะมา
ตอบแทนพระคุณบิดามารดาของท่าน ข้าพเจ้าจึงมาต้อนรับบูชาท่าน"

(ลูกหงส์กตัญญู)

4) คำแทนชื่อตัวเอง เมื่อพูดคนเดียว ผู้แต่งได้
เลือกใช้คำแทนชื่อตัวเองในบริบทที่ตัวละครพูดหรือคิดอยู่ภายในใจ ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความ
สมจริงทำให้เกิดขึ้นภายในเรื่องแล้ว ยังอาจสร้างความสนิทสนมระหว่างตัวละครกับผู้อ่านให้เกิดขึ้น
ได้อย่างรวดเร็ว และช่วยให้ผู้อ่านได้ร่วมรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร และเกิดความรู้สึก
คล้อยตามได้ง่าย คำแทนชื่อตัวเองของตัวละครเมื่อพูดคนเดียว ได้แก่ คำบอกบุรุษที่ 1 ฉัน เรา
ดิฉันตัวอย่าง

แม่หอยทากคลานถึงปากบ่อ ชูหนวดยื่นคลำก็สัมผัสพบความชื้นเย็นที่ก้นบ่อ นางคิดว่า "ดีละ
ฉันจะวางไข่ไว้ที่ก้นบ่อ แดดร้อนส่องลงไปไม่ถึง ไข่ของฉันจะปลอดภัย"

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เจ้ากระต่ายยืนตัวลั่นนังงก มันคิดว่า "เอาเกิดเราจะลองพูดความจริงดูสักครั้ง จะเกิด
อะไรขึ้น เราก็ยอมละ"

(กระต่ายจอมไว)

"ถึงเวลาที่เราจะไปพบกับพญานกยักษ์แล้ว" แก่นพูดกับตัวเอง

(แก่นพบพญานก)

1.4.2.2 คำแทนชื่อผู้ฟัง คำแทนชื่อผู้ฟังเป็นคำที่ผู้พูดเลือกน
มาใช้เพื่อที่เหมาะสมแก่ระดับวัยและฐานะของผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้การสนทนาดำเนินไปอย่างราบ
รื่นและสามารถสื่อเจตนาของผู้พูดไปสู่ผู้ฟังอย่างได้ผลสมดังที่ต้องการ เนื่องจากคำแทนชื่อผู้ฟังที่
ผู้พูดเลือกนำมาใช้จะแสดงท่าทีและความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงอาจทำ
ให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจได้ต่างๆ กัน คำแทนชื่อผู้ฟังที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กอาจ
แยกกล่าวรายละเอียดได้ดังนี้

1) คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะสูงกว่า คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะสูงกว่า มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กกับตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ หรือตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยกันซึ่งผู้พูดมีฐานะต่ำกว่าผู้ฟัง คาแทนชื่อในกลุ่มนี้จึงมักแสดงความสุภาพอ่อนน้อมและให้เกียรติผู้ฟัง ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 2 ท่าน คุณ และคาบอกญาติที่ใช้แทนชื่อญาติผู้ใหญ่ ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ตา ยาย ลุง พี่ คาบอกญาติที่ใช้แทนชื่อผู้ฟังอาจแสดงความสุภาพและแสดงความสนิทสนมอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

เจ้าหมี่รู้สึกเสียหน้า มันจึงพาฝูงสัตว์ไปหาเจ้ากระต่ายแล้วพูดว่า "กระต่ายเพื่อนรัก ข้าได้บอกพวกสัตว์หน้าเงาเหล่านี้ไปว่า ท่านปีนต้นไม้ที่สูงที่สุดในป่านี้ได้ แต่พวกเขาไม่ยอมเชื่อ ท่านลองพูดให้พวกเขาฟังทีสิ

(กระต่ายจอมโว)

"...เราคือหมี่สีน้ำตาล รู้จักไว้เสียด้วย" เจ้าหมี่ตอบ

"ถ้าตรงนี้ไม่ใช่ขอบโลกแล้ว คุณหมี่ทราบไหมครับว่าขอบโลกอยู่ตรงไหน โกลาไปจากที่นี่มากไหม" เบ็มซึก

(เจ้าเบ็ม)

"แต่ร็อน ลมแรงอย่างนี้ อย่าเพิ่งกลับบ้านเลยแม่" ลูกผีเสื้อเอ่ยขึ้น

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

2) คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะต่ำกว่า คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะต่ำกว่าผู้พูด มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่กับตัวละครที่เป็นเด็ก หรืออาจเป็นตัวละครที่มีฐานะสูงกว่าใช้พูดกับตัวละครที่มีฐานะต่ำกว่า คาแทนชื่อผู้ฟังที่เลือกนามาใช้ในบริบทดังกล่าวมักแสดงวัย ฐานะ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังให้ชัดเจนขึ้น คาแทนชื่อผู้ฟังในกลุ่มนี้ได้แก่ คาบอกบุรุษที่ 2 เจ้า เธอ หนู และคาบอกญาติ ได้แก่ ลูก ดังตัวอย่าง

"ตัวของเจ้าก็เหมือนกัน เมื่อตอนที่ยังเล็ก เจ้าเกือบตายเพราะหุญาครุร้าย ดีแต่พ่อกับแม่ของเจ้าเลี้ยงชีวิตเข้าขัดขวาง จนช่วยเจ้าไว้ได้ทัน ถึงกระนั้นกว่าจะปราบหุญาตัวนั้นได้ แม่เจ้าก็บาดเจ็บแทบเอาชีวิตไม่รอด" ปู่เล่าเรื่องของอาเบสสมัยยังเล็กให้ฟัง
(นกนางแอ่น)

"ครูรู้ว่าเธอเป็นคนดี แต่ความดีมีคะแนนให้ไม่มากนัก หวังว่าเธอคงเข้าาจนนะ" ครูข้างพูดอย่างเห็นใจ
(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

แมวเผือกตกเอาปลาตัวที่สี่ขึ้นมา แล้วหันมาตอบแมวน้อยว่า
"ลูกตกปลาก็ตั้งใจตกปลาอย่างเดียว ไม่วิ่งไปไล่จับแมลงบอหรือผีเสื้อ แต่หนูไม่ได้ตั้งใจตกปลา เอาแต่วิ่งไล่จับแมลงบอและผีเสื้อ หนูจึงตกปลาไม่ได้สักตัว
(แมวน้อยตกปลา)

"ถ้าลูกทนแดดอุ่นอย่างนี้ไม่ได้ แล้วลูกจะมีชีวิตท่ามกลางแดดยามเที่ยงได้อย่างไร อดทนหน่อยสิลูก เพื่อลูกจะได้คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้" แม่ผึ้งพราสอน
(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

3) คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะเสมอกัน คาแทนชื่อผู้ฟังที่มีวัยหรือฐานะเสมอกัน มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กหรือระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีวัยหรือฐานะใกล้เคียงกัน คาแทนชื่อผู้ฟังในกลุ่มนี้ ได้แก่ คาบอกนุรุษที่ 2 เธอ เจ้า นาย ดังตัวอย่าง

"นี่อะไรกัน" เมล็ดข้าวสีทองสงสัย

"รากของเธอไงล่ะ" นกเอี้ยงบอก พลาจกระโดดหยอย ๆ

(เมล็ดข้าวสีทอง)

"ทำไมเธอถึงนั่งหน้าเศร้าวอยู่นี่ล่ะ" กระรอกน้อยเมียงมองมาถาม "เธอหิวไหม ฉันจะ
ช่วยหาอาหารมาให้"

"ขอบใจมากจ้ะ กระรอก" เป็มรู้สึกตื่นตันในหน้าใจเมตตาของกระรอก

(เจ้าเป็ม)

เมื่อเพื่อนสัตว์แยกย้ายกันกลับไปแล้ว กระต่ายก็ต่อว่าเจ้าหมีทันที "เพราะเจ้าที่เดียว
เรื่องมันถึงได้วุ่นวายอย่างนี้"

เจ้าหมีก็ตอบว่า "ทำไมล่ะ ทำไมเจ้าถึงต้องเดือดร้อนด้วย"

(กระต่ายจอมโว)

"เจ้าชื่ออะไร"

"เราชื่องู" สัตว์ตัวยาวบอกเสียงแหลม

"ทำไมปากเจ้าจึงเล็กอย่างน่าสงสารอย่างนั้นล่ะ" เจ้ากบน้อยเหยียดหยันอย่างไม่
เกรงใจ

(เจ้ากบปากกว้าง)

"คงอีกนาน...กว่าคุณตาจะกลับ" เจ้าจ้อพูดขึ้นดั่งๆ "กระต่ายของคุณตาคงจะเสียหายหมด
แน่ นายตุ๊จะมาช่วยกันคิดหน่อยว่าจะทำยังไงดี"

"เราว่านายนั้นแหละควรแสดงฝีมือเอง นายช่วยปั้นแทนคุณตาเลยซี" ตุ๊ตะเสนอความคิด

(รูปปั้นของคุณตา)

1.4.2.3 คาถาแทนชื่อผู้ที่กล่าวถึง คาถาแทนชื่อที่ผู้พูดเลือกนามมา
ใช้เพื่อแทนชื่อผู้ที่ต้องการกล่าวถึงซึ่งไม่ได้ได้อยู่ร่วมวงสนทนาในขณะนั้น จะช่วยแสดงท่าทีและความ
รู้สึกของผู้พูดที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งที่นามากกล่าวถึงได้ชัดเจนขึ้น สังเกตได้จากการใช้คำบอกบุรุษที่ 3
แทนชื่อตัวละครในเรื่องซึ่งจะช่วยบอกวัยและฐานะของตัวละครที่กล่าวถึงได้อย่างละเอียดชัดเจน
โดยไม่ต้องใช้คำอธิบายที่ยืดยาว ในที่นี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อย่อย ดังนี้

1) คำแทนชื่อผู้ที่กล่าวถึงซึ่งมีวัยและฐานะสูงกว่า
การใช้คำแทนชื่อผู้ที่กล่าวถึงซึ่งมีวัยและฐานะสูงกว่า ได้แก่ คำบอกนุรุษที่ 3 ท่าน ซึ่งเป็นคำแทน
ชื่อที่แสดงความสุภาพอ่อนน้อมและต้องการยกย่องผู้ที่กล่าวถึงมักปรากฏใช้ในบริบทจากการสนทนา
ที่ตัวละครซึ่ง เป็นผู้พูดได้กล่าวถึงผู้ที่มีวัยหรือฐานะสูงกว่า ดังตัวอย่าง

"ขณะนี้พ่อแม่ของเราอยู่ที่ไหน" หงส์ตัวหนึ่งถาม

"ท่านอยู่ในถ้ำดินเขาริมฝั่งทะเล ท่านแก่เฟ่มาก อยู่กันด้วยความลำบาก"

(ลูกหงส์กตัญญู)

"ฉันนี่ก็ออกแล้ว" ลมส่งเสียงดัง "ต้องไปขอความช่วยเหลือจากลมตะวันตก ท่านเป็น
คุณลุงของฉันทันเอง ท่านมีกำลังมาก แถมยังใจดีด้วย ท่านต้องช่วยพาเมฆฝนมาให้พวกเราได้
แน่นอน"

(ต้นไม้มีเพื่อน)

2) คำแทนชื่อผู้ที่กล่าวถึงที่มีวัยหรือฐานะเสมอกัน
คำแทนชื่อผู้ที่กล่าวถึง เมื่อผู้พูดมีวัยหรือฐานะเสมอกับผู้ใด อาจสังเกตได้จากคำว่า มัน ซึ่งไม่
แสดงความยกย่องผู้ที่กล่าวถึง หรือคำว่า เขา เธอ ที่ใช้แทนชื่อผู้ที่กล่าวถึงซึ่งมีฐานะเสมอกัน
ดังตัวอย่าง

"แล้วไอ้ลูกกระต่ายในโพรงใต้ถุนบ้านเราล่ะ" แม่ถามบ้าง

"สอบได้ที่สุดท้าย มันโง่จริง ๆ เมื่อสักครู่ลูกแก่ล้างขาเจ็บ มันก็ยังแบกมาส่งจนถึงบ้าน"

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

"ใช่แล้ว สัตว์ประหลาดตัวมันยาวสักยี่สิบวา" งูตอบ

"ยี่สิบวา...มันต้องใหญ่กว่าฉันทันนะ ๆ" ช้างอุทาน

"ฉันทันคงวิ่งหนีมันไม่ทัน" ลิงพูด

(กิ้งก่าใบเขียวเพื่อน)

นกหัวขวานเสนอความคิดว่า "เอาอย่างนี้ดีกว่า... เตี้ยวเรากับแก้วมั่งจะไปหาพิราบ
ขาว ขอเรื่องให้เขาช่วยตามหาคุณตาให้"

(รูปปั้นของคุณตา)

"ฉันเป็นลมของถีนี่ พัดไปไกลได้ที่ไหนเล่า เมฆฝนนะเขาชอบที่เย็น ๆ ป่าของเราร้อน
อบอ้าวอย่างนี้ เขาไม่อยากเข้ามาใกล้หรอก และเมื่อเขาไม่มาใกล้ ฉันก็ไม่มีแรงพอที่จะ
ไปพัดเขามาได้"

(ต้นไม้มีเพื่อน)

"ปู่แถม ฉันเจอสาวสวยถูกใจแล้วละ" หูตั้งตาลอย "ชนเธอผู้ชายสวย ฉันไม่เคยเห็นมา
ก่อนเลย เธอเป็นแมวเหมือนเราหรือเปล่าหนอ"

(ชนพบกับหูตั้ง)

1.4.3 การใช้คาลงท้าย คาลงท้ายคือ คำที่ผู้พูดใช้ลงท้ายคำพูดในการ
สนทนาซึ่งอาจเป็นการขานรับหรือลงท้ายคำพูดเพื่อแสดงความสุภาพและให้เกียรติผู้ฟัง มักปรากฏ
ใช้คาลงท้ายในบริบทที่ผู้พูดซึ่งเป็นตัวละครที่อยู่ในวัยเด็กหรืออยู่ในฐานะต่ำกว่าผู้ฟังต้องการแสดง
ความสุภาพอ่อนน้อมหรือต้องการยกย่องผู้ฟังซึ่งเป็นตัวละครที่มีอาวุโสหรือมีฐานะสูงกว่าตน หรือ
อาจต้องการแสดงความสนิทสนมกับผู้ฟัง ดังรายละเอียดที่อาจแยกนามากสาวได้ 3 หัวข้อ ดังนี้

1.4.3.1 คาลงท้ายเมื่อพูดกับผู้มีวัยหรือฐานะสูงกว่า คำ
ลงท้ายในกลุ่มนี้มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนายาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กกับตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่
หรืออาจเป็นการสนทนายาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยกัน ซึ่งตัวละครที่เป็นผู้พูดมีฐานะต่อยกกว่า
ตัวละครที่เป็นผู้ฟัง ในที่นี้อาจแยกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

1) คาลงท้ายที่แสดงความสุภาพอ่อนน้อม คำ
ลงท้ายที่แสดงความสุภาพหรือยกย่องผู้ฟังได้แก่ ครับ ครับผม เจ้าคะ เจ้าคะ เจ้าขา มักปรากฏ
ใช้ในบริบทที่ผู้พูดมีวัยหรือมีฐานะต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟังและต้องการ

ในเมื่อนำจิตใจของผู้ฟังให้คล้อยตามและทำในสิ่งที่ต้องการ ผู้พูดมักเลือกใช้คำแทนชื่อผู้ฟังที่แสดง
 ความสุภาพอ่อนน้อมได้แก่ คำบอกบุรุษที่ 2 ท่าน คุณ และคำบอกญาติที่แทนชื่อญาติที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่
 กว่า และมักใช้คำลงท้ายในกลุ่มนี้ควบคู่กันไป ทั้งงานการขานรับและลงท้ายคำพูดหรืองานการเรียก
 ชื่อผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

"พ่อครับ นกเป็กฮกคือนกอะไรครับ ผมมองไม่เห็นตัวมัน"

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

"สวัสดีครับ คุณลุง" นกตะกอนทัก

(ต้นไม้มี้เพื่อน)

แก่นยกมือไหว้พญานกยักษ์ พलगกล่าวว่

"กระผมมาแล้วครับผม มาให้ท่านฆ่าตามสัญญา"

(แก่นพบพญานก)

"ท่านเสือโคร่งเจ้าขา เมตตาสงสารด้วยเถิด ดิฉันมีลูกอ่อนยังกินนม ถ้าท่านกินฉันเสีย
 แล้ว ลูกอ่อนก็คงจะต้องตายแน่"

เสือหัวเราะ กล่าวกับแม่โคว่า

"น่าสงสารจริง ข้าอยากจะปล่อยเจ้าไปเลี้ยงลูกเหมือนกัน แต่ปล่อยไปแล้ว ข้าก็ต้องอด
 อาหาร แล้วใครจะมาเลี้ยงข้าล่ะ"

"ท่านก็ยังจับสัตว์อื่น ๆ กินได้นี่เจ้าคะ มีสัตว์ตั้งมากมายในป่านี้"

(แม่โคกับเสือโคร่ง)

2) คำลงท้ายที่มุ่งแสดงความสนิทสนม คำลงท้าย
 ที่มุ่งแสดงความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังโดยผู้ฟังมีวัยหรือมีฐานะสูงกว่า ได้แก่ จ๊ะ จีะ จ่า
 มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กกับตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์
 กันทางเครือญาติโดยตรง หรืออาจเป็นความสัมพันธ์กันทางการนับถือ ผู้พูดจึงมักใช้คำลงท้ายที่
 แสดงความสนิทสนมอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

"แม่จำ ฉันอยากพักปีกจังเลย" ลูกผีเสื้อบ่น

(ผีเสื้อกับผีเสื้อน้อย)

"ยายจำ แม่เรียกแล้ว หมิงกลับบ้านก่อนนะจ๊ะ"

(ร่ำยายจำ)

"ปู่จำ... ปู่ต้องช่วยนกใจดีมีเมตตา นะ"

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

1.4.3.2 คาลงทำยเมื่อพูดกับผู้ที่มีวัยหรือฐานะต่ำกว่า คาลงทำยในกลุ่มนี้มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่กับตัวละครที่เป็นเด็ก ทั้งนี้เพื่อแสดงความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คาลงทำยที่มักนำมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทนี้ได้แก่ จ๊ะ จ๊ะ จำ ดังตัวอย่าง

หญิงแก่ชายหมาเห็นคุณการ์ตูนกอดผมแน่น ก็เข้าใจเหตุการณ์ จึงพูดว่า

"หมาตัวนี้ของหนูหรือจ๊ะ ฉันเห็นมันมีท่าทางแปลกๆ ตั้งแต่หนูเข้ามาแล้ว หมาตัวนี้สามมีฉันพบมันที่สวนสัตว์เมื่อวานนี้เอง..."

(หมาใหญ่ผจญภัย)

"สวัสดีจ๊ะ เต่าน้อยที่น่ารัก"

เสียงนั้นไม่ใช่ใครที่เน แต่เป็นเสียงของลุงเต่าน้ำขนาดใหญ่ที่ลอยคอขึ้นมาจากบึงน้ำใส

(ลุงเต่ากับลุงเต่าน้ำ)

1.4.3.3 คาลงทำยเมื่อพูดกับผู้ที่มีวัยหรือฐานะเสมอกัน คาลงทำยในกลุ่มนี้ มักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นเด็กหรือตัวละครที่มีวัยใกล้เคียงกัน เพื่อแสดงความสนิทสนมและแสดงความสัมพันธ์แบบเพื่อนหรือผู้ที่มีฐานะเสมอกันกับผู้พูด

คาลงท้ายที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้อาจแสดงความรู้สึกและแสดงทัศนคติได้แก่ จ๊ะ จ๊ะ หรือ อาจแสดงวัยและฐานะของผู้ฟังซึ่งเสมอกับผู้พูด ผู้พูดต้องการให้เกียรติและเน้นความเป็นทางการอยู่ด้วย ได้แก่ คาลงท้าย "ครับ" ดังตัวอย่าง

"กา ๆ สวัสดี กา ๆ เธอจะไปไหนจ๊ะ" กาทักทาย
 "สวัสดีจ๊ะ" กิ่งก่าตอบ "ฉันจะไปหาเพื่อนทางทิศเหนือนั้น"
 (กิ่งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

"ปุ่น ปุ่น ว่าไงตุนน้อย เธอจะไปเรียนต่อชั้นอะไรนะ"
 "ชั้น 4 จ๊ะ"
 ตุนน้อยตอบอย่างสุภาพ ปุ่นปุ่นจึงพูดว่า
 "ฉันหวังว่าเธอคงจะสอบได้นะจ๊ะ เพราะเธอสอบได้ที่ 1 ของเมืองภูเขาน้อยมาแล้ว"
 (ปุ่นปุ่นรทไฟมาแล้ว)

"แม่หมูอ้วน แม่หมูอ้วนจ้า เกิดเหตุใหญ่แล้วละ" แม่ไก่ร้อง
 "เอ๊ย ค่อย ๆ หนอยจ๊ะ หูจะแตก แด่ดอกร้อนอย่างนี้ ตีมน้ำเป็นถัง ๆ แล้ว ยังไม่
 ทุเลาเลย" แม่หมูเหลียวมาบ่น
 (ฤทธิ์ราหู)

"สวัสดีจ๊ะ" เสียงเด็ก ๆ ร้องทัก
 "สวัสดีครับ คุณคือแมลงเต่าทองไซ้ไหมครับ ผมยังเคยชมกับแม่เลยว่าคุณสวยสมชื่อ
 "เต่าทอง" จริง ๆ"
 (ตัวมเต็มเมพิณโลก)

1.4.4 การใช้คำขอบคุณและคำขอโทษ คำขอบคุณและคำขอโทษ เป็น คำที่แสดงความรู้สึกอ่อนน้อมซึ่งผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กได้ จดจำและนำไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะและฐานะของบุคคลในชีวิตจริง ทั้ง

ยังช่วยกล่อมเกล่าจิตใจของเตี๊ยกทำให้เกิดความรู้สึกอ่อนโยน ละมุนละไม และรู้จักมองเห็นความดีงามของผู้อื่นที่มีต่อตนพร้อมทั้งรู้จักยอมรับข้อผิดพลาดของตนที่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ในที่นี้อาจแยกกล่าวรายละเอียดได้ดังนี้

1.4.4.1 คำขอบคุณ เป็นคำแสดงความสุภาพอ่อนน้อมที่ผู้พูดใช้แสดงต่อผู้ฟัง เพื่อขอบคุณที่ผู้ฟังได้กระทำการสิ่งที่ดีให้แก่ตน ผู้แต่ง เลื่อนนามาขึ้นบริบทที่ตัวละครสำคัญได้รับการช่วยเหลือจากตัวละครรองได้แก่ การกล่าวคำปลอบใจ การให้กำลังใจ การกล่าวอวยพรในการเดินทาง การบอกกล่าวข่าวคราวที่ต้องการและการให้ภัยในความผิดของตัวละครอื่น ทั้งนี้ผู้แต่งได้เลือกใช้คำ "ขอบคุณ" เมื่อตัวละครที่มีวัยอ่อนกว่าหรืออยู่ในฐานะต่ำกว่าพูดกับตัวละครที่มีวัยสูงกว่าหรือมีฐานะเหนือกว่า เพื่อแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ฟังและใช้คำ "ขอโทษ" ที่ปรากฏใช้ทั้งคำเดี่ยว ได้แก่ขอโทษ และคำซ้อน ได้แก่ ขอออกขอโทษ เมื่อตัวละครสำคัญซึ่งเป็นผู้พูดอยู่ในวัยไล่เลี่ยกับผู้ฟังหรืออยู่ในวัยอาวุโสกว่า เพื่อแสดงความสุภาพและแสดงความสนทนสนมต่อผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

"ระวังตัวให้ดีก็แล้วกัน ขอให้พบพี่น้องเร็ว ๆ นะ" แม่วิวกกล่าวด้วยน้ำเสียงปรานี
เบิ้มผงกหัวรับคำ กล่าวขอบคุณแล้วกระโดดลงน้ำลอยตัวไปอีก

(เจ้าเบิ้ม)

"ขณะนี้พ่อแม่ของเราอยู่ที่ไหน" หงส์ตัวหนึ่งถาม

"ท่านอยู่ในถ้ำดินเขาริมฝั่งทะเล ท่านแก่เฒ่ามาก อยู่ด้วยกันด้วยความลำบาก"

"ขอบคุณทุกท่าน ขอให้ท่านเจริญ ๆ เกิด" ผู่งหงส์ให้พร

(ลูกหงส์กตัญญู)

เจ้ากระต่ายสำนักผิด และพูดว่า

"ข้าขอสัญญาว่าจะไม่พูดบดอีก ข้าขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้บทเรียนที่ดียิ่งแก่ข้า..."

(กระต่ายจอมโว)

"เธอทิวาไหม ฉันจะช่วยหาอาหารให้"

"ขอใบใจมากจ๊ะ กระรอก" บี๋มรู้สึกตื่นตันทันหน้าใจเมตตาของกระรอก

บี๋มฟังแล้วรู้สึกละอายใจที่ตนเองไม่เข้มแข็ง จึงขอใบใจกระรอกที่ช่วยกระตุ้นให้เกิด
กำลังใจ

บี๋มขอใบใจแม่เปิดแล้วบอกมือร่าลาถูกเปิดออกเดินทางทันที

(เจ้าบี๋ม)

"ขอใบใจเธอมากนะป๊นป๊น" ป๊นป๊นพูดอย่างตื่นตันทัน

(ป๊นป๊นรถไฟมาแล้ว)

"ขอใบใจเธอมากที่ชวนให้ฉันดื่มเหล้า แต่ฉันต้องการจะมีสติสมบุรณ์ก่อนตาย.." แก่นพูด
อย่างมั่นใจ

"ถึงแม้ตัวฉันจะเล็ก ฉันก็ช่วยท่านได้..." หลานสาวอย่างจริงจัง

"ขอใบใจมากจ๊ะ ฉันจะไม่รบกวนเธอหรอก" แก่นพูดอย่างหนักแน่น

(แก่นพบพญานก)

คำพูดของลูกเต่าบกสร้างความซาบซึ้งใจให้กับลุงเต่าน้ำเป็นอย่างมาก จึงขอบอกขอใบใจ
ในความดีมีน้ำใจของลูกเต่าบก

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

1.4.4.2 คาขอโทษ เป็นคำแสดงความสุภาพอ่อนน้อมที่ผู้พูด
ใช้แสดงต่อผู้ฟัง เพื่อขอโทษในสิ่งที่ผู้พูดได้กระทำการไปแล้วก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือทำให้
ผู้ฟังได้รับความเดือดร้อน มักปรากฏใช้เมื่อตัวละครรู้สึกถึงความผิดของตนซึ่งอาจเกิดจากความ
เข้าใจผิดหรือเกิดจากการกระทำที่ไม่ได้เจตนาจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย ดังตัวอย่าง

พ่อหนูบอกกับแม่หนูว่า ฉันขอขอใบใจเธอ และฉันต้องขอโทษที่ดูถูกความเป็นผู้หญิงของ
เธอตลอด

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

"...โธ๊ะ ใครมาทับตัวฉัน ตัวหนักจังเลย..."

"ฉันเอง" แม่หนูน้อยพูดพลางรีบลุกขึ้น "ขอโทษที่จะตุนน้อย เอ้า นี่เนะ แวนตาของเธอ"

(ป็นป็นรถไพมาแล้ว)

เบิ้มดีใจ เพราะรู้ว่าแม่วิวไม่ทำอันตรายยกบ จึงพูดขึ้นว่า

"ขอโทษจะ แม่วิว ฉันลอยตัวตามน้ำเปลือไป แต่เล่นเอาเห็นดาวไปเลยนะอีตอนหัวชน
ขาแม่วิวนะ"

(เจ้าเบิ้ม)

ควายสัญญาว่า จะทำตามที่ได้เตือนว่าทุกอย่าง ได้เตือนจึงบอกว่า "ขอโทษที่จะต้องใช้เวลา
เวลาหน่อย เพราะเดินช้า"

(ไม่อยากเป็นควาย)

"ส่วนเจ้าหมีกี่เช่นกัน เจ้ารักตัวเองมากกว่ารักเพื่อน ทนดูเพื่อนถูกลงโทษได้โดยไม่ยอม
พูดความจริง วิชาไม่ได้เลย"

เจ้าหมีกี่เสียใจร้องให้ขอโทษกระต่ายและเพื่อน ๆ

(กระต่ายจอมโว)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่ง เลื่อนหน้าคำขอบคุณและคำขอโทษ
มาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะและฐานะของตัวละคร
ในเรื่องซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และจดจำคำเหล่านี้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันโดยไม่
ต้องสอนกันตรง ๆ

1.4.5 การใช้คำทักทายและคำกล่าวลา คำทักทายและคำกล่าวลา
เป็นคำแสดงความสุภาพอ่อนน้อมที่ผู้แต่ง เลื่อนนำมาใช้ใน เรื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดให้เห็นแบบอย่างที่ดี
ในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสังคมเดียวกันซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง
มีความสุขต่อไป ในที่นี้อาจแยกกล่าวได้ 2 หัวข้อย่อย ดังนี้

1.4.5.1 คำทักทาย เป็นคำแสดงความสุภาพต่อผู้ฟัง ซึ่งอาจมีคาลงท้ายแสดงความยกย่องผู้ฟังอยู่ด้วย ได้แก่ สวัสดี สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ มักปรากฏใช้ในบริบทที่เริ่มต้นการสนทนาระหว่างตัวละครในเรื่อง ตัวละครทั้งสองฝ่ายอาจมีวัยต่างกันหรือมีวัยใกล้เคียงกัน สังเกตจากคาลงท้ายที่ใช้นในการทักทาย ได้แก่ "สวัสดีครับ" เป็นคำทักทายที่ตัวละครซึ่งเป็นผู้พูดมีวัยอ่อนกว่าผู้ฟัง ส่วน "สวัสดี" และ "สวัสดีค่ะ" เป็นคำทักทายระหว่างตัวละครที่มีวัยใกล้เคียงกัน หรือตัวละครที่มีวัยสูงกว่าใช้ทักทายตัวละครที่มีวัยอ่อนกว่า ดังตัวอย่าง

"สวัสดีครับ คุณลุง" นกตะโกนทัก

(ต้นไม้มีเพื่อน)

"สวัสดีครับ พี่ปลา พี่เพิ่งมาเที่ยวแถวนี้หรือครับ"

"สวัสดีครับ คุณคือแมลงเต่าทองงาไหมครับ"

"สวัสดีครับ พวกคุณช่างโชคดีที่เกิดมาแสนสวย แถมยังได้บินเล่นลมชมดอกไม้สบายใจ"

(ตัวมดเต็มเพศเชิญโลก)

เป็มกระโดดขึ้นบนขอนไม้ แล้วตะโกนด้วยเสียงอันดังว่า

"สวัสดีครับ นึกผมมาถึงปลายขอบโลกแล้วงาไหม..."

(เจ้าเป็ม)

"สวัสดี พี่น้อย" ลูกเป็ดทักทาย

(พี่น้อยในสวน)

"เมี้ยว... สวัสดีค่ะ" หูตั้งเดินเข้าไปยืนอยู่ใต้ระเปียง

(ชนพูกับหูตั้ง)

"กา ๆ สวีสวี กา ๆ เธอจะไปไหนจ๊ะ" กาทักทาย

"สวีสวีจ๊ะ" กิ่งก่าตอบ "ฉันจะไปหาเพื่อนทางทิศเหนือโน้น"

(กิ่งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

"สวีสวีจ๊ะ เต่าน้อยที่น่ารัก"

เสียงนั้นไม่เข้าครที่ไหน แต่เป็นเสียงของลุงเต่าน้ำขนาดใหญ่ที่ลอยคอขึ้นมาจากบึงน้ำใส

(ลูกเต่าพบกับลุงเต่าน้ำ)

จะเห็นได้ว่าการใช้คำทักทายมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน ขณะเดียวกันก็มุ่งให้ผู้อ่านเห็นแบบอย่างที่ดีในการเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลที่ต้องการกล่าวทักทาย สืบเนื่องจากคำสั่งท้ายที่แสดงความสุภาพ ได้แก่คำว่า จ๊ะ ครับ ซึ่งแสดงความสนิทสนมและแสดงความสุภาพไปพร้อมกัน ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจบริบทในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีวัยแตกต่างกันได้ง่ายขึ้น ทั้งยังสามารถจดจำและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

1.4.5.2 คำกล่าวลา เป็นคำแสดงความสุภาพที่ผู้พูดใช้กล่าวกับผู้ฟังเมื่อจบบทสนทนาและต้องการลาจาก มักปรากฏใช้ในบริบทที่ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งซึ่งได้มาพบปะกันระหว่างทางต้องออกเดินทางต่อไปยังที่หมาย คำกล่าวลาที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ให้เหมาะกับบริบทในเรื่อง ได้แก่ คำว่า ลา ลาก่อน หรืออาจเป็นคำกล่าวลาที่ช่วยพรออีกฝ่าย ได้แก่ โชคดี หรืออาจใช้คำ "สวีสวี" ในการกล่าวลา ดังตัวอย่าง

"ไม่ไหว ไม่ไหว เตายังไม่กินเต่าด้วยกันเลย ผมขอลาที่ไปก่อนนะครับ"

ตัวมเตี้ยมลาจากแมลงเต่าทองมานอนฝั่งแดด

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"ฉันกำลังจะไปทางทิศเหนือเหมือนกันนะ... ลาก่อนนะ" กาบินจากไป

"จ๊ะ ลาก่อน" กิ่งก่าตอบพลางโบกมือ

(กิ่งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

"...แน่ะ! ศัตรูหมายเลขหนึ่งของพี่โผล่มาแล้ว ที่ต้องหลบไปก่อน โชคดีนะ"

(ตัวมเตี้ยมเพศผู้โลก)

"เดินทางต่อไปเถิด" หมี่สีน้ำตาลลอบ "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จย่อมอยู่ที่นั่น ขอให้เจ้าโชคดีนะ"

(เจ้าเบิ้ม)

"เจ้าเปลี่ยนเป็นเด็กดีแล้ว เจ้าไม่ฆ่าสัตว์ เจ้าไม่ลักขโมย เจ้าไม่ยึดถือของรักของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง เจ้าไม่พูดบด และเจ้าไม่ตีเมียของมีนเมา ดังนั้นเราจะไว้ชีวิตเจ้า ขออวยพรให้เจ้ามีจิตใจดี และรักษาความดีนี้ไว้ต่อไป ลาก่อน สวัสดิ์"

(แก่นพบพญานก)

จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งเลือกนำคำทักทายและคำกล่าวลามกามาใช้นววรรณกรรมสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสมกับบริบทภายในเรื่อง ทั้งนี้นอกจากจะช่วยทำให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการเลือกใช้คำต่างๆ ได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังอาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นผู้ที่มีนิสัยสุภาพอ่อนน้อมและมีมารยาททางสังคมที่ดีงาม ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่ควรสร้างเสริมให้บังเกิดแก่เด็กไปตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เด็กจะได้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพของสังคมต่อไป

1.5 การเล่นคำ การเล่นคำ คือการนำคำมาจัดวางเรียงกันไว้ให้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากปกติ นอกจากจะก่อให้เกิดความไพเราะ งดงามทางด้านเสียงและจังหวะที่คอนรับกันแล้ว การเล่นคำยังช่วยเน้นย้ำความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น นับเป็นกลวิธีการใช้ภาษาที่มีลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งนววรรณกรรมสำหรับเด็กที่ผู้แต่งจงใจเลือกนำมาใช้เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านที่อยู่วัยเด็กสามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและเข้าใจเรื่องได้ง่าย ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างอรรถกถาทางเสียงให้เกิดแก่นงานเขียนอีกทางหนึ่งด้วย งานที่นี้ ได้แบ่งหัวข้อการเรียนการสอนไว้ 2 หัวข้อ ดังนี้

1.5.1 การเล่นคำโดยใช้ถ้อยคำธรรมดา ถ้อยคำธรรมดาที่ใช้พูดกัน
อยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เมื่อนามาจัดวางเรียงกันไว้ให้เหมาะเจาะก็ย่อมก่อให้เกิดความ
ไพเราะสละสลวย ชวนอ่าน และชวนติดตามได้อย่างไม่รู้เบื่อ โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์
งานวรรณกรรมสำหรับเด็กซึ่งจะต้องคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นสำคัญ ผู้แต่งจำเป็นต้อง
ต้องเสี่ยงการใช้ศัพท์ยาก หรือศัพท์วิชาการที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการคิดและการทำความเข้าใจ
เข้าใจของเด็ก ดังนั้น ผู้แต่งจึงมักเลือกใช้คำง่ายที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันทีมาเป็นเครื่อง
มือในการสื่อความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ให้เด็กได้รับรู้ การเล่นคำโดยใช้ถ้อยคำธรรมดาที่ผู้แต่ง
เลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีดังนี้

1.5.1.1 การเล่นคำโดยการซ้ำ การซ้ำคือ การนำคำคำ
เดียวกันมากล่าวไว้ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปเพื่อต้องการเน้นย้ำความให้เด่นชัดขึ้น การซ้ำมักนิยม
ใช้กันมากในภาษาร้อยกรองเพื่อให้เกิดความไพเราะทางด้านเสียง ขณะเดียวกันก็ให้ความ
หมายที่ปลูกเร้าความรู้สึกและอารมณ์ให้คล้อยตามเนื้อความนั้น ๆ ดังที่ นววรรณ พันธุเมธา
(2526) ได้กล่าวถึงการซ้ำคำในวรรณคดีหลายเรื่องที่ปรากฏการใช้กลวิธีนี้เพื่อเน้นทั้งทางด้าน
เสียงและความหมาย ดังตัวอย่างจากเรื่องร้ายยามหาเวสสันดรชาดก ตอนพระนางมัทรี
ออกตามหาสองกุมาร มีการซ้ำคำว่า สุด หลายครั้งว่า

สุดสายนิยานาที่แม่จะตามไปเส็งแล สุดสุรเสียงที่แม่จะขับทราบฟังสำเนียง สุดสุรเสียง
ที่แม่จะรำ เรียงพิไรร้อง สุดผีเท่าที่แม่จะเยื้องย่องยกย่างลงเหยียบดิน ก็สุดสิ้นสุดปัญญา
สุดหาสุดค้นเห็นสุดคิด

การกล่าวซ้ำ ๆ กันเช่นนี้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึง
ความรู้สึกสิ้นหวังของพระนางมัทรีที่ทุกสิ่งทุกอย่างดูสุดสิ้นไปหมดเมื่อตามหาสองกุมารไม่เจอ

การเล่นคำโดยการซ้ำในวรรณกรรมสำหรับเด็ก
พบว่ามีทั้งการซ้ำคำและการซ้ำกลุ่มคำ ดังนี้

1) การซ้ำคำ คำที่นามากกล่าวซ้ำมีทั้งคำนาม

คำกริยาและคำเชื่อม ดังตัวอย่าง

บริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายใหญ่ทอดตัวผ่าน สองปากฝั่งแม่น้ำเป็นทิวไม้เขียวชอุ่ม แม่น้ำให้ความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ครั้งก่อนเก่าจวบจนบัดนี้

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่ ฉันมีชีวิต ฉันมีประโยชน์

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

ตัวมเต็มรักแม่ รักบ้าน และรักความสงบสวยงามรอบ ๆ บ้าน

(ตัวมเต็มเผชิญโลก)

เราต้องสร้างรัง ต้องหาอาหาร ต้องดูแลลูกเล็ก ๆ ที่ยังบินไม่ได้ และยังต้องระวังอันตรายจากคนและสัตว์อื่น ๆ

(ตัวมเต็มเผชิญโลก)

เมื่อฝนตก ชวานาได้ทำนา ชาวสวนได้ทำสวน ชาวไร่ได้ทำไร่

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

ปูเต่าจึงพายเรือตามไปอย่างช้า ๆ ท่ามกลางแสงแดดอุ่น สายลมอ่อน แล้วผ่านกอสาระเชียวขจีที่สอดแซมชูช่อดอกสีม่วง ผ่านสาหร่ายใต้ผืนน้ำใส ซึ่งหวตตัวสายโอบมา ผ่านกอผักทอดยอดที่มีดอกบานไสว

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

เจ้ากบน้อยแหงนขึ้นมองไปบนท้องฟ้า เหลียวมองไปข้างหลัง หันมองไปข้างหน้าและมองไปรอบ ๆ จนไม่มีอะไรจะมอง มันจึงก้มลงมองไปนาได้หน้าตรงที่มันนั่งอยู่

(เจ้ากบปากกว้าง)

สืนวนลคิดถึง พ่อแม่ พี่ ๆ น้อง ๆ

สืนวนลคิดถึง ยามค่ำคืนของกลางป่า

สืนวนลคิดถึง ที่นอนบนคาบไม้

สืนวนลคิดถึง แมลงอ่อย ๆ และ ไชนก

(บ้านของสืนวนล)

บ้านเรือนถูกสร้างใกล้ต้นยางเข้าไปทุกที โดยไม่กลัวว่ามันจะหักโค่นลงมา กิ่งใหญ่
เบื้องล่างถูกคนปีนขึ้นไปตัดทิ้ง กิ่งสูงก็ถูกน้ำฝน เมื่อนานเข้าทาทำให้ร่วงหล่นลงไปยังนา
ถูกสืมนไปจากความนึกคิดของผู้คน

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ลูกเต่าบกตัวหนึ่งเดินตัวมเดียวออกจากป่าที่เหลือแต่ต้นไม้ ผ่านผืนดินที่แตกกระแหง
ข้ามลำธารที่แห้งขอด เพื่อค้นหาดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารที่มันโปรดปราน
มีทุ่งหญ้าให้มันคลานเล่น มีความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย และที่สำคัญมีเพื่อนที่รู้จักตัวหนึ่ง

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

ส่วนเจ้าลูกหมี แม้ขาของมันจะพิการ แต่จิตใจของมันกลับมีความสงสาร มันทั้งอุ้ม
ทั้งแบกทั้งพุงเพื่อนเกาะเหล่านั้นหนีภัยอย่างทุลักทุเล

(เพื่อนแท้)

สายจุดเหนือยมาก จึงคลานเข้าซอกกอหญ้าเพื่อพักเอาแรง ตั้งใจว่าก่อนสว่างจะได้
ข้ามฟ้าไปทันที ต้องข้ามฟ้าให้ทันก่อนฟ้าสว่าง ก่อนอากาศจะร้อนเกินไป

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

2) การซ้ำกลุ่มคำ

ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่ ฉันมีชีวิต ฉันมีประโยชน์ ลำต้นของฉันอยู่บนดิน รากของฉัน
อยู่ใต้ดิน ต้นไม้ของฉันไม่กินอาหารเหมือนคนและสัตว์ รากของฉันดูดซึมน้ำจากใต้ดิน
แล้วส่งน้ำจากลำต้นไปยังใบ

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

ลายจุดรีบยัดคอมมองขึ้นไปบนฟ้า มองหาไม่พบเพราะฟ้ากว้างเท่าปากบ่อหายไปไหน
ไม่รู้มีแต่อะไรก็ไม่รู้ คูมันเว้งว่างกว้างไกลหาขอบเขตไม่พบ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

แล้วมันก็เผลอตัวลงไปกลิ้งเกลือกกับโคลน ฝ้ายที่เสื้อผ้าจะสกปรก ฝ้ายที่หน้าจะเลอะ
โคลน มันพลิกตัวไปมาจนโคลนเปื้อนไปทั้งตัว

(ไม่ยากเป็นควาย)

บางตัวทาความสะอาดรังโดยปัดขี้ผึ้งทาผนังและผนังจนสิ้นเรียบ บางตัวทาหน้าที่
เลี้ยงลูกอ่อนโดยการป้อนอาหารและเลียเช็ดตัวให้ บางตัวขยายรังให้ใหญ่ขึ้นโดยสร้าง
ห้องรูปหกเหลี่ยมเพิ่มเติม ห้องเหล่านี้สร้างจากขี้ผึ้งซึ่งผึ้งผลิตออกมาจากต่อมที่ท้ายสุด
ของลำตัว บางตัวก็ปัดขี้ผึ้งภายในรังให้หวานได้ที่โดยช่วยกันกระพือปีกให้น้ำผึ้ง
ระเหยออก บางตัวก็ทำอาหารพิเศษให้นางพญา และบางตัวก็ออกไปหาน้ำหวานจาก
ดอกไม้เอามาทาน้ำผึ้ง

(ผึ้งน้อยในสวน)

ยังไม่ทันที่ตัวมดเต็มจะถามต่อ แมงกาก็บินหายไป และยังไม่ทันที่ตัวมดเต็มจะขยับตัว
งูเหลือมตัวหนึ่งก็เลื้อยมารัดตัวตัวมดเต็มเสียแล้ว

(ตัวมดเต็มเผชิญโลก)

มันเหลียวไปแลมา เห็นคนกลุ่มหนึ่งเดินผ่านไป จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่า "อย่างนั้น
 เลยเราจะไปเป็นคน อยู่อย่างคน กินอย่างคน คิดอย่างคน ทำงานอย่างคน สนุกอย่าง
คน ไปอยู่กับคนเสียเลยจะดีกว่า แล้วเราจะได้เจริญอย่างคน

(ไม่ยากเป็นควาย)

"ระวังฝนจะตก ระวังฝนจะตก" นกตะขาบทุ่งบินป่าวประกาศเสียงดังลั่น

"รอฉันด้วย รอฉันด้วย" เมล็ดข้าวสีทองร้องบอกชานา

(เมล็ดข้าวสีทอง)

มีความสุขอะไรอย่างนี้ มีความสุขอะไรอย่างนี้ แล้วมันก็ร้องตะโกนด้วยความ
 ราบัง แล้วมันก็หัวเราะดังก้องไปทั่วบริเวณจนเหนื่อย

(ไม่ยากเป็นควาย)

"บ้านอยู่ที่ไหน" ควายถาม แล้วพูดอย่างภูมิใจว่า "บ้านฉันอยู่ที่นี้ บ้านฉันอยู่ที่นี้"

(ไม่ยากเป็นควาย)

จากนั้น... ปู่เต่าก็นำบทเพลงของนกตาพองที่เคยขับขาน มาร้องให้ผู้เป็นหลานฟัง
 ก่อนที่เด็กชายผมจุกจะร้องคลอตามด้วยน้ำเสียงอันสดใสในเรื่องที่ว่า

"โลกสดใสเพราะแสงตะวัน มีสีส้ม มีความงาม ความสดใส
 ส่องสว่างอาบอุ่นทุกดอกไม้ ไม่รักใคร่ลาเอียงเพียงสีเดียว
ไม่รักใคร่ลาเอียงเพียงสีเดียว ไม่รักใคร่ลาเอียงเพียงสีเดียว"

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

จะเห็นได้ว่า การซ้ำเป็นกลวิธีที่สำคัญและนิยมนำ
 มาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เนื่องจากผู้แต่งมุ่งให้เกิดความไพเราะ ชวนฟังแล้วยังต้องการ
 เน้นย้ำความมาให้เด็กสามารถจดจำและเข้าใจได้ง่าย ดังนั้น จึงนับเป็นกลวิธีที่ดีอีกประการหนึ่ง
 ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินใจในการอ่านได้อย่างเต็มที่

1.5.1.2 การเล่นคำโดยการหลากคำ การหลากคำ คือ การนำคำที่กล่าวถึงสิ่งเดียวกันมากกว่าไว้ให้มีลักษณะที่ต่างออกไปจากคำเดิมเพื่อลดความซ้ำซากจำเจในเนื้อความที่ต้องการกล่าวถึงสิ่งเดียวกันนั้นหลายครั้ง ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กในบริบทที่ต้องการเน้นการบรรยายพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ซึ่งนอกจากจะไม่ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายแล้วยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาให้แก่เด็กได้อีกด้วย ดังตัวอย่าง

พ่อหนูพยายามต่อสู้กับแม่วทูกวีทาง จนเหนื่อยอ่อนและหมดแรง แต่ก็ไม่สามารถขับไล่ เจ้าแมวจรัยได้ แม่หนูมองดูด้วยความเป็นห่วงและพ่อหนูก็จวนเจียนจะเสียที่เจ้าแมวจรัย หลายครั้ง นับว่ายังดีที่บ้านถูกสร้างขึ้นอย่างแข็งแรง จึงไม่พังทลายเพราะกรงเล็บของ เจ้าแมวที่มารุกราน

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

เด็กใจดีเห็นเช่นนั้น ก็เกรงว่าคนจรัยจะจับลูกเต่าน้อยไปขายอีก จึงจับลูกเต่าบก ยืนลงไปกลางสายน้ำ เชี่ยวอีกครั้ง

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

ลูกหอยตากทั้งหมดคลานตามลายประไปช้า ๆ นับแต่วันนั้น หอยตากน้อย ต่างหากินตามพื้นดินด้วยความเป็นสุข

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

อยู่มาวันหนึ่ง ก็มีสิงโตจรัยตัวหนึ่งว่ายน้ำมาที่เกาะ สิงโตมาถึงก็แสดงตนเป็นผู้มีอำนาจเรียกสัตว์ต่าง ๆ มาชุมนุม

(เชี่ยวสิงโต)

จะเห็นได้ว่าการหลากคำจะช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน ทั้งยังสามารถจดจำและเข้าใจเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น เนื่องจากคำที่ผู้แต่งนำมากล่าวไว้ นั้น มักเป็นชื่อตัวละครที่ผู้แต่งเลือกใช้ขยายที่แฝงทัศนคติเกี่ยวกับตัวละคร

ตัวนั้นไว้ด้วย จึงทำให้ผู้อ่านคาดเดาพฤติกรรมของตัวละครได้อย่างแจ่มชัดทั้งด้านดีและไม่ดี เช่น เจ้าแมวร้าย สิงโตจร้าย สื่อนัยถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีของตัวละคร ส่วนคำว่า ลูกเต่า น้อย หอยทากน้อย สื่อนัยถึงความอ่อนเยาว์ของตัวละครเปรียบได้กับเด็กซึ่งอาจอยู่ในวัยเดียวกับผู้อ่านที่ยังมีประสบการณ์ไม่มากนัก เป็นต้น

1.5.1.3 การเล่นคำโดยการแยกแยะคำ การเล่นคำโดยการแยกแยะคำ คือ การนำคำในกลุ่มเดียวกันหรือเป็นไปในทานองเดียวกันมากแล้วแยกให้ละเอียดออกเป็นคำ ๆ หรือเป็นส่วน ๆ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ทั้งยังสามารถจัดลำดับความสัมพันธ์ของคำที่นำมาวางเรียงไว้ใกล้กันได้อย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่าง

แมลงปีกสวยอีกตัวหนึ่งกำลังบินวนเวียนร้องเพลงฉันรักท้องฟ้า นุยเมฆ สายฝน แสงตะวัน รุ่งกินน้ำ สายหมอก ดอกไม้...และทุกสิ่งในธรรมชาติด้วยท่าทางที่มีความสุข

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

สัตว์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยและไว้วางใจคุณตามาก นกเอี้ยง นกคิ้งโคลง กระรอก กระแต ชอบมวน เวียนอยู่ใกล้ ๆ กระท่อมของคุณตาบ่อย ๆ

(รูปปั้นของคุณตา)

แล้วเขาก็พาผมนั่งรถเมล์ผ่านไปรษณีย์...โรงเรียน...วัด...โรงพยาบาล...จนมาถึงบริเวณกว้างใหญ่มีรั้วล้อมรอบ มีป้ายเขียนไว้หน้าประตูว่า "สวนสัตว์"

(หมีใหญ่ผจญภัย)

แล้วเราก็ไปตกหอยรีราฟ...สิงโต...ม้าลาย...แรด...ช้าง แต่ที่ผมติดใจมากที่สุดคือการตกหอยกับสิงชิมแพนซี

(หมีใหญ่ผจญภัย)

อากาศสว่างไสว เห็นต้นหญ้าใบไม้ พุ่มไม้เป็นสีเขียวสดสวย ดอกไม้หลากสีสดใส สดใส
เหลือง ขาว แดง ม่วง ฟ้า ชมพู

(เจ้าเป็ม)

จะเห็นได้ว่า การเล่นคำโดยการแยกแยะคำจะช่วย
าให้เด็กเกิดจินตนาการได้อย่างกว้างไกลทั้งยังนึกเห็นภาพต่าง ๆ ได้อย่างดียิ่ง อีกทั้งคำที่จัดเข้า
ไว้ในกลุ่มเดียวกัน เมื่อนำมาวางเรียงไว้ใกล้กัน ก็จะสามารถเชื่อมโยงความคิดของเด็กให้
สัมพันธ์กันเป็นลำดับ ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาให้แก่เด็กได้อีกทางหนึ่ง

1.5.2 การเล่นคำโดยใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจอง โดยปกติการใช้คำ
ที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองมักเป็นรูปแบบเฉพาะที่ใช้บังคับในงานประพันธ์ประเภทร้อยกรอง แต่ใน
บางครั้งเมื่อผู้สร้างสรรค์งานร้อยแก้วต้องการเพิ่มความไพเราะรื่นหูให้แก่ผู้อ่านก็อาจเลือกเพี้ยนคำ
ที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองมาวางไว้ในตำแหน่งใกล้กันเพื่อสร้างอรรถกถาทางเสียงทำให้เกิดจังหวะพริ้ง
พราวชวนฟังได้ดังเช่นภาษาในงานร้อยกรอง การเล่นคำโดยใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองใน
วรรณกรรมสำหรับเด็กนับเป็นลักษณะเด่นทางด้านกลวิธีการใช้ภาษา ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็น
อย่างยิ่ง เนื่องจากสอดคล้องกับความชอบทั่วไปของเด็กที่มักรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินกับคำที่มี
เสียงแปลกกว่าปกติ ดังนั้นจึงช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในที่นี้อาจ
แบ่งได้ 2 หัวข้อ ดังนี้

1.5.2.1 สัมผัสสระ สัมผัสสระ คือ คำคล้องจองที่มีเสียง
สระและมาตราตัวสะกดอย่างเดียวกัน ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร
และบรรยายภาพธรรมชาติ เพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มชัด และสามารถสร้าง
สรรค์จินตนาการต่อไปได้อย่างสวยงามบรรเจิด นอกจากนี้การใช้สัมผัสสระซึ่งเป็นสัมผัสบังคับ
ในคำประพันธ์ที่ช่วยร้อยเรียงเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ละบทให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป เมื่อนำมา
ใช้ในงานเขียนร้อยแก้วจึงก่อให้เกิดเสียงสัมผัสไพเราะและมีลีลาท่อนองคล้ายคำประพันธ์ประเภท
ร้อย คำนี้จะเห็นได้จากตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

เจ้าแมวใหญ่จรัย ก้มลงมองที่ประตูบ้านของหนูอย่างกระหยิ่มยิ้มย่อง
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

สัตว์ทั้งหลายดีใจไชโยโห่ร้อง กระโดดโลดเต้นกันใหญ่
(ฤทธิ์ราหู)

บางครั้ง เบิ้มรู้สึกอึดอัดจิตใจต้องชะงักดูเงาตนเอง แล้วตะโกนร้องโวย โวย สุดเสียง
(เจ้าเบิ้ม)

นกจิ้งมีเมตตา ถูกพรานป่าจับตัวไปแล้วๆ
(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

บุลมสีปรั่งขาว ชายาวงโย ดูยั่วเยี้ยไปหมด
(เกาะใน)

เสียงเจ้าลูกหมี่พิการ สิ้นพร้าพร้อมกับหยาดน้ำตาที่เออริน
(เพื่อนแท้)

บึงกว้าง ยามเช้า สายหมอก ทึบเทา เริ่มเบาบาง เปิดเผย ความเลื่อนกลาง กลางผืนน้ำ
จนแลเห็น บัวบาน ไสว

(ผีเสื้อกับผีเสื้อน้อย)

สายมากแล้ว สายลม เริ่มพัดแรง แสงแดด เริ่มแผดร้อน
(ผีเสื้อกับผีเสื้อน้อย)

ไก่อ่า ขันก้อง หุบเขา ตั้งแต่ฟ้า ยังไม่สว่าง แล้วรุ่งอรุณ อันงดงาม ก็เดินทาง มาทักทาย
พร้อมกับ เสียง แข็งแะ ดีใจ นไพร กว้าง

(จ้าวป่า)

หนองน้ำกว้างใหญ่ น้ำใสสีเขียวเข้ม มีกอบัวออกดอกบานสะพรั่งดูงามตา มีพงอ้อ
กอไผ่ และต้นไม้ใหญ่ ๆ อยู่ตามขอบหนอง มีปลาผุดโผล่ บางตัวก็ว่ายไหวอยู่ใน
ห้วงน้ำ

(แมวน้อยตกปลา)

ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อหายไปในหน้ไม่รู้ มีแต่อะไรก็ไม่รู้ คู่มั่นเรียงกว้างไกลหา
ขอบเขตไม่พบ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เมื่อฝนตกมากเกิดน้ำไหลหลาก พวกฉันก็มีคนรากบนดินกันน้ำให้ไหลช้า พวกฉันใน
ป่าก็ดูดซับน้ำเก็บไว้ได้มาก

ในนี้มีปลา ในนามีข้าว บ้านเมืองร่มเย็น ทุกคนเป็นสุข

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

เด็กชายผมจุกเที่ยวค้นหาหนกตาพอง ด้วยการถามไถ่ใครต่อใคร ไม่ว่าจะเป็ดวง
อาทิตย์ในตอนเช้า ผูงนกที่โบยบินตอนฟ้าสว่าง ต้นไม้ดอกไม้สองข้างทาง กระจอก
กระต่ายที่ซุกซน ตลอดจนถึงก้อนเมฆและดวงดาว ก็ไม่มีใครให้คำตอบได้

โลกสดใสเพราะแสงตะวัน มีสีสัน มีความงาม ความสดใส

ส่องสว่างอาบอุ่นทุกดอกไม้ ไม่รักใคร่ลาเอียงเพียงสี่เดียว

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

อ้ายซาเป้ เดีนโซเซ อ้ายซาเก เหไปหันมา...ฮ่าๆ

(เพื่อนแท้)

ผมเฝ้าหน้าเหมือนแมว มองคุณแล้วหน้าเหมือนหมา ผมเปียมาเสียบตอง เอ้าเฮ!
 ผมเปียมาเสียบตอง ตุลี ตุลี ทาทัน้องเบ๊ว เหมือนแมวคราว ร้องไห้แง ๆ มาสอย
ดอกแค มาแห่รูป เอ้า น้ำท่วมรูป จับนูมาได้ สมน้ำหน้า ฮะ ฮะ

(ร่วมยาซา)

1.5.2.2 สัมผัสอักษร สัมผัสอักษร คือ คำคล้องจอง ที่มี
 พยางค์ต้นตัวเดียวกัน หรือตัวอักษรประเภทเดียวกัน หรือใช้อักษรที่มีเสียงคู่กัน ซึ่งเรียกว่า
 อักษรคู่ ผู้แต่งเลือกคำ ที่มีสัมผัสอักษรมาใช้ในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละครและบรรยาย
 ภาพธรรมชาติใน เรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านนึกจินตนาการเห็นภาพต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

เจ้าหม่อมต้นตาลสูงลิ่วแล้วไม่แน่ใจ

(กระต่ายจอมโว)

หมู่หมาหนุ่มตะโกนร้องอย่างเคียดแค้น

หางพวงเอ๋ยถามด้วยท่วงที่ไม่หวาดหวั่น

(จ้าวป่า)

แมลงทั้งหลายที่พบเห็น ต่างเอ๋ยปากขึ้นชมลีลันของปีกอันสวยงาม และขานรับกันเป็น
ทอด ๆ ดังอ้ออึ้งตลอดบึงบัวบาน

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

บนต้นไม้มีเสียงนกร้องเพลงเจ็ยแจ้ว บนแผ่นดินมีหมู่สัตว์เกือกกลิ้งวิ่งเล่นกันอย่าง
สนุกสนาน

(จ้าวป่า)

ลาแสงที่สาตฉายทอดมา ก็ปลุกชีวิตทั้งหลายให้ตื่นขึ้นพร้อมกับความร่าเริงยินดี สัตว์ป่า นานาชนิด เริ่มออกหากิน ผุงนกโฉบบินร่อนถลาหาเหยื่อ ทุกหนทุกแห่ง เต็มไปด้วยรอยยิ้ม อันแจ่มใส

(เพื่อนแท้)

ผ่นต้นถั่วร่วงพรุ นภาความชุ่มชื้นมาคืนให้ผิวดิน ต้นหญ้าและพืชผักแตกงอกเพื่อสืบแทน ชีวิตเก่าที่ร่วงโรยไป

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ปูเต่าจึงพายเรือตามไปอย่างช้า ๆ ท่ามกลางแสงแดดอุ่น สายลมอ่อน แล้วผ่านกอ สวะเขียวขจีที่สอดแซมชูช่อดอกไม้ม่วง ผ่านสาหร่ายใต้ผิน้ำใส ซึ่งไหวตัวส่ายไปมาผ่าน กอผักทอดยอดที่มีดอกบานไสว

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

ลูกเต่าบกตัวหนึ่งเดินดุ่มเตี้ยมออกจากป่าที่เหลือแต่ตอไม้ ผ่านผินดินที่แตกระแหง ข้าม ลาธารที่แห้งขอด เพื่อค้นหาดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารที่มันโปรดปราน มีทุ่ง หญ้าที่มันคลานเสน มีความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย และที่สำคัญมีเพื่อนที่รู้ใจสักตัวหนึ่ง เพื่อ จะได้พุดคุยหยออกล้อเล่นกันในยามเหงา

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

หนองน้ำกว้างใหญ่ยังคงร่มรื่นสงบสงจิต ดอกบัวบานสะพรั่งส่งกลิ่นหอมเย็น พงอ้อยก ยอดล้อลม ดูระเนนเอนไหว กอไผ่ให้เงาครึ้มเย็นสบาย

(แมวน้อยตกปลา)

จากตัวอย่างข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้คำสัมผัสสานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร ได้ช่วยเพิ่มความ ไพเราะให้แก่เนื้อความานตอนนั้นจนอาจมีลักษณะคล้ายกับภาษาร้อยกรองหรือภาษาในคาปะระพันธ์

บางครั้งผู้แต่งยังอาจนำท่วงเล่นของเด็กหรือบทร้อยกรองสั้นๆ มาแทรกไว้ในเรื่องเพื่อสร้างความเพลิดเพลินใจให้แก่ผู้อ่านมากขึ้น การใช้คำสัมผัสที่มักปรากฏในเรื่อง ได้แก่ การใช้คำสัมผัสในการบรรยายพฤติกรรมของตัวละคร และการบรรยายภาพธรรมชาติซึ่งจะช่วยปลูกฝังความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อ่านให้คล้อยตามได้ง่าย ทั้งยังทำให้นึกเห็นภาพต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น

2. การใช้ประโยค ประโยคโดยทั่วไปมักประกอบด้วยคำหลัก 2 คำ คือคำนามกับคำกริยา ขนาดของประโยคอาจสั้นหรือยาวต่างกันได้ตามความต้องการของผู้พูดที่จะแสดงเนื้อหาความที่ชัดเจนแจ่มแจ้งให้แก่ผู้ฟังมากน้อยเพียงไรก็ได้ นววรรณ พันธุเมธา (2527) เสนอว่า "ผู้พูดอาจทำให้ข้อมูลชัดเจนขึ้น โดยหาคำมาขยายนามหรือขยายกริยาในประโยคข้อมูล ที่ให้เพิ่มเติมให้ผู้พูดอาจเพิ่มเข้าในประโยคเดิม ทำให้ประโยคยาวขึ้น หรืออาจเอาไว้ในอีกประโยคหนึ่ง ทำให้ได้ประโยคสั้น ๆ หลายประโยคก็ได้ ตัวอย่าง

- ก. คุณพ่อไปแล้ว ไปคูเวตเมื่อวานนี้เอง
- ข. คุณพ่อไปคูเวตแล้วเมื่อวานนี้เอง
- ค. คุณพ่อไปแล้ว ไปคูเวต ไปเมื่อวานนี้เอง

ผู้วิจัยพบว่าการใช้ประโยคนววรรณกรรมสำหรับเด็กมีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ การใช้ประโยคสั้นและการใช้ประโยคที่มีคำบอกความต่าง ดังนี้

2.1 การใช้ประโยคสั้น ประโยคสั้น ในที่นี้หมายถึงประโยคที่มีการนำคำที่แสดงความคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาเรียงต่อกันเพื่อให้จบลงเพียงข้อความเดียว การใช้ประโยคสั้นในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อมุ่งให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องได้ง่าย ทั้งยังช่วยให้ความกระชับรัดกุมไม่เยิ่นเย้อ พบว่าเป็นประโยคที่ผู้แต่งนิยมนำมาใช้สูงมาก ดังตัวอย่าง

ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่ ฉันมีชีวิต ฉันมีประโยชน์ ลำต้นของฉันอยู่บนดิน รากของฉันอยู่ใต้ดิน

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

คุณตาเป็นช่างปั้น ฝีมือดีเยี่ยมและใจดีมาก คุณตามีกระท่อมหลังเล็ก เป็นที่นั่งอยู่
อาศัยและที่ทำงานอย่างสงบสุข

(รูปปั้นของคุณตา)

ตัวมี้เต็มอยู่กับแม่ในบึงใหญ่ชายป่าแห่งหนึ่ง ตัวมี้เต็มรักแม่ รักบ้านและรักความ
สงบสวยงามรอบๆบ้าน

(ตัวมี้เต็มเผชิญโลก)

แมวน้อยและแมวเผ่านั่งตากปลาอยู่ใกล้ ๆ กัน บลายังไม่มากินเหยื่อ บางตัวว่าย
บัววนเปื้อนอยู่ใกล้ ๆ กับหุ่นเบ็ด ผีนน้ำนิ่งใส มองลงไปยังเห็นสาหร่ายชูยอดอยู่ระริก
แมวเผ่าตั้งใจตากปลา แต่แมวน้อยเริ่มจะอดทนไม่ได้ แมวน้อยมองไปมองมา

(แมวน้อยตากปลา)

ลายจุดตั้งใจจะหลับนิดเดียว แต่กลับเผลอหลับไปนาน พอตื่นขึ้นมา ก็พบว่าลายประ
ลายปั้น ลายวงและลายทาง ต่างก็ขึ้นมาถึงปากบ่อทั้งหมดแล้ว

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ยามเช้าอากาศแจ่มใส ข้าวเหนียวแบกถุงปุ๋ยไถบด่า เดินหาเศษเหล็กเพื่อนำไป
ขาย ข้าวเหนียวมองเห็นฝรั่งสองคนกำลังเดินชมวัดอย่างเพลิดเพลิน

(ข้าวเหนียว)

เจ้าของผมเป็นเด็กชายชื่อคุณการ์ตูน รูปร่างอ้วนกลมเหมือนผม คุณการ์ตูนใจดีมาก
บางครั้งผมข่มขำมิ่งชนของแตก เขาก็เพียงแต่เรียกผมมาสั่งสอนไม่ได้เขียนตีผมเลย

(หมีใหญ่ผจญภัย)

ประตูเปิดแล้ว แหม...บ้านาครณะน่าอยู่จริง บ้านของหนูนี่เอง เห็นไหม มีหนูตัวเล็ก ๆ
สองตัวนอนอยู่

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ยายซาใจดี แจกพิซผักสวนครัวที่ปลูกเอง รวมทั้งผลไม้แบ่งปันให้เพื่อนบ้านเสมอ เด็ก ๆ ก็รักยายซา เพราะเมื่อเรือลอยออกไปจากฝั่ง ยายซาก็ใช้ร่มเกี่ยวกลับมาให้ได้

(ร่วมยายซา)

2.2 การใช้ประโยคที่มีคำบอกความต่าง คำบอกความต่างได้แก่ คำว่า ต่าง นววรรณ พันธูเมธา (2527) จัดเป็นคำแทนหมายถึง คำที่ใช้แทนคำนาม ซึ่งจะอยู่ในตำแหน่ง ประธานของประโยค การใช้คำบอกความต่างแทนคำนามในประโยค นอกจากจะช่วยลดความ ซ้ำซากจาเจาให้แก่เนื้อความแล้ว ยังช่วยให้ประโยคมีความสั้นกระชับมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

พ่อแม่ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ ต่างยอมเสี่ยงชีวิตได้ทั้งนั้นแหละ

(นกนางแอ่น)

หลังจากทุกคนได้ฟังจบสิ้นแล้ว ต่างก็สัญญากับตัวเองว่าจะเลิกเปียดเปียนสัตว์โลก

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

สัตว์ป่าทุกชนิดต่างหอบลูกจูงหลานหนีความตายกันไกลาหล

(เพื่อนแท้)

หย่อมหญ้าที่เคยคลุมดินต่างผ่อเจาเหี่ยวแห้งไปหมด

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ทั้งสิง นก และไล่เดือน ต่างก็พลอยหัวเราะไปด้วย

(ไม่ยากเป็นควาย)

ทั้งผีเสื้อและผึ้งต่างยี่มาให้กันในวันแห่งการเริ่มต้นชีวิตใหม่

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

เสือ สิง ช้าง ม้า ยีราฟ และงูต่างนึกเห็นภาพเต็มตัวของเจ้าสัตว์ประหลาด
(กิ้งก่าใบเขียวเพื่อน)

สัตว์ต่าง ๆ เห็นพ้องกันว่า เราต่างก็กลัวแต่เพียงเขียวของสิงโตเท่านั้น
(เขียวสิงโต)

เราต่างช่วยพาละอองเกสรให้กระจายไปตามที่ต่าง ๆ
(ตัวมเต็มเมฆิณโลก)

แมวน้อยกับแมวเผ่าตั้งใจตกปลาอยู่ด้วยกัน ต่างก็ได้ปลามากมาย
(แมวน้อยตกปลา)

แม่โคและลูกโคต่างก็มีความยินดีที่รอดชีวิตมาได้
(แม่โคกับเสือโคร่ง)

ทั้งพ่อหนู ลูกหนูและแม่หนูต่างก็ร้องเพลงกันอย่างมีความสุข
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

นายมนั้น สัตว์ป่าต่างล้วนรู้ว่า เริงแจ่มใส
(จ้าวป่า)

สัตว์ทั้งหลายต่างสบายใจขึ้นบ้าง เมื่อรู้ข่าวคราวของคุณตา
(รูปปั้นของคุณตา)

เต่าทั้งสองต่างจ้องมองคนใจดีด้วยดวงตาที่ขาบซึ่งในบุญคุณ
(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยคที่มีคาบออกความต่างเพื่อมุ่งให้ประโยคกระชับรัดกุมและสื่อความได้รวดเร็ว ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินใจในการอ่านได้อย่างเต็มที่

3. การเรียงลำดับความ นววรรณ พันธุมธา (2527) กล่าวว่า "ความคิดที่เราแสดงออกมาเป็นถ้อยคำมักจะไม่ใช่ประโยค ๆ เดียว แต่เป็นประโยคหลายประโยคกล่าวติดต่อกันไป" การนำประโยคหลาย ๆ ประโยคมาเรียงต่อกันนั้นเพื่อแสดงความคิดไปยังผู้อื่นนั้นถือเป็นการสื่อสารในระดับความ ซึ่งผู้สื่อสารจะต้องจัดเรียงลำดับเนื้อความให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดและช่วยผู้อ่านเข้าใจสารที่ผู้แต่งจงใจเสนอได้ดีที่สุด

การเรียงลำดับความในวรรณกรรมสำหรับเด็ก นับว่ามีลักษณะเด่นทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ผู้แต่งสามารถเรียงลำดับความในบริบทได้อย่างกระชับรัดกุมและเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ทำให้เนื้อความมีความสอดคล้องและประสานรับกันอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจในการอ่านให้แก่เด็กได้อย่างดียิ่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การเรียงลำดับความโดยการแสดงเหตุผล การเรียงลำดับความในลักษณะนี้เพื่อมุ่งให้เด็กเข้าใจเหตุการณ์ได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น และสามารถแยกแยะเหตุและผลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง สืบเนื่องจากคำเชื่อมบอกเหตุที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุได้แก่ เพราะ ทั้งนี้เพราะ ดังตัวอย่าง

ฝั่งน้อยไม่เคยออกหาหน้าหวานมาก่อน เพราะ เพิ่งมีอายุประมาณสามสัปดาห์เท่านั้น
(ฝั่งน้อยในสวน)

บ้านลาธารแห้งไป เพราะ ขาดฝน ต้นไม้เหี่ยวเฉา เพราะ ขาดน้ำ
(ต้นไม้มีเพื่อน)

คนไม่ยอมจับเราให้เหม็นมือเราปล่อยเราไว้ เพราะเรายังช่วยกินแมลงที่เป็นศัตรูพืชด้วย
(ตัวมดเต็มเพชฌุโลก)

เมล็ดข้าวสีทองนอนนิ่งอยู่ที่โคนต้นโสน ที่นั่นอ่อนนุ่ม เพราะมีใบโสนเล็ก ๆ หล่นซ้อนอยู่
หลายชั้น

(เมล็ดข้าวสีทอง)

ชี้ยกับบฎโค่นตี เพราะเป็นหัวโจกตั้งทางเปี้ยหมิง

(ร่วมยายซา)

เจ้ากระต่ายสะบักสะบอมเต็มที เพราะต้องฝึกบินต้นตาลมาตลอดเจ็ดวัน

(กระต่ายจอมโว)

หอยทากจะไม่ได้ขึ้นลงตามแนวตั้ง เพราะแรงดึงดูดของโลกจะดูดให้ร่วงหล่นลงไปเป็น
อันตรายเป็นแก๊งชีวิต

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ดาวที่กระพริบอยู่หลายดวงนั้นไม่มีความหมายอะไรสำหรับเขาเลย เพราะเขาดูไม่เป็น

(เกาะน)

สัตว์ต่าง ๆ ไม่กล้าได้แย่ง เพราะเกรงอันตรายจากสิงโต

(เขี้ยวสิงโต)

นับว่ายังดีที่บ้านถูกสร้างขึ้นอย่างแข็งแรง จึงไม่พังทลาย เพราะกรงเล็บของเจ้าแมว
ที่มาถูกราน

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

คุณตาไม่ชอบเลี้ยงสัตว์ไว้ในกรงขัง เพราะอยากเห็นมันวิ่ง...เล่น..เดิน...บิน...
อย่างมีอิสระมากกว่า

(รูปปั้นของคุณตา)

รถทุกคันจะไปเพราะทุกด้านของสัญญาณไฟเป็นสีเขียวหมด

(ข้าวเหนียว)

ลูกเต่าบกเพื่อต่างวัยตัวนั้น เป็นพันธุ์เต่าบกที่ว่ายน้ำไม่เก่ง เพราะธรรมชาติมิได้สร้าง
พังผืดไว้ที่ตีนเต่า เหมือนกับเต่าน้ำโดยทั่วไป

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

3.2 การเรียงลำดับความโดยการบอกจุดหมาย การเรียงลำดับความโดย
การบอกจุดหมาย สังเกตได้จากการใช้คำเชื่อม เพื่อ ซึ่งบอกจุดหมายของผู้กระทำให้ชัดเจนขึ้น
โดยที่เด็กไม่ต้องตีความมาให้ซับซ้อนยุ่งยาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หอยทากน้อยจึงเริ่มคลานขึ้นสูง เพื่อกินตะไคร่และเฟิร์นที่เกาะตามผนังบ่อ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เขาเบนหัวเรือไปมาเพื่อชอกซอนหลบคลื่นน้ำที่ถูกจังหวะ

(เกาะใน)

พ่อนกและแม่ไก่บินโฉบจิกงูเขียว เพื่อป้องกันชีวิตลูก ๆ อย่างไม่กลัวตาย

(นกนางแอ่น)

เหล่ากบพากันออกจากที่ซ่อน มุ่งหน้าไปยังแอ่งน้ำเหล่านั้นเพื่อวางไข่

(เมล็ดข้าวสีทอง)

คุณหมอรีบตรวจอาการทุกคน แล้วรับตัวเด็กทุกคนไว้ในโรงพยาบาลเพื่อรักษาอย่างใกล้ชิด
(ยาของคุณย่า)

ปีกทั้งสองของลูกยางง ช่วยย่ำให้มันปลิวไปได้ไกล เพื่อแพร่เผ่าพันธุ์ออกไปอีก
(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ลูกเต่าบกตัวหนึ่ง เดินตัวมเตี้ยมออกจากป่าที่เหลือแต่ต้นไม้ ผ่านผืนดินที่แตกกระแหง
ข้ามลาธารที่แห้งขอด เพื่อค้นหาดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์
(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

ทุก ๆ วัน สิงโตจะโผล่หน้าออกมาหน้าถ้ำ ส่งเสียงคารรามดังกึกก้อง เพื่อแสดงให้สัตว์
ต่าง ๆ เห็นเขี้ยวอันคมขาวแข็งแรง
(เขี้ยวสิงโต)

มันกระโดดกลับออกมา เพื่อมุ่งหน้าไปยังสระน้ำซึ่งเป็นที่อาศัยของมัน
(เจ้ากบปากกว้าง)

ลูกกระรอกก็จะใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงว่าตนไม่สบาย เพื่อจะได้ขี่หลังกระต่ายไปโรงเรียน
เสมอ
(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

ลายจุดเห็น้อยมาก จึงคลานเข้าซุกกอหญ้าเพื่อพักเอาแรง
(ฟักกว้างเท่าปากบ่อ)

ข้าวเหนียวแบกถุงนุ้ยไว้บนป่า เดินหาเศษเหล็กเพื่อนำไปขาย
(ข้าวเหนียว)

เขาเอี้ยตัวเพื่อเสียชนด้านหลัง เขาพบว่าหางของเขาหายไป

(แก่นพบพญานก)

ระหว่างนั้นแม่หนูก็อบรมการกินอาหารที่ถูกวิธีแก่ลูก ๆ เพื่อว่าลูกหนูจะได้โตเป็นผู้ใหญ่ที่
ปฏิบัติตัวดี

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

เราสมควรไปปรนนิบัติรับใช้พ่อแม่ เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณของท่าน

(ลูกหงส์กตัญญู)

แล้วเขาก็หนีไปอยู่เมืองอื่น เพื่อแอบตัดต้นไม้ไปอื่นต่อไป

(ต้นไม้มีเพื่อน)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียงลำดับความโดยการบอก
จุดหมายจะช่วยทำให้เรื่องมีความกระชับและสื่อความอย่างตรงไปตรงมา ทำให้เด็กไม่เกิด
ความยุ่งยากสับสนในการคิดและเข้าใจความหมายที่ผู้แต่งต้องการสื่อ ดังนั้นกลวิธีนี้จึงเหมาะ
ที่จะนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3.3 การเรียงลำดับความโดยการขยายความ การเรียงลำดับความลักษณะ
นี้เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเรื่องได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น
สังเกตจากคำว่า คือ ซึ่งช่วยขยายรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

สิ่งที่เขาคิดว่าเป็นกิ่งไม้ในตอนแรกนั้น แท้ที่จริงก็คือขาของแมลงขนาดใหญ่ชื่อว่าตั๊กแตน
ตาข้าว

(ผิงน้อยยานสวน)

สัญลักษณ์ของยายชาคือ ร่มคันยาวม้วนแน่น เรียบร้อย เก็บอยู่ในปลอกผ้าสีน้ำตาลหืนอยู่ที่ชอกแขนขวา

(ร่มยายชา)

คุณย่ามีโรคประจำตัวคือโรคความดันเลือดสูงและโรคเบาหวาน

(ยาของคุณย่า)

มีสิ่งเดียวที่ตัวมเต็มใจไม่พอใจอย่างยิ่ง สิ่งนั้นก็คือตัวของตัวมเต็มใจเอง

(ตัวมเต็มใจเผชิญโลก)

อะไรบางอย่างไหลย้อนออกมาจากเมล็ดข้าว ส่วนนี้คือลาตันอ่อน

(เมล็ดข้าวสีทอง)

สิ่งแรกที่เขามองเห็นและได้ยินเสียงคือนกเขาคู่หนึ่ง เกาะอยู่ที่กิ่งไม้ตาย

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

เจ้ากบน้อยต้องเสียเวลาอยู่นาน กว่าจะพบว่า แท้ที่จริงแล้ว ลูกกบที่อยู่หน้านั้นก็คือเงาของมันเอง

(เจ้ากบบากกว้าง)

"อ้ายซาเป้ เติบไซเซ อ้ายซาเก เหวไปหั้นมา...ฮ่า ๆ ๆ"

นี่คือเสียงตะโกนล้อเลียนของเจ้าลายกับเพื่อนห้องตั้งระงม

(เพื่อนแท้)

"ปู่จำ เป็ดประตู่รับฉันด้วย" คือเสียงของเด็กชายตัวเล็ก ๆ ผู้เดินทางมาหาปู่ในยามวิกาล

(นกนางแอ่น)

ที่เบ้้มชอบมากคือเล่นไล่จับ เล่นซ่อนหา ซึ่งเบ้้มสามารถแอบหลบตามซอกหินนานบ่อได้
 อย่างดี และที่เล่นสนุกที่สุดคือปีนขึ้นบนก้อนหิน แล้วกระโดดน้ำแข่งกันว่าใครจะโดดได้
 ไกลกว่าเพื่อน

(เจ้าเบ้้ม)

ควายตัวนี้เริ่มใช้ชีวิตอย่างคนทันที มีความเป็นอยู่อย่างคน ไม่ช้าไม่นานนัก ก็รู้สึกว่ามี
 อย่างหนึ่งที่ทําอย่างคนไม่ได้ นั่นคือสนุกอย่างคนไม่ได้

(ไม่อยากเป็นควาย)

เด็กบางคนก็บอกว่าสีนวล เชื่องช้าคล้าย ๆ กับหมีโคล่าแถบประเทศออสเตรเลีย ที่จริง
 แล้วสีนวลคือนางอาย หรือบางคนเรียกว่าสิงลม

(บ้านของสีนวล)

จะเห็นได้ว่า การเรียงลำดับความโดยการขยายความจะช่วยเน้นให้
 ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กยังขาดประสบการณ์
 การอ่านอยู่อีกมาก การเสนอเรื่องราวที่ยูกยาก ซับซ้อน อาจทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายได้ง่าย
 ดังนั้นผู้แต่งจึงมักใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้เรื่องมีความกระจำจชัดมากที่สุดเพื่อให้เด็กเข้าใจ
 เรื่องได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว การเรียงลำดับความโดยการขยายความจึงเป็นอีกกลวิธี
 หนึ่งที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ช่วยทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการอ่านอย่างเต็มที่ อีกทั้งยัง
 ช่วยทำให้เรื่องมีความกระชับรัดกุม และจบลงได้ภายในเวลาอันสั้น

วิชาลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่มุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้เด็ก

นักภาษา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา ต่างมีความเห็นตรงกันว่า
 ภาษา นอกจากจะเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์คิดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร
 ระหว่างกันและกันแล้ว ภาษายังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความคิดของมนุษย์ ซึ่งจะสะท้อน
 ให้เห็นทัศนคติ ความเชื่อตลอดจนความเป็นไปต่างๆ ของคนในสังคม ดังที่สมมุติฐานซาเพียร์-
 วอร์ฟ (The Sapir-Whorf Hypothesis อังงานอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2522) กล่าวว่า

ภาษามีอิทธิพลต่อการนึกคิด การมองโลกและการเข้าใจสิ่งแวดล้อมของผู้พูดภาษา ดังนั้น ผู้ที่พูดภาษาที่ต่างกันมากก็ย่อมคิด มองโลกและเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างกันมากด้วย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ภาพของปรากฏการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกจะปรากฏต่อคนทั้งหลายต่างกัน มากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาที่เขาเหล่านั้นพูดภาษาที่ต่างกันหรือคล้ายกัน

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 ดังที่ได้เสนอไว้แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็กได้สะท้อนให้เห็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมไทย นั่นคือการเป็นสังคมชาวพุทธที่รักความสงบ สันโดษ และปรารถนาให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แนวคิดหลักที่มุ่งอบรมสั่งสอนและต้องการปลูกฝังให้บังเกิดแก่เด็กไปตั้งแต่วัยเยาว์ จึงเป็นแนวคิดด้านคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานความคิด ความเชื่อ และการกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน อย่างไรก็ตามเนื่องจากเด็กยังต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ในการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่อีกมาก การยกภาษารธรรมะขึ้นมากล่าวอ้างไว้ตรง ๆ ย่อมจะไม่เหมาะกับวัยของเด็ก ดังนั้นผู้แต่งจึงได้เลือกใช้กลวิธีทางภาษาหลายประการเพื่อช่วยสื่อความหมายให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ทำให้เด็กเกิดความซาบซึ้งประทับใจในหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสามารถจดจำและนำไปปฏิบัติตามโดยไม่ต้องบังคับกันตรง ๆ ในที่นี้จะขอเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อชี้ให้เห็นว่าในวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีวัฒนธรรมทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่มุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมมาให้แก่เด็ก ซึ่งจะนำข้อมูลที่แสดงแนวคิดด้านคุณธรรมรวม 26 เรื่อง และข้อมูลที่แสดงแนวคิดด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ 9 เรื่อง มาศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียด ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่แสดงแนวคิดด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ที่มุ่งสอนให้มนุษย์รู้จักรักและหวงแหนธรรมชาติด้วยการไม่เบียดเบียนธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจึงอาจถือเป็นคุณธรรมอีกประการหนึ่ง ซึ่งผู้แต่งมุ่งปลูกฝังให้บังเกิดแก่เด็กไปตั้งแต่วัยเยาว์ ส่วนข้อมูลที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความรู้คือ เรื่องกระดาดเจาะรู ผู้วิจัยจะไม่นำมาพิจารณาในหัวข้อนี้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลดังกล่าวมุ่งให้สาระความรู้เป็นประเด็นหลักมากกว่าจะสื่อความหมายในเชิงคุณธรรม ในที่นี้จะได้นำข้อมูลรวม 35 เรื่องมาวิเคราะห์ไว้ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การใช้คำ คำที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก แบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 การใช้คำที่สื่อความหมายเชิงคุณธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้นิยามคำคุณธรรมไว้ว่า สภาพคุณงามความดี คำที่สื่อความหมายเชิงคุณธรรมในที่นี้หมายถึง คำที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีของบุคคล ซึ่งเกิดจากบุคคลได้รู้ได้เห็นหรือได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอ จนได้ยึดถือคำสอนนั้นไว้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ

แนวคิดด้านคุณธรรมเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้และจดจำเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาซึ่งเน้นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หลักธรรมดังกล่าวได้แก่ กฎแห่งกรรมที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ผู้แต่งได้ใช้เรื่องราวที่มีพฤติกรรมของตัวละครเป็นสื่อเสนอแนวคิดผ่านมาสู่ผู้อ่านโดยเน้นพฤติกรรมทั้งด้านดีและไม่ดีของตัวละครในเรื่อง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ตัวละครเหล่านั้นได้รับผลการกระทำที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเหล่านี้ย่อมจะช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านฉุกคิดขึ้นมาได้ และพยายามหลีกเลี่ยงไม่ประพฤติที่ไม่ดีเช่นนั้นซ้ำอีก นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้นำหลักพุทธปรัชญาอื่น ๆ มาเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละครเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อ่าน เช่น กฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ขรวาสาธรรม 4 คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักเบญจศีล เบญจธรรม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การเสนอหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เด็กสามารถจดจำและนำไปปฏิบัติตามได้ง่าย ดังนั้น การเลือกใช้คำที่สื่อความหมายเชิงคุณธรรม จึงอาจช่วยเน้นย้ำแนวคิดของเรื่องให้เด็กเกิดความกระจ่างชัดยิ่งขึ้น ในที่นี้ได้แยกรายละเอียดในการวิเคราะห์ไว้ 2 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1.1.1 คำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศาสนาเป็นลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รวมแห่งความเคารพนับถือสูงสุด หลักคำสอนของทุกศาสนามุ่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่มีใจสูง และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ การใช้คำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจึงช่วยสื่อความหมายในเชิงคุณธรรมให้แก่เด็กได้โดยตรง กล่าวคือ ผู้แต่งได้เลือกใช้คำที่สอดคล้องกับหลักคำสอนทั่วไปที่ทุกศาสนามักใช้ในการอบรมสั่งสอน เช่น ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในข้อมูลที่น่าสนใจ ผู้วิจัยพบว่ายังมีบางคำที่สื่อเน้นพิเศษเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยเฉพาะ เช่น คำว่าวัด วันเข้าพรรษา คืนวันเพ็ญเดือนหก และชื่อดอกไม้ที่ชาวพุทธมักนิยมนำใช้ในการสักการะบูชา คือ ดอกบัว โดยนัยนี้แม้ผู้แต่งจะไม่ได้มุ่งเน้นการใช้คำศัพท์ทางพุทธศาสนาโดยตรง แต่ในงานวิจัยนี้ก็จะขออนุมานว่าคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หมายถึง คำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับหลักธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งมุ่งสอนให้ทุกคนกระทำความดี ละเว้นความชั่วและทำจิตใจให้ผ่องใส ดังตัวอย่าง

"เราเห็นแล้วถึงความดีที่เจ้าทั้งสองประกอบ แม่โค เจ้ารักษาความสัตย์ยิ่งกว่าชีวิต ส่วนเจ้าลูกคนน้อย เจ้าก็รักษาความกตัญญูยิ่งกว่าชีวิต
(แม่โคกับเสือโคร่ง)

ฝูงปลาลอยขึ้นโผล่จากน้ำ ถวายชีวิตต่อฝูงหงส์ ซึ่งเป็นผู้รู้จักกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่ อันเป็นความดีที่มีคุณค่ามหาศาล
(ลูกหงส์กตัญญู)

คุณตาทำงานด้วยความเพลิดเพลิน มีความสุข มีจิตใจเปี่ยมด้วยเมตตากรุณาต่อสัตว์ต่างๆ
(รูปปั้นของคุณตา)

นกตาพองทราบความจริงเช่นนั้น จึงพูดกับเด็กชายผมจุกด้วยน้ำเสียงที่เมตตา
(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

ลุงเต่าน้ำพูดซ้ำ ๆ ด้วยสายตาที่มีประกายเมตตา
(ลูกเต่าพบกับลุงเต่าน้ำ)

พ่อแม่กระต่ายครอบครัวนี้ชอบกระทำแต่ความดี มีจิตใจเมตตา และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์
ได้ยากเสมอ

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

เวลาฝนเพิ่งตกใหม่ ๆ กลิ่นไอน้ำหอมชื่นใจจริง ๆ มันเฝ้าทำงานด้วยความซื่อสัตย์อยู่
หลายปี

(ไม่ยอมเป็นควาย)

บรรดาสัตว์น้อยใหญ่ต่างก็อยู่กันสงบสุข มีความสามัคคีไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

(เขี้ยวสิงโต)

ด้วยความมานะพยายามและด้วยความอดทน ปู่เต๋าก็พบว่าที่มาของเสียงๆ นั้น มาจาก
นกตัวหนึ่ง ซึ่งกำลังเกาะกิ่งไม้ไหว ๆ อยู่ในพงอ้อ

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

แล้วรวงรังอันสวยงามและแข็งแรงก็สำเร็จลงด้วยความมานะพยายาม

(นกนางแอ่น)

"ถ้าเธอมีมานะตั้งหน้าเดินทางหาไปเรื่อยๆ ไม่ช้าไม่นาน เธอย่อมถึงจุดหมายปลายทาง"

(เจ้าเป็ม)

หงส์ทุกตัวอดทน เพราะรู้ว่าการทำงานหากินนี้เป็นสิ่งไม่แน่นอน

(ลูกหงส์กตัญญู)

ผึ้งหลวงสองแม่ลูกเกิดความสงสาร จึงรับอาสาช่วยค้นหาโดยต่างแยกย้ายไปคนละทิศ
ละทาง

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

เจ้าหมับบังคับกระต่ายที่เคล็ดขั้ดออกไปทั้งตัว ทั้งที่ในใจมันก็สงสารเจ้ากระต่ายอยู่ไม่น้อย
(กระต่ายจอมไว)

วนปามีแต่ความแห้งแล้ง ไม่มีน้ำในลำธาราให้ว่ายเล่น ไม่มีดอกไม้ ไม่มีผลไม้ให้เก็บ
เด็ก ๆ สงสารต้นไม้มาก

(ต้นไม้มีเพื่อน)

วัวไม่ตอบ แต่ขำเล็งมองเจ้ากบน้อยที่กระโดดจากไป ด้วยสายตาที่เต็มไปด้วยความ
เวทนา

(เจ้ากบปากกว้าง)

"เราตกเป็นเหยื่อของงูตัวนี้ เพราะความหลงเองแท้ ๆ"

(เจ้ากบปากกว้าง)

1.1.2 คำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความเชื่อ หมายถึง เห็นตามด้วย
มโนใจ ใ่วัจ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525) ซึ่งความเชื่อนั้นอาจจะเชื่อด้วย
ความรู้สึกหรือการเข้าใจเหตุผลโดยตรง คำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ใน
วรรณกรรมสำหรับเด็ก อาจแบ่งได้เป็น 2 หัวข้อย่อย ดังต่อไปนี้

1.1.2.1 ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อทางศาสนาในที่นี้
ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องบุญ บาป และกรรม คำว่า บุญ หมายถึง การกระทำดีหรือความดี
คำว่า บาป หมายถึง การกระทำชั่วหรือความชั่ว ส่วนคำว่า กรรม หมายถึง ผลการกระทำ
ซึ่งตามหลักพุทธศาสนาเชื่อว่าผู้ที่กระทำความดีก็ย่อมได้รับผลดีตอบแทน ส่วนผู้ที่กระทำความชั่ว
ก็ย่อมได้รับผลชั่วเป็นการตอบสนอง ในวรรณกรรมสำหรับเด็กปรากฏใช้คำที่หมายถึงบุญและบาป
ทั้งที่เป็นคำศัพท์ และคำที่สื่อความหมายตรงตัว ได้แก่ บุญ บาป ความดี ความชั่ว ส่วนคำ
ที่หมายถึง กรรมหรือผลการกระทำนั้นปรากฏใช้เฉพาะคำที่สื่อความหมายตรงตัว ได้แก่ คำว่า
ผล ผลตอบแทน แต่ไม่ปรากฏใช้คำว่า กรรม ทั้งนี้เนื่องจากคำนี้ค่อนข้างเป็นคำศัพท์ยากที่
ต้องใช้ความรู้พิเศษในการแปลความจึงไม่นิยมนำมาใช้สื่อแนวคิดด้านคุณธรรมแก่เด็ก ดังตัวอย่าง

ตัวที่เห็นทันทีที่เข้าไปในตัวหนังสือไม่ทันที่ตกเป็นเหยื่อปลาฉลาม เพราะความเป็นผู้ไม่รู้จักบุญบาป จึงได้รับผลของการทำชั่ว อย่างคิดไม่ถึง

(ลูกหงส์กตัญญู)

ส่วนจิตใจที่เป็นสิ่งไม่ตายได้ไปจุติบนสวรรค์ มีความสุขสำราญยิ่งนักด้วยผลบุญแห่งความเป็นลูกกตัญญูของเหล่าหงส์ทุกตัว

(ลูกหงส์กตัญญู)

"เจ้าทำบาปมาก เราจะไม่วิชีวิตเจ้า" พญานกบอกแก่น

(แก่นพบพญานก)

"ฉันตั้งใจจะทำความดีให้ตลอดไป" แก่นบอก

(แก่นพบพญานก)

"จงอดทน และหมั่นทำความดีเข้าไว้ แม้วันนี้จะยังไม่มีใครรักเจ้า แต่ยายนี้แหละที่รักเจ้าอยู่ทุกวัน

(เพื่อนแท้)

พ่อแม่กระต่ายครอบครัวนี้ชอบกระทำแต่ความดี มีจิตใจเมตตา และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากเสมอ

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

ลูกหมีพิการยิ้มตอบด้วยความสุขเมื่อรู้ว่า ผลของการที่ได้ทำความดีด้วยการให้ความช่วยเหลือกับทุกชีวิตที่ประสบทุกข์ภัย คือ ทนทางของการสร้างความรัก และสร้างมิตรแท้ที่ตนปรารถนา

(เพื่อนแท้)

ตั้งแต่นั้น เจ้ากระต่ายก็เริ่มได้รับผลตอบแทนของการพูดโกหก

(กระต่ายจอมโว)

1.1.2.2 ความเชื่อเหนือธรรมชาติ ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อที่มีต่อสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายไม่ได้ เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ยังคงฝังแน่นอยู่ในจิตสำนึกและวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ความเชื่อเหนือธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ ความเชื่อเรื่องความฝัน และความเชื่อเรื่องสวรรค์ ดังนี้

1) ความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ โชค และเคราะห์ หมายถึงสิ่งที่นำผลมาให้โดยไม่ได้คาดหมาย คำที่สื่อความหมายเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ได้แก่คำว่าโชค โชคดี โชคร้าย เคราะห์ร้าย สะเดาะเคราะห์ ดังตัวอย่าง

โชคยังเป็นของสิ้นลอยู่บ้าง มีคนใจดีและสงสารสิ้นล จึงซื้อสิ้นลมา

(บ้านของสิ้นล)

"อาเบ เจ้ารู้ไหม ชาวเขาเผ่าลีซอเช่นเราถือว่านางแอ่นเป็นนักษาโชค"

(นักษานางแอ่น)

ว่าแล้วมันก็ยึดหัวออกไปสูบลูกปลาเคราะห์ร้ายตัวหนึ่ง ที่บังเอิญผ่านมา

(ตัวมเต็มมเผชิญโลก)

โชคดีลูกเต่าบกและลุงเต่าน้ำ มิได้ถูกจับเพื่อเอาไปฆ่าเป็นอาหาร แต่ถูกนำมาขายให้คนที่ต้องการซื้อสัตว์ต่าง ๆ ไปปล่อยเพื่อสะเดาะเคราะห์

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง โชคเคราะห์ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมุ่งแสดงผลที่ตัวละครได้รับทั้งด้านดีและไม่ดี ซึ่งจะทำให้ ผู้อ่านสามารถแยกแยะพฤติกรรมของผู้กระทำได้ว่าพฤติกรรมเช่นไรควรนำมาปฏิบัติตาม หรือไม่ ควรปฏิบัติตามซ้ำเช่นนั้นอีก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมบางอย่างอาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลร้ายต่อ ตัวเองและผู้อื่นได้

2) ความเชื่อเรื่องความฝัน ความฝันเป็นความ เชื่อที่ยังคงผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างแน่นแฟ้น ในวรรณกรรมทั่วไปมักใช้ความ ฝันเป็นเครื่องบอกเหตุล่วงหน้า เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำนายชะตากรรมของตัวละครได้ว่าจะ เป็นเช่นไรต่อไป ในข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาพบในเรื่อง นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก ซึ่งใช้ในการคลี่คลาย ปัญหาของเรื่องอันจะนำไปสู่การสรุปสาระสำคัญโดยผ่านคำพูดของตัวละครในเรื่องมาสู่ผู้อ่าน การมุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็กโดยใช้คำที่แสดงความเชื่อ เรื่องความฝันมากกล่าวไว้ ย่อมจะช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธาได้ง่าย ทั้งยังร่วมรับรู้และเห็นใจต่อชะตา กรรมของตัวละครที่ถูกทำร้าย เบียดเบียนด้วยน้ำมือของมนุษย์ อันจะเป็นการเสริมสร้างให้เด็ก เกิดจิตเมตตาต่อตัวละครที่เป็นสัตว์ได้อย่างลึกซึ้ง ดังตัวอย่าง

ขณะที่เด็กชายผมจุกกำลังนอนหลับด้วยความเหนื่อยอ่อน เขาก็ฝันว่าได้พบกับนก ตาพองกำลังโฉบบินอยู่เหนือบึงน้ำ

น่าประหลาดที่ในฝันเพียงเด็กชายผมจุกคิดติดตามนกตาพอง ร่างกายของเขาก็ล่องลอย ขึ้นไปหานกตาพอง รวากับติดปีกบิน

.....

เด็กชายผมจุกสะดุ้งตื่น ทั้ง ๆ ที่ยังมีคราบน้ำตา พร้อมกับเล่าเรื่องความฝันของตนให้ ปู่เฒ่า และทุกคนในครอบครัวฟัง

หลังจากทุกคนได้ฟังจบสิ้นแล้ว ต่างก็สัญญากับตัวเองว่าจะเลิกเบียดเบียนสัตว์โลกและจะชวยกันบอกกล่าวให้ผู้คนที่ทั้งหลาย มีความรัก มีความเมตตาต่อชีวิตอื่น ๆ ให้เหมือนกับที่เราต้องการให้คนอื่นรักและเมตตาต่อชีวิตของเรา

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

3) ความเชื่อเรื่องสวรรค์ สวรรค์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตในภพหน้า ซึ่งตามคติพุทธเชื่อว่าผู้ที่กระทำความดียอมจะได้อัปภูมิตอบสนองสวรรค์เป็นผลตอบแทน การใช้คำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องสวรรค์คือ คำว่าสวรรค์ ปราภฏาใช้ในเรื่องลูกหงส์กตัญญู ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่าการเป็นลูกที่ดี มีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และรู้จักตอบแทนคุณเมื่อท่านแก่ชราด้วยการเลี้ยงดูท่านให้สุขสบาย การกระทำเหล่านี้ยอมจะส่งผลดีให้แก่ผู้ปฏิบัติที่มีความกตัญญูทวดที่ไปจนกระทั่งถึงภพหน้า นั่นคือ การได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ ดังการบรรยายในตอนจบเรื่องที่ว่า

ลูกหงส์ปรนนิบัติเลี้ยงดูพ่อแม่หงส์ผู้ชรา จนกระทั่งท่านสิ้นอายุทั้งหมด และต่อ ๆ มา... ก็ถึงเวลา ที่กายสังขารของลูกหงส์เหล่านั้นเสื่อมสลายตายตามกันไปจนหมดสิ้นทุกตัว ส่วนจิตใจที่เป็นสิ่งไม่ตายได้ไปจุติบนสวรรค์ มีความสุขสำราญยิ่งนักด้วยผลบุญแห่งความเป็นลูกกตัญญูของเหล่าหงส์ทุกตัว

(ลูกหงส์กตัญญู)

จะเห็นได้ว่า การนำความเชื่อเรื่องสวรรค์มาแสดงไว้ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อต้องการเน้นให้เห็นว่าผู้ที่กระทำดีก็ย่อมได้รับผลดีตอบแทน ดังนั้นผู้ที่อยู่ในวัยเด็กจึงควรจดจำไว้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตต่อไป

กล่าวโดยสรุป การใช้คำที่สื่อความหมายเชิงคุณธรรมในวรรณกรรมสำหรับเด็กมุ่งให้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งผู้แต่งได้นำมาแสดงไว้ในเรื่องโดยกำหนดให้ตัวละครมีพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี เพื่อให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ออกจากกันได้อย่างเด่นชัด ทั้งยังรู้จักเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติตามแต่

พฤติกรรมที่ดีของตัวละคร การใช้คำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและคำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อนอกจากจะช่วยเน้นย้ำแนวคิดด้านคุณธรรมมาให้เด็กเข้าใจได้แจ่มแจ้งแล้ว คำต่าง ๆ เหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะสังคมไทยเป็นสังคมพุทธที่มีคติความเชื่อดั้งเดิมแฝงเร้นอยู่อีกมาก อย่างไรก็ตามผู้แต่งก็ได้ผสมลักษณะสำคัญทั้งสองเข้าด้วยกันอย่างแนบเนียน โดยการนำมาอธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนาได้อย่างสมเหตุสมผล ทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งประทับใจและสามารถจดจำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงต่อไป

1.2 การใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่า คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่าที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ในการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก มีดังนี้

1.2.1 คำนาม คำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่า ได้แก่ คำว่า ประโยชน์ คุณ คุณค่า ดังตัวอย่าง

ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่ ฉันมีชีวิต ฉันมีประโยชน์

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

แม่เฒ่ายังคงมีต้นไม้ขาดสาย อ่านประโยชน์สำหรับผู้คน ต้นไม้ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

ต้นไม้เมื่อมีชีวิตอยู่ มีประโยชน์มากมาย ผู้คนมองเห็น แต่พอมันตายกลับมองไม่เห็น ประโยชน์ของมัน

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

สิ่งที่ธรรมชาติให้มา คงจะต้องมีประโยชน์แน่ ๆ อย่างที่มีปีก มีสีขนต่างๆ เพื่ออยู่กับป่า กับต้นไม้ ดอกไม้...

(ตัวมดเต็มเผชิณูโลก)

ตัวมเตี้ยมจะกลับไปบอกแม่ว่า ตัวมเตี้ยมเล็กเป็นทุกชั้กับรูปร่างหน้าตาของตนเองแล้ว
 สิ่งที่ตัวมเตี้ยมจะต้องค้นหาต่อไปก็คือ ตัวมเตี้ยมจะมีประโยชน์ต่อบึงนี้และโลกนี้อย่างไร
 ต่างหาก

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

ร่วมยายขาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง แต่ประโยชน์ที่แท้จริงในฐานะร่วมที่ใช้กันผนกลับ
 ใช้ไม่ได้เลย

(ร่วมยายขา)

น้ำเหม่หอมเย็น และมีคุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ

(เจ้ากบปากกว้าง)

ฝูงปลาลอยขึ้นโผล่จากน้ำ ถวายชีวิตต่อฝูงหงส์ ซึ่งเป็นผู้รู้จักคุณค่ากตเวทิต่อพ่อแม่ อัน
 เป็นความดีที่มีคุณค่ามหาศาล

(ลูกหงส์กตัญญู)

1.2.2 คากิริยา คากิริยาที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่า
 แบ่งได้ดังนี้

1.2.2.1 คากิริยาแสดงอาการเกี่ยวกับการช่วยเหลือได้แก่
 คากิริยาว่าแบ่งปัน ช่วย ช่วยเหลือ ดังตัวอย่าง

เจ้าหางพวงจะมาพวกออกหาอาหาร ได้อาหารมาก็แบ่งปันกันกิน

(จ้าวป่า)

ยายขาใจดี แจกพืชผักสวนครัวที่ปลูกเอง รวมทั้งผลไม้แบ่งปันให้เพื่อนบ้านเสมอ

(ร่วมยายขา)

สัตว์ที่พลัดหลงทางหรือได้รับบาดเจ็บ คุณตาจะช่วยดูแลรักษาจนกว่ามันจะแข็งแรง
(รูปปั้นของคุณตา)

คำตอบของลูกกระทาย นอกจากจะเล่าเรื่องช่วยแบกลูกกระทารอกทิ้งเข้าไปและขา กลับ
จากโรงเรียนแล้ว ก็ยังเล่าถึงการช่วยเพื่อน ๆ รดน้ำในแปลงผักอีกด้วย
(กระทอกเก่ง กระทายดี)

ข้าวเหนียวกำลังภาคภูมิใจว่าเด็กจน ๆ อย่างตนก็มีส่วนช่วยสังคมเหมือนกัน
(ข้าวเหนียว)

ด้วยความเป็นห่วงพ่อหนู แม่หนูยืนยันที่จะช่วย
(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

นกร้องตะโกนบอกว่า "ไม่เชะจะมาขอความช่วยเหลือต่างหาก เพื่อนควายยังไม่ออก
หลายเดือนแล้ว เป็นเรื่องเศร้า ช่วยเพื่อนที่"
(ไม่อยากเป็นควาย)

ฝั่งหลวงสองแม่ลูกเกิดความสงสารจึงรับอาสาช่วยค้นหา
(ผีเสื้อกับฝั่งน้อย)

"ปู่จ๋า...ปู่ต้องช่วยนกใจดีมีเมตตา นะ" เด็กชายผมจุกวิงวอน
"ปู่ช่วยแน่ ๆ แม้ปู่จะแก่ แม้พรานป่าจะแข็งแรง ปู่พบ ปู่ก็จะต่อสู้ชดชวาง"
(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

1.2.2.2 คากิริยาแสดงประสบการณ์ คากิริยาแสดง
ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีคุณค่า แยกได้ดังนี้

1) กิริยาเกี่ยวกับความแปลกประหลาด อัศจรรย์
ได้แก่ คำว่า แปลก แปลกใจ ประหลาด ประหลาดใจ อัศจรรย์ การเสื่อกาใช้ค่าเหล่านี้ใน
วรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อมุ่งให้เกิดความรู้สึกแปลกประหลาด และอัศจรรย์ใจ ในหนังสือ
อลังการศาสตร์ (วาคณ, 2504) เรียกว่า อัศจรรย์ ซึ่งเป็นรสวรรณคดีที่เกี่ยวกับความแปลก
ประหลาด อัศจรรย์ใจ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสื่อกาสรุทธาแก่ผู้ที่ได้พบเห็นในสิ่งที่ไม่น่าจะเป็น
ไปได้หรือได้ยินได้ฟังในสิ่งที่น่าพิศวง มักใช้ในวรรณคดีประเภทศาสน์ที่ต้องการสอนคติธรรมแก่
ผู้ฟังหรือผู้อ่าน เมื่อนำมาใช้ในบริบทที่มุ่งเน้นแสดงแนวคิดด้านคุณธรรมให้เด็กได้จดจำและนำไปใช้
จึงสามารถเน้นนำวจิตใจของเด็กให้รู้สึกคล้อยตามได้ง่าย ดังตัวอย่าง

มดแปลกใจเป็นอันมากที่ เขี้ยวสิงโตไม่แข็งอย่างที่คิด

(เขี้ยวสิงโต)

เจ้ากบน้อยรู้สึกแปลกใจที่ไม่สามารถมองเห็นได้ว่าเสียงของวีลุดออกมาจากตรงไหน

(เจ้ากบปากกว้าง)

หน้าตาของสีนวลดูประหลาดนิด ๆ

(บ้านของสีนวล)

เขาได้ยินเสียงประหลาด

(แก่นพบพญานก)

แล้วมันก็พบเข้ากับสัตว์ประหลาดอีกตัวหนึ่ง

(เจ้ากบปากกว้าง)

ทันใดนั้นเอง คว้ามีความรู้สึกประหลาด

(ไม่ยากเป็นควาย)

คุณตากลับมาถึงบ้าน คุณตาก็ประหลาดใจมาก

(รูปร่างของคุณตา)

เสื่อรู้สึกประหลาดใจมาก

(แม่เคกับเสื่อไคร่ง)

หนูตกใจและประหลาดใจมาก

(แก่นพบพญานก)

ขณะที่มันรู้สึกตัวและลืมตาตื่น มันก็ต้องพบกับความประหลาดใจเป็นที่สุด

(เพื่อนแท้)

คนชายหมาทาท่าประหลาดใจ เพราะเดิมนผมสงบเรียบร้อย

(หมี่ใหญ่ผจญภัย)

สิ่งที่ทำให้ปู่เฒ่าต้องประหลาดใจยิ่งขึ้นไปกว่านั้นก็คือ บริเวณพงอ้อนั้น มีนกเล็ก ๆ
หลายชนิดที่ปู่เฒ่ารู้จักดีจำนวนมากมาย

เมื่อได้เห็นนกตาพองตัวนั้นเต็มตา ปู่เฒ่าก็ยิ่งมีความรู้สึกอัศจรรย์ใจ

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

เจ้ากบน้อยรู้สึกอัศจรรย์ใจมาก เมื่อมันพบว่าลึกลงไปใต้หน้าต่างที่มันนั่งอยู่มีลูกกบอีกตัวหนึ่ง

(เจ้ากบปากกว้าง)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้คำกริยาเกี่ยวกับความแปลกประหลาด อัจฉริยะ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจและจดจำเรื่องราวได้อย่างรวดเร็ว จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ในการปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรม ซึ่งมุ่งสอนศีลธรรมให้แก่เด็ก

2) กริยาเกี่ยวกับการรู้คิด ได้แก่ คำกริยาว่า
รู้ คิด ดังตัวอย่าง

แม่โคตระหนกอลัน รู้ตัวว่าต้องกลายเป็นอาหารของเสือแน่ ๆ
(แม่โคกับเสือโคร่ง)

ข้าพเจ้ารู้ว่าท่านจะมาตอบแทนพระคุณบิดามารดาของท่าน ข้าพเจ้าจึงมาต้อนรับบูชาท่าน
(ลูกหงส์กตัญญู)

หงส์ทุกตัวอดทน เพราะรู้ว่าการทำมาหากินนี้เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน
(ลูกหงส์กตัญญู)

พอลูกเต่าบกลานลงน้ำและเริ่มออกว่ายน้ำ ลุงเต่าน้ำผู้มีชีวิตมานานก็รู้ทันทีว่า ลูกเต่าบกเพื่อนต่างวัยตัวนั้น เป็นพันธุ์เต่าบกที่ว่ายน้ำไม่เก่ง
(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

"จะมีกบตัวไหนรู้อย่างที่เราอยู่อีกหรือเปล่าว่าในร่างกายเล็ก ๆ ของเรานี้มีสิ่งวิเศษที่พระเจ้าประทานให้เรา มา ปากอันกว้างใหญ่และสวยงามนี่ไง"
(เจ้ากบปากกว้าง)

เมื่อสิงโตตื่นขึ้นก็ได้เวลาอาหาร จึงเผลอมาคารามแสดง เขี้ยวของตนเองหน้าถ้าโดยไม่รู้ตัว เขี้ยวของตนนั้นโดนเมดกินไปหมดแล้ว
(เขี้ยวสิงโต)

"แต่เดี๋ยวนี้ฉันรู้แล้วว่า ฉันจะต้องศึกษาจากเธอ เพื่อให้ลูกของฉันมีชีวิตอยู่ต่อไปได้
พึ่งตนเองได้ แม้กระทั่งภายหลังจากที่ฉันตายแล้ว"

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

ข้าวเหนียวคิดอย่างวิเศษ แล้วข้าวเหนียวก็เริ่มคิดต่อไปอีก

(ข้าวเหนียว)

ข้าวเหนียวไม่อยากจะให้เหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้น จึงคิดว่าต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

(ข้าวเหนียว)

กิ้งก่าคิดไปคิดมา มันนึกถึงประโยคหนึ่งได้ว่า "ปากคนยาวกว่าปากกา"

(กิ้งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

ป๊นป๊นแผ่วแต่คิดถึงป๊นป๊น... ผู้มีแก้อีสวยและเล่นเร็วกว่าป๊นป๊น ขณะที่กำลังคิดคิด
อยู่นั่นเอง ป๊นป๊นก็ได้ยินเสียงร้องทักมาจากข้างทาง

(ป๊นป๊นรทพามาแล้ว)

"นี่เราจะออกเดินทางไปข้างไหนดี" เบิ้มคิด

(เจ้าเบิ้ม)

เขามีความจำดีมาก จนบ่อยครั้งที่เขาคิดว่าเขารู้ทุกสิ่งทุกอย่างหมดแล้ว

(เกาะน)

จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้คำกริยาเกี่ยวกับการรู้ คิด ที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อต้องการเน้นย้ำแนวคิดของเรื่องโดยชี้ให้เห็นว่า การรู้จักคิดแต่ในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ก็ย่อมจะทำให้ตนเองหรือส่วนรวมได้รับผลดีตามมา ขณะเดียวกัน ถ้าหากบุคคลใช้ความคิดไปในทางที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นประโยชน์ เช่น การคิดลาพอง

ตนว่าเก่งหรือดีกว่าผู้อื่นดังในเรื่องเกาเขาน ซึ่งการรู้ หรือคิดเช่นนั้นรังแต่จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเองหรือส่วนรวมได้ ดังนั้น การใช้คาถาเกี่ยวกับความรู้ คิด จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยสื่อแนวคิดด้านคุณธรรมให้ชัดเจนขึ้นโดยจะเตือนย้ำให้ได้รู้จักคิดและทำแต่ในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์

1.2.2.3 คาถาแสดงสภาพ คาถาแสดงสภาพที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและมีประโยชน์แบ่งได้ดังนี้

1) กิริยาเกี่ยวกับสภาพความสุข สงบ ได้แก่ คาถากิริยาว่าสุข สงบ สันติ สาราณ สงบสุข มักปรากฏใช้ในบริบทเกี่ยวกับการบรรยายภาพธรรมชาติที่งดงาม และการบรรยายพฤติกรรมด้านดีของตัวละครที่มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธาดังตัวอย่าง

หนองน้ำกว้างใหญ่ยังคงสงบเย็นเป็นสีเขียวเข้ม

(แมวน้อยตกปลา)

ตัวมเตี้ยมรักแม่ รักบ้าน และรักความสงบสวยงามรอบ ๆ บ้าน

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

บรรดาสัตว์น้อยใหญ่ต่างก็อยู่กันสงบสุข มีความสามัคคี ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

(เขี้ยวสิงโต)

มันค่อย ๆ คลานถอยหลังและดำน้ำจากบริเวณนั้นไปอย่างสงบ

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

ลูกหงส์อยู่ด้วยกันอย่างสุขสาราณ สามัคคีกันตามที่พ่อแม่หงส์ได้สั่งสอนไว้

(ลูกหงส์กตัญญู)

ปู ปลา กบ เขียด และมวลสัตว์น้ำทะเล เรืองรื่น ดาผุดดาว่าอย่างมีความสุข

(เจ้ากบปากกว้าง)

นับแต่วันนั้น หอยทากน้อยต่างหากินตามพื้นดินด้วยความ เป็นสุข

(ปากกว้างเท่าปากบ่อ)

คุณตามีกระท่อมหลัง เล็ก เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำงานอย่าง สงบสุข

(รูปปั้นของคุณตา)

พายุสงบแล้ว ขณะที่ฝั่งหลวงสองแม่ลูกกำลังพักผ่อนอยู่ใกล้วังวัง

(ผีเสื้อกับฝั่งน้อย)

เมื่อทุกชีวิตมีแต่ความรัก รู้จักการให้อภัย ชีวิตนป่าใหญ่ก็กลับคืนสู่สันติสุขและนำรื่นรมย์
อีกครั้งหนึ่ง

(จ้าวป่า)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้
คำกริยาแสดงสภาพความสุขสงบนั้นย่อมช่วยให้ผู้อ่านเกิดศานติรสขึ้นภายในใจ รสทางวรรณคดี
ดังกล่าวนี้มีภักปรากฏใช้ในวรรณคดีประเภทการสอนที่มุ่งสร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ผู้อ่าน
เมื่อผู้แต่งเลือกนำคำกลุ่มนี้มาใช้สื่อถึงสิ่งที่ดีและมีคุณค่า จึงสามารถไขมน้าวจิตใจของเตีคำให้
รู้สึกคล้อยตามได้ง่าย

2) กริยาเกี่ยวกับสภาพการเริ่มต้น การนำคำ
กริยานกลุ่มนี้ได้แก่คำว่า เริ่ม เริ่มต้น มักปรากฏใช้ในบริบทการบรรยายจากธรรมชาติเพื่อให้
เห็นสภาพการเริ่มต้นที่สดชื่นสวยงาม และในบริบทที่แสดงสภาพการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
ของตัวละคร ดังตัวอย่าง

ปาเริ่มมีสี่เขียวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

(ต้นไม้มีเพื่อน)

เมล็ดของต้นไม้ที่ตกอยู่ตามพื้นดินเริ่มงอกเกิดเป็นต้นไม้อ่อน ๆ ขึ้นนับล้าน ๆ ต้น

(ต้นไม้มีเพื่อน)

ฝนหลงฤดูได้ตกลงมากราวาหตุแล้วหายไป พร้อมกับนั้นแดดอุ่น ๆ ก็เริ่มสาดแสงเข้ามาแทนที่

(จำวาปา)

เขาเริ่มรู้สึกสนุกกับการที่ได้นั่งเฝ้ามองและสังเกตบนต้นไม้

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

หลายวันต่อมา ลูกกระรอกผู้ว่าเหว และไม่มีเพื่อนเล่นเลย ก็เริ่มมีเพื่อนมากขึ้น

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

เมื่อสัตว์ต่าง ๆ มาร่วมประชุมกัน งูก็เริ่มเล่าเรื่องทันที

(กิ้งก่าใบเขียวเพื่อน)

ควายตัวนี้เริ่มใช้ชีวิตอย่างคนทันที มีความเป็นอยู่อย่างคน

(ไม่ยากเป็นควาย)

ทั้งผีเสื้อและผึ้งต่างยี่มาให้กันในวันแห่งการเริ่มต้นชีวิตใหม่

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

ผมเริ่มเห่า "บ๊อ! บ๊อ! บ๊อ!"

(หมาใหญ่ผจญภัย)

นางแมวพูดแล้ว เริ่ม เสียหน้าให้

(แก่นพบพญานก)

เขาจึงไปเตี้นาบ้านไม้ใบโตมาข่มหนึ่ง แล้ว เริ่มต้น แคะหอยดิบจากโชดหิน

(เกาะน)

ที่ก้นบ่อร้าง ไซ่หอยตาก เริ่ม พักออกเป็นตัว

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

"...เรามา เริ่ม ทำงานกันเถอะ" เจ้าจ้อสรุป

(รูปปั้นของคุณตา)

เด็กชายยิ้มและ เริ่ม เข้าใจ

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

1.3 การใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีและมีอันตราย คำต่าง ๆ ที่มุ่งสื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีและมีอันตราย มีดังนี้

1.3.1 คำนาม คำนามที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีและมีอันตราย มักเป็นคำนามที่มีคำขยายเพื่อเน้นความหมายของคำให้เด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่าง

คน ไม่ดี ตัดไม้เสียเกือบหมดป่า

(ต้นไม้มีเพื่อน)

มัน ทั้ง อุ่ม ทั้งแบก ทั้งพุง เพื่อน เกเร เหล่า นั้นหนีภัยอย่างทุลักทุเล

(เพื่อนแท้)

เด็กเกร สี่-ห้าคนที่เคยได้รับโทษเพราะรังแกหมิง คิดผูกใจเจ็บ

(ร่วมยายซา)

อยู่มาวันหนึ่งก็มีสิงโตจรรายตัวหนึ่งว่ายนํ้ามาที่เกาะ

(เขี้ยวสิงโต)

เจ้าแมวใหญ่จรรายก็ลงมองที่ประตูบ้านของหนู

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

เจ้าจูเขี้ยวจอมเกร กำลังเสื่อเข้าไปหาลูกนกทั้งสาม

(นกนางแอ่น)

หมาเผ่านฝูงตัวหนึ่งถูกอ้ายเขี้ยวขวาว หัวหน้าฝูงหมาป่าเกรจากฝั่งลาธารปากตรงข้าม
บุกเข้ามาท่าร้าย

(จ้าวป่า)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งไม่ดีและมีอันตราย
นั้นเกิดจากพฤติกรรมของตัวละครเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังอาจปรากฏการใช้คำว่า อันตราย
ซึ่งเป็นคำที่สื่อความหมายตรงตัวเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่าง

บนบกที่มนุษย์อาศัยอยู่นั้น เต็มไปด้วยอันตราย

(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

หอยทากจะไม่ได้ขึ้นลงตามแนวตั้ง เพราะแรงดึงดูดของโลกจะดูดให้ร่วงหล่นลงไป เป็น
อันตรายถึงแก่ชีวิต

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เราไปหาที่ปลอดภัยกันเถอะ สว่างเกินไป โส่งเกินไปจะเป็นอันตราย

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

1.3.2 คำกริยา คำกริยาที่สื่อความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีและมีอันตราย
แบ่งได้ดังนี้

1.3.2.1 คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงอาการที่สื่อ
ความหมายเกี่ยวกับสิ่งไม่ดีและมีอันตรายแบ่งได้ดังนี้

1) กริยาเกี่ยวกับอาการหยิ่งยโส ใ้อวด ได้แก่
คว่า หยิ่ง ยโส ใ้อวด ชะล่าใจ กระทบใจ ดังตัวอย่าง

อ้ายเขี้ยวขาวตะคอกไล่ ก่อนจากไปอย่างยโส

(จ้าวป่า)

พูดจบอ้ายเขี้ยวขาวก็กระโจนเข้าใส่อย่างชะล่าใจ

(จ้าวป่า)

เจ้ากระต่ายซึกใจไม่ดีที่เห็นบรรดาสัตว์ทั้งหลายมองดูตนเองอย่างไม่เชื่อถือ มันจึง
ทำเป็นขบขันพาลวางท่าหยิ่งโยนลูกตาลเล่น

(กระต่ายจอมโว)

ลายจุดยังคงหน้าหน้าเขิดหน้าขึ้นสูง มุ่งมันมุ่งมานะจะให้ถึงปากบ่อ เพื่อไต่ข้ามฟ้าไป
โดยเร็ว

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

มันอ้าปากอันกว้างใหญ่ ด้วยเจตนาใ้อวดเช่นเดิม

(เจ้ากบปากกว้าง)

เจ้ากบน้อยคิดด้วยความกระหึ่มใจ

(เจ้ากบปากกว้าง)

จะเห็นได้ว่า การใช้คำกริยาเกี่ยวกับอาการหยิ่งยโส ใจอวด เพื่อต้องการเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ การใช้คำในกลุ่มนี้จะเชื่อมโยงไปสู่การสรุปพฤติกรรมของตัวละครในตอนท้ายหรือตอนจบเรื่องที่จะทำาให้ตัวละครได้รับผลเสียเป็นการตอบแทนมากที่สุด ดังนั้น ผู้อ่านจึงเกิดการเรียนรู้และไม่นำพฤติกรรมดังกล่าวมาปฏิบัติซ้ำอีก

1.3.2.2 คำกริยาแสดงประสบการณ์เกี่ยวกับความทุกข์เศร้าเสียใจ การใช้คำกริยาในกลุ่มนี้เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพความทุกข์ของตัวละครได้อย่างเด่นชัดขึ้น อีกทั้งเกิดการเรียนรู้และเข้าใจว่าผลเสียที่ตัวละครได้รับนั้นเนื่องมาจากความประพัตที่ไม่ดีของตัวละครนั่นเอง ดังตัวอย่าง

ผมทาเช่นนี้หลายครั้ง จนผมรู้สึกเจ็บตามตัว แต่ผมก็กัดฟันทน

(หมีใหญ่ผจญภัย)

เด็กชายผมจุกไต่ยีนเช่นนั้น ก็ร้องไห้ด้วยความเสียใจ

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

ลูกกระรอกจึงมักถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวจนรู้สึกหัวเหวและหงอยเหงายิ่งนัก

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

สิ่งเดียวที่ตัวมเตี้ยไม่พอใจอย่างยิ่ง สิ่งนั้นก็คื ตัวของตัวมเตี้ยเอง

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

ไม่นาน... ผึ้งน้อยก็พบลูกผีเสื้อได้รับบาดเจ็บที่ปีก และเกาะกึ่งร้องไห้อยู่บนต้นไม้

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

แม้จะใช้ความพยายามมากเท่าใด ควายก็ไม่รู้สึกสนุก

(ไม่ยอมเป็นควาย)

พ่อหนูพยายามต่อสู้กับแมวทุกวิถีทางจนเหนื่อยอ่อนและหมดแรง

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

ต้นไม้เหลือเพื่อนไม่มาก ต้นไม้จึงเหงา และไม่มีความสุขเลย

(ต้นไม้มีเพื่อน)

มีแสงอะไรไม่รู้สึกสว่างวาบเข้าตา สีนวลตกใจมาก แต่วิ่งหนีไม่ทัน

(บ้านของสีนวล)

ความเหนื่อยล้าทำให้เจ้าลูกหมี่พิการ รู้สึกหน้ามืด มึนงง จนทรงตัวไม่อยู่ มันถึงกับล้ม
ทรุดลงและหมดสติไปในทันที

(เพื่อนแท้)

"เราตกเป็นเหยื่อของงูตัวนี้ เพราะความหลงตัวเองแท้ ๆ"

เจ้ากบน้อยคิดด้วยความเสียใจ

(เจ้ากบปากกว้าง)

เจ้าหมี่เสียใจร้องให้ขอโทษกระต่ายและเพื่อน ๆ

(กระต่ายจอมไว)

เขาหยุดชะงักอยู่กับที่ ที่แรกไม่เข้าใจ แล้วจึงค่อย ๆ รู้สึกใจหายและหวาดกลัว

(เกาะน)

เป็้มมองดูหนูที่คืนกระแต้ว ๆ อยู่ในปากงู แล้วใจหาย รู้สึกหวั่นกลัวและว่าเหว

(เจ้าเป็้ม)

1.3.2.3 คํากริยาแสดงสภาพการถูกทําร้าย การใช้คํากริยานกกลุ่มนี้สังเกตได้จากคํากริยา ถูก ซึ่งมีกําใช้บริบทที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าตัวละครได้รับการกระทำที่ไม่เป็นที่ชอบใจจากผู้อื่น ดังตัวอย่าง

พวกฉันมีประโยชน์มากมาย แต่พวกฉันกลับถูกทําร้ายรังแก ถูกตัดเศ่น ถูกฆ่า ถูกเผา ถูกทําลายจนหมดป่า

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

ทุกคนก็ยังหวังว่า นกตาพองจะยังคงอยู่ ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งงานบิงกว้างแห่งนี้ โดยไม่ถูกพรานป่าจับตัวไป

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

บางครั้งเจ้าลูกหมี่พิการ ก็ยังถูกกลั่นแกล้งขว้างปาเอาอีกด้วย

(เพื่อนแท้)

ทั้งลูกเต่าบกและลูกเต่าน้ำก็ถูกมนุษย์รูปร่างใหญ่โตจับตัวเองไปอย่างไม่รู้จุดหมาย และปลายทาง

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

ลูกผีเสื้อผู้มีแต่ความสวยแต่อ่อนแอและหวาดกลัวก็ถูกลมหอบพัดจนหลงทาง

(ผีเสื้อกับผีเสื้อน้อย)

สีนวลตกใจมาก แต่ร้องหนีไม่ทัน เพราะความเขื่องช้า จึงถูกคนใจร้ายจับตัวได้

(บ้านของสีนวล)

บางคนเลิกคิดเลี้ยงสัตว์ป่า สีนวลและสัตว์ป่าทั้งหลายคงไม่ถูกรุทรมานอย่างนี้

(บ้านของสีนวล)

"วันนี้แม่ชะล่าใจ เดินเข้าไปถึงชายป่า แม่ถูกเสือจับตัวไว้ได้"

(แม่ไคกับเสือโคร่ง)

หมาตัวอื่น ๆ ถูกขังจากกรงที่ละตัว ๆ จนเหลือผมอยู่เพียงตัวเดียว

(หมาใหญ่ผจญภัย)

กิ่งใหญ่เบื้องล่างถูกคนป็นขึ้นใบตัดทิ้ง กิ่งสูงก็ถูกน้ำฝนเมื่อนานเข้าทำให้ร่วงหล่นลงไป

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

จะเห็นได้ว่า การใช้คำกริยาแสดงสภาพการ ถูกทำร้ายมักปรากฏใช้ในบริบทการบรรยายเหตุการณ์ของตัวละครและการบรรยายภาพธรรมชาติ เพื่อมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความเมตตาสงสารต่อตัวละคร โดยเฉพาะตัวละครที่เป็นสัตว์และพืช ซึ่งมีประโยชน์อย่างมหาศาล แต่กลับถูกมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวบางจำพวกทำร้าย รังแกจนก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงติดตามมาทั้งต่อสรรพสิ่งในโลกนี้และมนุษย์ด้วยกัน

1.4 การใช้คำที่เกี่ยวกับการบอกให้ทำ การบอกให้ทำ คือ การที่ผู้พูดแสดงเจตนาที่จะให้ผู้ฟังกระทำตามความต้องการ ทั้งนี้ผู้พูดอาจใช้วิธีต่าง ๆ กัน เช่น สั่ง ห้าม ตักเตือน แนะนำ ชักชวน ขอร้อง อ้อนวอน เป็นต้น ผู้แต่งเลือกการใช้คำที่เกี่ยวกับการบอกให้ทำในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งเน้นย้ำให้เด็กสามารถจดจำพฤติกรรมของตัวละครทั้งด้านดีและไม่ดีได้อย่างแม่นยำและเลือกที่จะนำแต่สิ่งที่ดีไปประพฤติปฏิบัติตามต่อไป งานที่นี้ได้แบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ไว้ 3 หัวข้อ ดังนี้

1.4.1 คำที่แสดงการสั่ง การสั่งเป็นการบอกให้ทำตามความต้องการของผู้พูดอย่างตรงไปตรงมา คำที่แสดงการสั่งได้แก่ คำว่า จง ที่วางไว้หน้าคำกริยาหรืออาจใช้คำลงท้าย นะ ในเนื้อความหรือในประโยคที่เป็นการสั่ง ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมักปรากฏการใช้คำที่เกี่ยวกับการสั่งในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่กับตัวละครที่เป็นเด็ก เพื่อให้ตัวละครที่เป็นเด็กได้ปฏิบัติตามคำพูดของตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ ดังตัวอย่าง

"ลูกรัก จงจำไว้ว่า คำของคนอยู่การทำคามดีนะลูก" แม่กระต่ายกล่าวอย่างอ่อนโยน
(กระรอกแก่ง กระต่ายดี)

"ความพิการไม่ใช่ความเลว ความชั่วต่างหากที่เป็นความเลว จงอดทนและหมั่นทำ
ความดีเข้าไว้ แม้วันนี้จะยังไม่สืาใครรักเจ้า แต่ยายนี้แหละที่รักเจ้าอยู่ทุกวัน"
(เพื่อนแท้)

"ขอให้พวกเธอจงจำไว้ว่า คนที่เรียนเก่งอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ แต่จะต้องเป็นคนดี
ที่ทำความดีด้วย จึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์"
ครูช่างพูดขึ้นในวันหนึ่ง
(กระรอกแก่ง กระต่ายดี)

"ขอบคุณมนุษย์ผู้มีใจเมตตากรุณาทุกคน โดยเฉพาะหนูน้อยคนนั้น ขอจงรับรู้เอาไว้ด้วย
ว่าแม่หนูเกือบจะฆ่าลูกเต่าบกโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่หนูก็เป็นเด็กดีที่พวกเราจะไม่ลืม"
(ลูกเต่าบกกับลุงเต่าน้ำ)

"จำไว้นะลูก เรียนหนังสือให้เก่งเข้าไว้ อนาคตจะได้สดใส" ปลุกฝังทุกวันก่อนลูกไป
โรงเรียน
(กระรอกแก่ง กระต่ายดี)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้คำที่แสดง
การสั่งเพื่อต้องการเน้นให้ผู้อ่านได้จดจำและนำพฤติกรรมด้านดีที่มุ่งให้ตัวละครปฏิบัติไปยึดเป็น
แนวทางในการดำเนินชีวิตของตนต่อไป การปลุกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็กด้วยวิธีนี้นับ
ว่าแนบเนียนและสามารถโน้มน้าวใจให้เด็กรู้สึกคล้อยตามได้โดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้เพราะเด็กมัก
ชอบสมมุติให้ตัวเองเป็นตัวละครตัวใดตัวหนึ่งที่มีวัยไล่เลี่ยกัน การสั่งย้ำให้ตัวละครที่เป็นเด็ก
กระทำตามจึงส่งผลโดยตรงต่อผู้อ่าน

1.4.2 คำที่แสดงการห้าม การห้ามคือ การไม่ให้กระทำในสิ่งที่ผู้พูดเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม คำที่แสดงการห้าม ได้แก่ คำว่า อย่ามักปรากฏใช้ในบริบทการสนทนาระหว่างตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่กับตัวละครที่เป็นเด็ก ในลักษณะที่ตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่หรือตัวละครอีกฝ่ายแสดงความห่วงใยต่อตัวละครที่เป็นคู่สนทนา ซึ่งบางครั้งอาจปรากฏทั้งการสั่งและการห้ามไปพร้อม ๆ กัน ดังตัวอย่าง

ก่อนไปคุณตายังย้ำกับเจ้าจ้อว่า "อยู่กันดี ๆ นะ อย่าพากันเล่นซุกซน ทาของเสียหายหมดเล่า"

(รูปปั้นของคุณตา)

"พ่อแม่จะย้ายไปอยู่เขตมหาสมุทรทางทิศตะวันตก ขอให้ลูกจงอยู่รวมด้วยกันหากินเลี้ยงตนเอง จงอย่าทะเลาะวิวาทกัน อย่าเอาแพ้เอาชนะกัน อย่าเห็นแก่ตัว ำที่มีความสามัคคีกัน ถ้าเห็นภัยอันตรายใด ๆ ให้ร้องบอกกัน จะได้หลบหลีกให้พ้นภัยเหล่านั้น

(ลูกหงส์กตัญญู)

"หากมีคนใจดีซื้อเจ้าไปปล่อย เมื่อปล่อยแล้ว เจ้าจงรีบหนีไปเสียให้ไกล แล้ววันหลังอย่าได้เข้าใกล้มนุษย์เป็นอันขาด"

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

"เธอก็เหมือนกัน จงระวังสัตว์ร้ายและนายพราน อย่าไกลและไปนาน จันเป็นห่วง" แม่นกเตือน

(นกนางแอ่น)

"ถ้าลูกเหนื่อยก็จงพัก แต่ถ้าลูกอยากพักก็อย่าพักเลย" แม่ผึ้งไม่ยอมตามใจลูกง่าย ๆ

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

1.4.3 คำที่แสดงการขอร้อง การขอร้อง คือการขอให้อีกฝ่ายเห็นใจในเรื่องที่ผู้พูดไม่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตนเอง ซึ่งผู้พูดอาจใช้การขอร้อง อ้อนวอนหรือวิงวอนให้อีกฝ่ายใจอ่อน คำที่แสดงการขอร้อง ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการคือคำว่า ขอ ขอร้อง อ้อนวอน วิงวอน และอาจมีคำลงท้าย เถอะ เถิดนะ หรืออาจเพิ่มคำช่วยหน้ากริยาเพื่อแสดงความสุภาพ ได้แก่คำว่า ช่วย อย่า ขอล่า กรุณา ดังตัวอย่าง

"ปู่จ๋า แม่ไม่รักฉันแล้ว เมื่อเย็นแม่ตีกันฉันตั้งหลายที ขอให้ฉันอยู่กับปู่ด้วยคนนะ" อาเบ
หลานปู่สะอื้นวิงวอนและกอดปู่แน่น

(นกกนางแอ่น)

นกตาพองพูดขึ้นอย่างสงบเยือกเย็นกับจระเข้ว่า "บรรดานกพิการเหล่านี้ต่างก็ล้วนมีชีวิตที่ทุกข์ทรมานอยู่แล้ว ขอล่าได้เปียดเปียนเข้าเติมกันให้มากไปกว่านี้อีกเลย"

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

สีนวลอยากวิงวอนว่า อย่าซื้อพรรคพวกของสีนวลมาเป็นสัตว์เลี้ยงเลย หากคนเล็กคิดเลี้ยงสัตว์ป่า สีนวลและสัตว์ป่าทั้งหลายคงไม่ถูกทรมานอย่างนี้

(บ้านของสีนวล)

"เพื่อน ๆ เราซาแพง ช่วยพยุงเราไปด้วยเถิด" กระต่ายน้อยออกอ้อน

"เพื่อนรักเราหมดแรงเสียแล้ว ช่วยอุ้มเราไปด้วยเถิด" เจ้าลิงวิงวอน

"กรุณาเถิดเพื่อนรักเรากำลังเป็นไข้ ช่วยแบกเราไปด้วย" เจ้าหมูร้องขอ

(เพื่อนแท้)

แม่โคตระหนกอกสัน รู้ตัวว่าต้องกลายเป็นอาหารของเสือแน่ ๆ แต่ก็แข็งใจพูดกับเสือว่า "ท่านเสือโคร่งเจ้าขา เมตตาสงสารด้วยเถิด ดิฉันมีลูกอ่อนยังกินนม ถ้าท่านกินฉันเสียแล้ว ลูกอ่อนก็คงจะต้องตายแน่"

(แม่โคกับเสือโคร่ง)

2. การใช้ประโยคที่สัมพันธ์กับแนวคิด ประโยคที่สัมพันธ์กับแนวคิด ได้แก่ประโยค
 ที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ เพื่อช่วยสื่อความหมายในลักษณะที่แนะนำให้คิดหรือกระตุ้นให้คิดตามอย่าง
 ต่อเนื่องทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสารที่ผู้แต่งต้องการสื่อได้อย่างชัดเจนลึกซึ้ง ประโยคต่าง ๆ
 ที่สัมพันธ์กับแนวคิดอาจแบ่งได้ดังนี้

2.1 ประโยคถาม-ตอบ ประโยคถาม-ตอบ คือ ประโยคที่จะต้องมีส่วนสนทนา
 โต้ตอบกันโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ถามและอีกฝ่ายหนึ่งก็จะเป็นผู้ตอบ สังเกตได้ว่าประโยคถาม
 ที่ใช้ถามเรื่องราวจากอีกฝ่ายหนึ่งจะมีคำว่า ใคร อะไร ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม เหตุใด
 หรือไม่ ฯลฯ ปรากฏอยู่ด้วย การใช้ประโยคถามในวรรณกรรมสำหรับเด็กจะเป็นการตั้งปัญหา
 ให้คิด ส่วนประโยคตอบก็จะช่วยอธิบายข้อสงสัยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างชัดยิ่งขึ้น และอาจ
 นำไปฝึกจินตนาการต่อไปได้อย่างกว้างไกล การใช้ประโยคถาม-ตอบที่มุ่งเสนอเนื้อความที่
 สัมพันธ์กับแนวคิดของเรื่องจึงสามารถไขนัยน้าวใจของเด็กรู้สึกคล้อยตามได้ง่าย เนื่องจาก
 ผู้ตอบมักยกเหตุผลมาประกอบคำพูดของตนที่มีความหนักแน่น น่าเชื่อถือ เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับ
 หรือเห็นด้วย ดังตัวอย่าง

"ฟ้าหายไปไหน" ลายจุดถาม

"ฟ้าไม่หายไปไหนหรอก ฟ้ายังอยู่ที่เดิม" ลายประตอ พलगเอาปุมทวดซึ้นไปบนฟ้า

"นั่นไม่ใช่ฟ้า" ลายจุดเถียง" ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อเท่านั้นเอง นั่นไม่ใช่ฟ้าแน่ ๆ"

"เมื่อเธออยู่กันบ่อ เธอมองเห็นฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ แต่ตอนนี้เธอขึ้นมาอยู่บนปากบ่อ
 แล้ว ความกว้างที่แท้จริงของฟ้า ไม่ใช่เท่าปากบ่ออย่างที่เธอเคยเห็นหรอก เธอยังคิด
 จะไต่ข้ามฟ้าอีกไหม" ลายประอธิบาย พร้อมกับถามย้ำลายจุด

"ไม่แล้ว ฉันรู้แล้วว่าฟ้ากว้างที่กันบ่อกับที่ปากบ่อไม่เหมือนกัน ฟ้านี้ช่างกว้างใหญ่ไพศาล
 จริง ๆ" ลายจุดตอบด้วยเสียงราบเรียบและแผ่วเบา ยอมรับความจริง

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

แมวน้อยกลับมาหนึ่งที่เดิม ยกคันเบ็ดขึ้นมา ปลากินเหยื่อจนหมดไปแล้ว แมวเฝ้าตกปลา
 ได้ตัวที่สาม แต่แมวน้อยตกไม่ได้สักตัว แมวน้อยจึงพูดว่า

"ลุงตกปลาได้ตั้งสามตัว แต่ทำไมหนูตกไม่ได้เลย"

แมวเผ่าตกเอาปลาตัวที่สี่ขึ้นมา แล้วหันมาตอบแมวน้อยว่า

"ลูกตกปลาที่ตั้งใจตกปลาอย่างเดียว ไม่วิ่งไปไล่จับแมลงบอหรือผีเสื้อ แต่หนูไม่ได้ตั้งใจตกปลา เอาแต่วิ่งไล่จับแมลงบอและผีเสื้อ หนูจึงตกปลาไม่ได้สักตัว"

(แมวน้อยตกปลา)

"ยายจำ ทำไม ขาฉันจึงพิการอย่างนี้" เสียงเจ้าลูกหมี่พิการสั้นพรวด พร้อมกับหยาดน้ำตาที่เออริน

"วันหนึ่งเมื่อเจ้ายังเล็กได้เกิดพายุใหญ่พัดโหมต้นไม้ใหญ่โค่นล้ม กิ่งไม้พัดมาโดนขาเจ้า เจ้าก็เลยพิการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา" ยายเล่าจบก็ดึงลูกหมี่พิการเข้ามากอดด้วยความสงสาร

"แล้วขาพิการของฉัน มันเป็นความเลวที่ใคร ๆ ต้องพากันเกลียดฉันด้วยหรือยาย"

"ความพิการไม่ใช่ความเลว ความชั่วต่างหากที่เป็นความเลว จงอดทนและหมั่นทำความดีเข้าไว้ แม้วันนี้จะยังไม่มีใครรักเจ้า แต่ยายนี่แหละที่รักเจ้าอยู่ทุกวัน" ยายปลอบโยน

(เพื่อนแท้)

ปู่เล่าเรื่องของอาเบสมัยยังเล็กให้ฟัง "และที่แม่ของเจ้าอีกนั่นแหละที่คอยเลี้ยงดูเจ้า หิวก็ให้นม หนาวก็ห่มผ้าให้ ไม่สบายก็หายมารักษา แม่กับพ่อฉันรักเจ้ามากนะ

"จริง ๆ หรือปู่...แต่ทำไม เมื่อรักฉันแล้ว จึงต้องลงโทษฉันด้วยเล่า"

"แม่ตีเจ้าในบางครั้ง ลงโทษเจ้าในบางหน ก็เพราะเจ้าทำความผิด เกเรน้อง รังแกเพื่อน ๆ แม่ไม่ได้ลงโทษเจ้าเพราะความเกลียดชัง แต่ลงโทษเพราะต้องการให้เจ้าเป็นคนดี อาเบหลานรัก กลับบ้านเถอะ อย่าให้พ่อกับแม่ต้องมาตามเจ้าทุกวันเลย" ปู่เตือนอาเบด้วยความปรารถนาดี

(นกนางแอ่น)

"ไหน ๆ ข้าก็ต้องลาจากพวกท่านไปวันนี้แล้ว ท่านผู้มีน้ำใจอันประเสริฐ ข้าอยากขอบคุณที่ เหตุใด วันนั้น ท่านจึงไม่ฆ่าเราเสีย และยังช่วยรักษาจนข้าแผลหาย" อ้ายเขี้ยวขาวถามด้วยน้ำเสียงสุภาพ

"การฆ่าไม่เคยสร้างมิตร แต่เราต้องการมิตร จิตใจของเรา จึงไม่มีความคิดฆ่าท่าน"
ทางพวงตอบอย่างจริงจัง

(จำวป่า)

"สวัสดีครับ คุณคือแมลงเต่าทองไซ้ไหมครับ ผมยังเคยชมกับแม่เลยว่าพวกคุณสวยสมชื่อ
"เต่าทอง" จริง ๆ"

"แม่บอกเธอหรือเปล่าว่า พวกเรามีกลิ่นเหม็นแค่ไหน"

"ไม่เคยบอกครับ แล้วคุณกลิ่นใจกับกลิ่นของคุณมากไหมครับ"

"เปล่าเลย กลิ่นช่วยให้เรามีชีวิตรอด สัตว์ต่าง ๆ ไม่อยากกินเรา คนไม่อยากจะจับเรา
ให้เหม็นมือ เขาปล่อยเราไว้ เพราะเรายังช่วยกินแมลงที่เป็นศัตรูพืชด้วย"

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"ลูกลมมองเห็นประโยชน์หรือยัง"

"เห็นครับ" เด็กชายตอบ "ต้นไม้ตายแม้จะเหลือเพียงซากและกิ่งก้าน ยังมีนกมาเกาะ"

"ที่ลูกพูดก็ถูก" พ่อลูบทักทายลูกลูกชาย พลางพูดว่า "แต่พ่ออยากจะทำเพิ่มเติมสิ่งที่พบเห็นจากที่ลูก
คิดว่าสิ่งใดที่ไร้ประโยชน์ แต่ถ้าใครที่มีความคิดดีพอ สายตากว้างไกลพอก็จะเห็นประโยชน์
จากมันได้ นับเป็นสิ่งที่ดีทีเดียว ต้นไม้ต้นนี้แม้จะตาย ไม่มีใบ ไม่มีร่มเงา แต่ถ้ามองกันด้วย
ความคิด ก็ยังมีประโยชน์อยู่บ้างอย่างน้อยก็เพื่อให้นกมาเกาะชั่วคราว"

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

"เจ้าไซ้ไหมชื่อแก่น" พญานกยักษ์ถามด้วยเสียงนากลัว

"ครับ" แก่นตอบด้วยความตกใจสุดขีด ตัวสั่น

"เจ้าไซ้ไหมฆ่าลูกหลานของข้า" พญานกถามอีก

"คะ-ครับ ผะ-ผมยิงนก" แก่นตอบตะกุกตะกัก

"เจ้าไซ้ไหมชอบรังแกสัตว์ และทรมาณสัตว์" แก่นพยักหน้า เขาตกใจจนไม่สามารถจะ
ตอบด้วยคำพูดได้

(แก่นพบพญานก)

จากตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการถามและการตอบของตัวละครที่เป็นคู่สนทนา เป็นไปบนฐานองแน่นหรือเตือนให้อีกฝ่ายรู้สึกถึงความจริงและยอมรับได้ด้วยเหตุผลของอีกฝ่ายที่ดีกว่า การใช้ประโยคถาม-ตอบจึงช่วยกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดและวิเคราะห์สิ่งต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบเพื่อที่จะได้คำตอบที่ชัดเจนและถูกต้อง

2.2 ประโยคแสดงการเปรียบเทียบ การใช้ประโยคที่แสดงการเปรียบเทียบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้สัมพันธ์กับแนวคิดด้านคุณธรรมที่เน้นสภาพคุณงามความดีของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว เด็กมักชอบเปรียบเทียบตัวเองกับสิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่เสมอ การใช้ประโยคเปรียบเทียบจึงช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กได้อย่างรวดเร็ว สังเกตจากคำบอกการเปรียบเทียบกว่าที่สุด ดังตัวอย่าง

"การมีปีกสวยงามที่อ่อนแอ มีประโยชน์น้อยกว่าการมีปีกสแต่แข็งแรง"

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

มันนึกถึงประโยคหนึ่งได้ว่า "ปากคนยาวกว่าปากกา"

(กิ้งก่าใบเขียวเพื่อน)

เจ้าแหลมร้องเสียงประหลาดกว่าผู้อื่น

(เจ้าเบิ้ม)

เขาย้ายที่นั่งเข้าไปใกล้ ๆ คนขับ รู้สึกตื่นเต้นมาก อยากขับเรืออย่างนี้ดูบ้าง มันลาตกว่าเรือหางยาวของเขาหลายเท่า

(เกาะน)

ลายจุดตื่นเร็วกว่าพี่น้องทั้งหลาย

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ปีนี้แข่งแข่งกว่าปีใด ๆ

(เพื่อนแท้)

"ใช่ฟังนะเล็กกว่าเมล็ดงาเสียด้วยซ้ำ" ฟังพี่เลี้ยงอธิบายเสริม

(ฟังน้อยในสวน)

"นกแข่งแรงกว่า บินได้ไกลกว่าผีเสื้อ ผมแยกกว่าเพื่อนโดยเฉพาะกระดองที่แสน
เกะกะบนหลังนำราคาณ

(ตัวมเต็มมเพชณโลก)

"ยี่สิบวา...มันต้องงใหญ่กว่าฉันแน่ ๆ" ข้างอุทาน

(กังกำไปเยียมเพื่อน)

"คุณตาใจดี เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของเรา" สาวน้อยส่งเสริมอีกเสียงหนึ่ง

(รูปปั้นของคุณตา)

ที่ผมคิดใจมากที่สุดคือ การทักทายกับลิงชิมแพนซี

(หมีใหญ่ผจญภัย)

เข้ากระต่ายน้อยจอมคุยโวและชอบพูดบด นอนหลับอยู่ใต้ต้นตาลที่สูงที่สุดในป่าแห่งหนึ่ง

(กระต่ายจอมโว)

ขณะที่มันรู้สึกตัวและสึมตาตื่น มันก็ต้องพบกับความประหลาดใจเป็นที่สุด

(เพื่อนแท้)

ลายจุดแข่งแรงที่สุด คลานขึ้นได้สูงสุด

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

"ฉันคือหอยทากที่แข็งแรงที่สุด วันใดขึ้นถึงปากบ่อ ฉันจะไต่ข้ามฟ้าไปเลย"

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

จะเห็นได้ว่า การใช้ประโยคแสดงการเปรียบเทียบบนวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เกิดเป็นคนช่างสังเกตและรู้จักมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวให้กว้างออกไป ทั้งนี้จะทำให้เด็กลดความคิดที่ว่าตัวเองเป็นศูนย์กลางลงไป ประโยคที่แสดงการเปรียบเทียบจึงสื่อนัยพิเศษถึงการให้เด็กได้ตระหนักว่ายังมีสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่ยังไม่รู้และต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้

3. การใช้ภาพพจน์ ภาพพจน์ หรือบางท่านอาจเข้าใจว่า ความเปรียบ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Figure of Speech หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากการกลวิธีการใช้คำเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด และลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านผู้ฟัง (กาญจนา นาคสกุล และคณะ, 2524) การใช้ภาพพจน์ในงานวรรณกรรม นอกจากจะช่วยให้อ่านมีความกระจำจืดและกระชับคมคายขึ้นแล้ว ยังช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่งานเขียนในเชิงวรรณศิลป์ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ สุภา อังสุรวรรณ (2527) ยังได้เสนอว่าการสื่อสารโดยใช้การเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับของอีกสิ่งหนึ่งนั้นความเปรียบที่ใช่จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงทัศนคติและความคิดของคนหรือกลุ่มคนนั้น ๆ

การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมทั่ว ๆ ไปอาจเลือกนำมาใช้ได้หลายแบบต่างๆ กัน ตามความเหมาะสมหรือความนิยมของแต่ละคน การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจซึ่งอาจแตกต่างจากวรรณกรรมอื่น ๆ อยู่บ้าง ตรงที่ผู้แต่งมักนิยมใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานในการดำเนินเรื่องทั้งหมด โดยใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ พืช วัตถุ สิ่งของหรือสิ่งไม่มีชีวิต มาสมมุติบทบาทขึ้นอย่างคน ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนใจของเด็กให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินและอยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปจนจบ ในขณะที่ผู้แต่งก็อาจเลือกใช้ตัวละครที่สมมุติขึ้นด้วยวิธีบุคลาธิษฐานให้เป็นตัวแทนของผู้แต่งในการสื่อแนวคิดด้านคุณธรรมมาสู่ผู้อ่าน ดังนั้น งานวรรณกรรมสำหรับเด็กบาง เรื่องที่มุ่งแสดงแนวคิดให้สอดคล้องกับหลักศาสนาพุทธศาสนาจึงอาจปรากฏใช้ภาพพจน์สัญลักษณ์รวมอยู่ด้วย งานวิจัยนี้พบว่าภาพพจน์ที่ปรากฏใช้มากที่สุดคือ บุคลาธิษฐาน รองลงมาคืออุปมา สัญลักษณ์และสัทพจน์ ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ อติพจน์ และอื่น ๆ นั้น มีใช้อยู่ประปราย ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์ไว้ในที่นี้ ส่วนสัทพจน์นั้นมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก

สนุกสนานจากการเสียนเสียงธรรมชาติและเสียนเสียงร้องที่สอดคล้องกับตัวละครในเรื่อง จึงเน้นความสมจริงมากกว่ามุ่งแสดงแนวคิดด้านคุณธรรม ในที่นี้จึงเลือกนำมาวิเคราะห์ไว้เพียง 3 แบบ ได้แก่ บุคลาธิษฐาน อุปมา และสัญลักษณ์ ดังนี้

3.1 บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การเปรียบเทียบโดยนำสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือมีชีวิต แต่ไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคน (กาญจนา นาคสกุล และคณะ, 2524) เป็นภาพพจน์ที่มีใช้มากที่สุดในการวรรณกรรมสำหรับเด็กโดยปรากฏการเปรียบเทียบแบบบุคลาธิษฐานตลอดทั้งเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจตามธรรมชาติของเด็กที่มักชอบตัวละครที่มีการเคลื่อนไหวไปมาอยู่เสมอ การสมมุติให้สัตว์ พืช หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ สามารถแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ได้อย่างคนจึงกระตุ้นความสนใจของเด็กได้อย่างดียิ่ง ทำให้เด็กอยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไปอย่างไม่รู้เบื่อ ขณะเดียวกันแนวคิดด้านคุณธรรม ซึ่งได้เสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละครก็จะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและจดจำได้อย่างรวดเร็ว

ดวงตะวันแห่งวันใหม่ขับไล่ราตรีให้หนีไป พร้อมกับตัวมันเองได้พาลอยตัวสูงขึ้นช้า ๆ
จนพ้นแนวสันเขา

(เพื่อนแท้)

ไก่ป่าขันก้องหุบเขาตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่าง แล้วรุ่งอรุณอันงดงามก็เดินทางมาทักทาย
พร้อมกับเสียงเชิงแซ่ด้าใจในไพรกว้าง

(จ้าวป่า)

ใบชวนแสงแดดมาช่วยกันปรงน้ำกับก้าชาคาร์บอนไดออกไซด์

(ฉันทันต้นไม้ใหญ่)

ต้นไม้เห็นเพื่อนมากก็บอกก้านต้อนรับด้วยความดีใจ

(ต้นไม้มีเพื่อน)

นกตาพองซบกล่อมร้องเพลงปลอบขวัญนกพิการเหล่านั้นต่อไปด้วยจิตใจอันผูกพัน
(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

แมวเฝ้าถ่อคันเบ็ดรอลามากินเหยื่ออย่างตั้งใจ
(แมวน้อยตกปลา)

ทั้งลิง นกและไล่เตื่อน ต่างก็พลอยหัวเราะไปด้วย เมื่อเห็นเพื่อนควายหัวเราะได้
(ไม่อยากเป็นควาย)

ทั้งผีเสื้อและผีเสื้อต่างยี่มาให้กันในวันแห่งการเริ่มต้นชีวิตใหม่
(ผีเสื้อกับผีเสื้อน้อย)

แม่หอยทากยิ้มด้วยความสุขใจ แล้วหลับตาลงเป็นครั้งสุดท้าย
(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

เมื่อลูกเต่าบกู้แน่ชัดว่าเป็นใคร จึงกล่าวสวัสดิ์ตอบด้วยความเคารพ
(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

เมื่อตั้งตัวเป็นหัวหน้าแล้ว สิงโตก็เข้าไปอาศัยหลับนอนอยู่ในถ้ำ และสั่งให้สัตว์ต่าง ๆ
หาอาหารมาให้ตน
(เขี้ยวสิงโต)

แม่โคอ่อนวอนเสื่ออยู่นาน จนเสื่อใจอ่อน ยอมบ่ส่อยาให้แม่โคกลับไปหาลูก
(แม่โคกับเสื่อโคร่ง)

กิ้งก่าคิดไปคิดมา มันนึกถึงประโยคหนึ่งได้ว่า "ปากคนยาวกว่าปากกา" "แต่ถ้าพูดต่อ
หลาย ๆ ปากแล้ว กิ้งก่าก็กลายเป็นสัตว์ประหลาดได้"
(กิ้งก่าไปเยี่ยมเพื่อน)

พวกสัตว์ต่าง ๆ ล้วนเป็นห่วงคุณตา จึงหันหน้ารวมกลุ่มหาหรือกัน
(รูปปั้นของคุณตา)

แม่หนูแบ่งอาหารให้ลูกหนูทั้งสองกินแก้หิวไปกลาง ๆ ก่อน แล้วก็รีบลงมือทำความสะอาดบ้าน

(แม่หนูผู้กล้าหาญ)

เจ้ากบเห็นปากที่ขยับไปมาของผีเสื้อตัวนั้นอย่างชัดเจน มันไม่อาจกลืนหัวเราะได้ จึงรีบหันหลังกลับ แล้วกระโดดหนีมา มันส่งเสียงหัวเราะปากอันน่าเกลียดของผีเสื้อเสียงดังสนั่น

(เจ้ากบปากกว้าง)

3.2 อุปมา (Simile) คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบสิ่งๆ ที่เหมือนกันโดยมีคำเชื่อมโยง เช่น คำว่า เหมือนดั่ง ตั้ง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม ฯลฯ (กาญจนา นาคสกุล และคณะ, 2524) การใช้ภาพพจน์แบบอุปมาเพื่อมุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็กมีดังนี้

3.2.1 อุปมาที่แสดงภาพความน่าเกลียดเกล็นใจ ความน่าเกลียดเกล็นใจโดยทั่วไปมักเกิดจากการได้ยินได้ฟังหรือได้เห็นสิ่งที่สวยงาม ถูกตาถูกใจ การนำสิ่งที่เด็กชอบหรือประทับใจมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น และทำให้เด็กสามารถจดจำเรื่องราวได้อย่างแม่นยำ ดังนี้

3.2.1.1 เปรียบกับลักษณะอาการของคน การใช้ภาพพจน์อุปมาในลักษณะนี้นอกจากจะทำให้เรื่องเกิดความสมจริงแล้ว ยังช่วยสร้างความสนิสนิยมคุ้นเคยให้แก่เด็กได้มากขึ้น เนื่องจากลักษณะอาการต่าง ๆ ที่นำมาเปรียบสอดคล้องกับอาการกิริยาของคน que เด็กพบเห็นหรือสัมผัสได้ในชีวิตประจำวัน ตัวละครเหล่านั้นจึงดูเหมือนไม่แตกต่างไปคนจริง ๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ดังตัวอย่าง

ลูกเต่าบกทั้งตื่นเต้นและสนุกสนาน ส่วนลูกเต่าน้ำก็เปล็ดเพล็นเหมือนได้เล่นกับ
หลานที่ซุกซน

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

พวกเขายกเรือที่หนักด้วยท่าที่ง่ายเหมือนยกของเบา

(เกาะใน)

กึ่งกำหัวเขี้ยววิ่งมา ท้าหัวกระดก ๆ เหมือนคนผงกหัว

(แมวน้อยตกปลา)

ต้นยางปลิวใบเหมือนจะรู้คำชม

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

รูปปั้นเหล่านั้นดูมีชีวิตจิตใจ คล้ายจะแย้มยิ้มกับคุณตาได้ด้วย

(รูปปั้นของคุณตา)

แม่หมูน้อยทาดูแดง ๆ ทาจมูกพุดพิศเหมือนคนเป็นหวัด

(ปิ่นปิ่นรถไพมาแล้ว)

ลูกเต่าขึ้นมาให้อย่างคนแก่ใจดี ทำให้ลูกเต่าบกซึ่งไม่เคยรู้จักลูกเต่ามาก่อนเกิดความรู้สึก
อบอุ่นใจ ราวกับคุ้นเคยกันมานานแสนนาน

(ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ)

คลื่นลูกหนึ่งหล่นโครมลงบนหัว จนเขาหน้าคะมาลงไปกับพื้นเรือ เขารับลูกขึ้นมามีด
คันบังคับเครื่อง ประคองเรือไม่ให้ล่ม รู้สึกเหมือนเพิ่งโดนทะเลเย็นมะเหงกมาเขกลงบนหัว
เขาอย่างจัง

(เกาะใน)

3.2.1.2 เปรียบกับสัตว์ สัตว์ต่างๆ ที่นำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้เด็กเห็นภาพชัดเจนขึ้น มักเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ ที่เด็กรู้จักกันดี เช่น ค้างคาว นกฮูก หนูนกแก้ว หรือเปรียบกับตัวละครในเรื่องด้วยกัน เช่น เปรียบเทียบกับการคลานของลูกเต่าพันธุ์เต่าบก เปรียบกับปีกที่สวยงามของผีเสื้อกับผึ้ง ดังตัวอย่าง

บางคนมีความเห็นว่า สัตว์หน้าแหลมคล้ายค้างคาว

หน้าตาของสัตว์คู่ประหลาดชนิด ๆ แมวเหมียวก็ไม่ใช่ ตาโตคล้ายนกฮูก

เด็กบางคนก็บอกว่าสัตว์เขื่องคล้ายๆ กับหมีโคโลราโด แถบประเทศออสเตรเลีย
(บ้านของสัตว์)

คุณตามีความชำนาญ จึงทำให้รูปร่างของคุณคล้ายนกแก้วจริงๆ
(รูปร่างของคุณตา)

ลูกเต่าหน้าคลานไม่เก่งเหมือนลูกเต่าบก ธรรมชาติมิได้สร้างพังผืดไว้ที่ตีนเต่าเหมือนเต่าหน้าโดยทั่วไป

ผมไม่ใช่หมีนะครับ แต่เป็นลูกหมาสีน้ำตาลอ้วนกลม รูปร่างคล้ายหมี
(หมีใหญ่ผจญภัย)

ผึ้งหลวงสองแม่ลูกก็โฉบบินไล่ตอมหาน้ำหวานอย่างตั้งอกตั้งใจ ในขณะที่แมลงทั้งหลายต่างหัวเราะและพูดเยาะเย้ยถากถางถึงความน่าเกลียดน่าชัง โดยเฉพาะปีกบางใสไร้สีสันไม่เหมือนปีกของผีเสื้อ

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

จะเห็นได้ว่า การใช้ภาพพจน์อุปมาแสดงภาพความ น่าเพลิดเพลินใจมักนำสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบให้เห็นภาพที่ชัดเจน ได้แก่ เปรียบกับลักษณะอาการ ของคน และเปรียบกับสัตว์ การเปรียบเทียบดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้แต่งได้นำสิ่งใกล้ตัวเด็ก หรือสิ่งที่เด็กรู้จักคุ้นเคยดีมาเปรียบกับตัวละครจึงช่วยให้ เด็กสามารถนึกเห็นภาพได้อย่างแจ่มชัดและเข้าใจเรื่องได้อย่างรวดเร็ว

3.2.2 อุปมาที่แสดงภาพความน่ากลัว การใช้อุปมาเปรียบเทียบกับ เห็นภาพที่น่ากลัวเพื่อต้องการชูก่ให้เด็กเกิดความกลัวเกรงและไม่คิดที่จะทำพฤติกรรมเช่นนั้นซ้ำอีก ปราบกฏการใช้อุปมาในลักษณะนี้ 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง เด็กน้อยกับต้นไม้ เจ้ากบปากกว้าง และ เกาะใน ดังตัวอย่าง

ยานาที่เคยสูงสง่า กลับกลายเป็นต้นไม้ที่มองดูน่าเกลียด ราวกับปีศาจใหญ่ที่ยืนกางมือ
กางแขนทอดเงามืดอันน่ากลัวในยามค่ำคืน

(เด็กน้อยกับต้นไม้)

มันพยายามดิ้นแต่ก็ไม่หลุด ปากเล็ก ๆ ที่ดูไม่มีพิษสงของงูเหมือนคีมเหล็กที่แข็งแรง
บีบตัวของกบน้อยเอาไว้ และกำลังเคลื่อนลึกเข้าไป

(เจ้ากบปากกว้าง)

มีค้างคาวแม่ไก่เกาะห้อยหัวอยู่สูงใหญ่ ปีนเดินเข้าไปใกล้ มันขยับตัว กระพือปีกเกิด
เสียงดังพื้พื้ เขารู้สึกเหมือนใบไม้ทุกใบขยับพลิกคว่ำแล้วหงายขึ้น และทันทีทันใดก็ปลิว
ว่อนขึ้นไปในอากาศพร้อม ๆ กัน

(เกาะใน)

จะเห็นได้ว่า การใช้ภาพพจน์อุปมาแสดงภาพความน่ากลัวใน วรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งให้เด็กเกิดความเกรงกลัวและไม่อยากเอาอย่าง กล่าวคือ มัก ใช้งานบริบทที่ตัวละครในเรื่องได้ประสบกับเหตุการณ์ที่น่าพิงใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุ

ที่ตัวละครได้กระทำไม่ดี หรือได้รับการกระทำจากคนไม่ดีบางพวก พฤติกรรมดังกล่าวย่อมไม่เป็นที่พึงปรารถนา ผู้แต่งจึงเลือกใช้ภาพพจน์อุปมาในการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพความน่ากลัวเหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 สัญลักษณ์ (symbol) หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักจะเป็นรูปธรรมที่เป็นเครื่องแทนนามธรรม เช่น ดอกไม้ ใช้แทนหญิงงาม น้ำค้าง มักแทนความบริสุทธิ์ พระเพลิงใช้แทนความร้อนแรง (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2522) การใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อมุ่ง让孩子เข้าใจแนวคิดด้านคุณธรรมได้อย่างแจ่มแจ้งโดยไม่ต้องอธิบายให้ยืดเยื้อ เนื่องจากคำที่เป็นรูปธรรมคือ คำที่สื่อความหมายถึงสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปร่างและสามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ ดังนั้น เด็กจึงอาจนำไปเชื่อมโยงเข้ากับคำที่เป็นนามธรรมและสามารถเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น งานที่นี้อาจแบ่งได้ 2 หัวข้อ ดังนี้

3.3.1 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งที่สื่อความหมายในทางที่ดี การใช้ภาพพจน์แบบสัญลักษณ์ในลักษณะนี้ เพื่อต้องการแสดงให้ผู้อ่านที่อยู่วัยเด็กได้ เรียนรู้และจดจำสิ่งที่ดีและมีคุณค่า เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป สังเกตได้จากคำรูปธรรมที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรม มักสื่อความหมายไปในทางที่ดีสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องได้อย่างดีเยี่ยม ดังนี้คือ

3.3.1.1 คำที่เกี่ยวกับบุคคล คำที่เกี่ยวกับบุคคลที่ปรากฏใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่สื่อความหมายไปในทางที่ดี ได้แก่คำว่า เพื่อน หมายถึงผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันอย่างจริงใจ ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ใน เรื่อง เพื่อแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่งอื่นที่อยู่แวดล้อม นั่นคือการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งรวมทั้งธรรมชาติให้ได้รับความเดือดร้อน แต่ควรมุ่งหาซึ่งความเอื้ออาทรและรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันดุจดั่งเพื่อนที่ดีต่อกัน ดังตัวอย่าง

สัตว์ป่า นก และแมลง เป็นเพื่อนของต้นไม้ ต้นไม้ทำให้ป่าร่มเย็น ลมจึงชอบพัดพาฝนมาตก ผนช่วยทำให้ต้นไม้สดชื่น ลมเป็นเพื่อนของต้นไม้

ถ้าฝนไม่ตก ต้นไม้จะคุดหน้าจากลาธารไปเลี้ยงลาต้น ลาธารเป็นเพื่อนของต้นไม้
(ต้นไม้มีเพื่อน)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำว่า
เพื่อน ใช้สื่อความหมายแทนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสรรพสิ่งต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมโลก
ผู้แต่งได้สมมุติบทบาททำให้สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ได้แก่ สัตว์ป่า นก
แมลง ลม ลาธาร เป็นตัวละครแบบบุคคลาธิฐาน และได้กำหนดใช้คาบจรกรรมเพื่อแทนความ
สัมพันธ์ระหว่างตัวละครเหล่านี้กับต้นไม้ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง ทั้งนี้เพื่อมุ่งแสดงให้เห็น
ว่าสรรพสิ่งทั้งหลายล้วนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้น ทุกคนจึงควรตระหนักในคุณค่าของ
ธรรมชาติ และช่วยกันอนุรักษ์ต่อไปให้ยั่งยืน การใช้คำง่ายที่ไม่ยากเกินระดับความเข้าใจของเด็ก
ที่ย่อมจะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3.1.2 คำที่เกี่ยวกับสัตว์ สัตว์ชนิดต่างๆ ที่เด็กสามารถ
พบเห็นได้ง่าย เมื่อนำมาสมมุติเป็นตัวละครในเรื่องให้แสดงบทบาทต่างๆ ได้อย่างคนจะช่วยให้
ความสนใจของเด็กได้ดียิ่ง ทั้งตัวละครเหล่านั้นก็อาจเป็นตัวแทนที่จะใช้สื่อแนวคิดของเรื่องให้
กระจ่างชัดขึ้น ดังนี้

1) หงส์ เป็นสัตว์ในนิยายที่มักใช้เป็นสัญลักษณ์
แทนความสูงส่ง ในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้แต่งได้สมมุติให้หงส์เป็นตัวละครแบบบุคคลาธิฐาน
และเป็นตัวแทนของความดีงามเกี่ยวกับความกตัญญูต่อผู้ที่มีพระคุณสูงสุดคือพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

ลูกหงส์ค่อย ๆ เดินก้มตัวเข้าไปหาพ่อแม่ของตน แล้วหมอบลงเอาดอกบัวถวายพ่อแม่ของ
ตน แล้วก้มลงกราบด้วยความเคารพอย่างยิ่ง และเอาปลาที่อยู่ในถุงคอของตนออกมาให้
พ่อหงส์และแม่หงส์...

(ลูกหงส์กตัญญู)

2) ผึ้ง ผู้แต่งใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความอดทนและความขยันขันแข็งปรากฏในเรื่องผึ้งกับผึ้งน้อย ผู้แต่งมุ่งแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทนและเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อที่ว่าเมื่อโตขึ้นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข ดังตัวอย่างการเลี้ยงดูลูกผึ้งของแม่ผึ้งในเรื่องนี้

"ถ้าลูกทนแดดอ่อนอย่างนี้ไม่ได้ แล้วลูกจะมีชีวิตท่ามกลางแดดยามเที่ยงได้อย่างไร
อดทนหน่อยซิลูก เพื่อลูกจะได้คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้" แม่ผึ้งปราสาสน
(ผึ้งกับผึ้งน้อย)

3) มด เป็นสัตว์เล็ก ๆ ที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งเล็กที่สามารถเอาชนะสิ่งใหญ่ได้กล่าวคือ มดเป็นผู้เปิดเผยความลับของผู้ที่มีอำนาจมากกว่าได้อย่างไม่คาดฝัน จนทำให้เหตุการณ์ร้ายได้กลายเป็นดี ดังเช่น มด ในเรื่อง เขี้ยวสิงโต ซึ่งได้กักกินเขี้ยวปลอมของสิงโตจนหมด จึงทำให้สัตว์ทั้งหลายรู้ความลับของสิงโต และได้ช่วยกันขับไล่สิงโตออกไปจากเกาะเสียได้ ดังตัวอย่าง

มดมีความสงสัยเป็นอันมากกว่า เขี้ยวของสิงโตนั้นแข็งแรงอย่างไร สัตว์ต่าง ๆ จึงเกรงกลัวกันมาก ขณะนั้นสิงโตนอนอ้าปากอยู่ มดจึงไต่ไปเกาะที่เขี้ยวของสิงโต แล้วลองกัดดู มดแปลกใจเป็นอันมากที่เขี้ยวสิงโตไม่แข็งแรงอย่างที่คิด หน้าเขี้ยวมีรสชาติอร่อย จึงกัดกินเขี้ยวปลอมที่ทำด้วยเปลือกมันของสิงโตจนหมดทั้งสองเขี้ยว

(เขี้ยวสิงโต)

4) สิงโต เป็นสัญลักษณ์แทนความมีอำนาจ น่าสังเกตว่า ผู้แต่งเลือกนำสิงโตมาสมมุติเป็นตัวละครในเรื่องโดยกำหนดให้มีพฤติกรรมทั้งด้านดีและไม่ดี ในที่นี้จะขอนำมาสวเฉพาะสิงโตที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความมีอำนาจด้านดี ดังในเรื่อง กระทายจอมเวท สิงโตได้ทำหน้าที่เป็นผู้ชำระความผิดของกระทายในโทษฐานโกหกด้วยการนำห้อยที่กระทายคิดกลับตัวกลับใจเป็นคนดีได้ ดังตัวอย่าง

เพื่อนสัตว์ได้ยืนดั่งนั้นก็พากันโกรธ "ฮูฮู น่าอายุจริง หมี่ เจ้ากระต่ายจอมโกหก อย่างนี้ต้องลงโทษให้สาหนัก" พวกสัตว์ตะโกนก้อง

สิงโตเห็นเรื่องซุกจะบานปลายจึงพูดว่า "เอาเถิดเพื่อนสัตว์ทั้งหลาย ไหนๆเจ้ากระต่ายก็พูดความจริงออกมาแล้ว ผู้ที่ทำผิดแล้วยอมรับผิด เราควรจะยกโทษให้เขาสักครั้งแล้วห้ามโกหกหลอกลวงใครอีก"

(กระต่ายจอมโว)

5) พญานก เป็นตัวละครประเภทมนุษย์ที่ปรากฏในเรื่องแก่นพบพญานก ผู้แต่งใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติที่หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ งานชิ้นนี้เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งที่สื่อความหมายด้านดี เนื่องจากพฤติกรรมของพญานกเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ความดี และพิพากษาผู้กระทำชั่ว ดังตัวอย่าง

"เจ้าเซไหมฆ่าลูกหลานของข้า" พญานกถามอีก

"คะ-ครับ พระ-ผมยิงนก" แก่นตอบตะกุกตะกัก

"เจ้าเซไหมชอบรังแกสัตว์และทรมาณสัตว์" แก่นพยักหน้า เขาตกใจจนไม่สามารถจะตอบด้วยคำพูดได้

"เจ้าทำบาปมามาก เราจะไม่ให้ชีวิตเจ้า" พญานกบอกแก่น

(แก่นพบพญานก)

6) ปลา แมลงเต่าทอง ผีเสื้อ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความสวยงาม ปรากฏในเรื่องตัวมดเตี้ยมพิชิตโลก ผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดด้านคุณธรรมเกี่ยวกับความพอใจในสิ่งที่ตนมี กล่าวคือ ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นว่ารูปร่างภายนอกนั้นเพียงสังขารที่ถูกปรุงแต่งขึ้น ความสวยงามที่มองเห็นเป็นความลวงที่ชุกซ่อนความน่าเกลียดเอาไว้ ดังนั้นบุคคลจึงไม่ควรไปยึดถือเป็นแก่นสารของชีวิต แต่ควรรู้จักพอใจในสิ่งที่มียู่ และคิดทำประโยชน์ให้บังเกิดแก่ตนเองและสังคมต่อไป การใช้ปลา แมลงเต่าทอง และผีเสื้อเป็นสัญลักษณ์แทนความสวยงามจะช่วยเน้นแนวคิดให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

"ผมอยากเกิดเป็นปลา ปลาที่มีสีต่างๆ เวลาว่ายน้ำ หางโบกไปโบกมา ผมชอบจังเลย"

"โอ้เอ๊ย! สีมันต่าง ๆ ที่พวกเรามีนะ เราใช้สำหรับหลบซ่อนตัวไปกับพืชใต้น้ำ จะได้ไม่โดนสัตว์อื่นหา ร้าย"

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

"สวัสดีครับ คุณคือแมลงเต่าทองใช่ไหมครับ ผมยังเคยชมกับแม่เลยว่า พวกคุณสวยสมชื่อ "เต่าทอง" จริง ๆ"

"แม่บอกเธอหรือเปล่าว่า พวกเรามีกลิ่นเหม็นแค่ไหน" ...

"สหายน้อย" ผีเสื้อตัวหนึ่งอธิบาย "ก่อนที่จะเราจะเป็นผีเสื้อ เราเคยเป็นตัวหนอนมาก่อน ต้องเสี่ยงอันตรายมาก"

(ตัวมเตี้ยมเผชิญโลก)

3.3.1.3 คำที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ การนำเสนอสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กมาประกอบไว้ในเรื่องเพื่อสื่อความหมายเปรียบเทียบกับในเชิงสัญลักษณ์ จะช่วยให้เด็กสามารถตีความสารที่ผู้แต่งต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น ดังนี้

1) บ้าน เป็นสัญลักษณ์แทนแหล่งรวมของความรักความอบอุ่นจากบุคคลในครอบครัว การพลัดพรากจากถิ่นฐานบ้านเกิดด้วยความไม่เต็มใจจึงก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้นั้นได้ ดังตัวอย่างจากเรื่องบ้านของสินวล ซึ่งผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการเบียดเบียนสัตว์โดยจับสัตว์มากักขังไว้เพื่อรอขาย ย่อมจะทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานอยู่ไม่น้อย ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดก็คือการปล่อยยาสัตว์ให้มีชีวิตอยู่ที่"บ้าน"ของตัวเองดังตัวอย่าง

สินวลมีบ้านเป็นปากกว้างใหญ่ บ้านของสินวลใช้ใบไม้เขียวครึ้มเป็นหลังคา และที่นอนของสินวลก็เป็นคาบไม้ ที่สินวลชอบปีนป่ายไปมาอย่างมีความสุข...

สึนวลคิดถึง พ่อแม่ พี่ ๆ น้อง ๆ

สึนวลคิดถึง ยามค่ำคืนของกลางป่า

สึนวลคิดถึง ที่นอนบนคาบไม้

สึนวลคิดถึง แมลงอร่อย ๆ และไขนกก

สึนวลอยากกลับบ้าน...บ้านของสึนวล

(บ้านของสึนวล)

2) ฟ้า เป็นสัญลักษณ์แทนความกว้างใหญ่ไพศาล
 ดังใน เรื่องฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ ผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการรู้จักประมาณตนโดย
 เน้นให้เห็นว่าได้เรียนรู้ว่าโลกนี้กว้างใหญ่มากกว่าที่คิดและเห็น ดังนั้นจึงไม่ควรด่วนสรุปว่าตนเอง
 สามารถกระทำสิ่งที่คิดเอาไว้ได้ทั้งหมด เปรียบดังประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตที่ยังต้องอาศัย
 เวลาศึกษาและค้นคว้าให้รู้จริงเสียก่อน ดังตัวอย่าง

ลายประ ลายปื้น ลายวงและลายทาง ต่างก็ขึ้นมาถึงปากบ่อกันหมดแล้ว ลายจุดรีบ
 ยึดคอมองขึ้นไปบนฟ้า มองหาไม่พบเพราะฟ้ากว้างเท่าปากบ่อหายไปไหนไม่รู้ มีแต่อะไร
 ก็ไม่รู้ คูมันเว้งว่างกว้างไกลหาขอบเขตไม่พบ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

3) ร่ม เป็นสัญลักษณ์แทนความร่มเย็น ดังใน
เรื่องร่มขยายขา ซึ่งผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ควรจะปลูกฝังให้
 เกิดขึ้นในจิตใจของทุกคนเพื่อให้สังคมสงบสุข อีกทั้งคุณความดีที่เพียรบำเพ็ญมาก็จะเป็นเสมือน
 เกราะกันภัยต่าง ๆ ให้แก่บุคคลได้ ดังตัวอย่าง

ร่มขยายขานี้ใช้ประโยชน์ได้ต่าง ๆ วันหนึ่งขยายขาไปเก็บผักกูดที่ชายคลองเลยหมู่บ้านไป
 สุนัขดุสาม-สี่ตัว รุมเท้ากระชอกและจะกัด ขยายขาใช้ร่มตีจนพวกสุนัขหนีกระจัดกระจาย

เวลาร่มขยายขาเดินไปไหน เด็ก ๆ จะวิ่งมาขอดู ขอจับร่มขยายขาที่ได้มาไปด้วยพิศสงนี้

(ร่มขยายขา)

4) รูปปั้น ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนตัวแทน ดังใน เรื่องรูปปั้นของคุณตา ซึ่งมุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับความกตัญญูทเวทที่บรรดารูปปั้นสัตว์มีต่อคุณตา ผู้ซึ่งได้ปั้นสัตว์เหล่านี้ไว้แทนสัตว์ที่มีชีวิตจริง ๆ ความเมตตากรุณาที่คุณตามีให้แก่สัตว์ต่าง ๆ ได้ ส่งผลให้คุณตามีรูปปั้นของคุณตาไว้เป็นตัวแทน คำว่ารูปปั้นในเรื่องนี้จึงอาจตีความโดยใช้การ เปรียบเทียบอันเชิงสัญลักษณ์ได้ว่าเป็นตัวแทนของความดีนั่นเอง ดังตัวอย่าง

คุณตาทกลับมาถึงบ้าน คุณตาก็ประหลาดใจมาก ที่หน้าบ้านนั่นเอง รูปปั้นคุณตากำลังยิ้ม ต้อนรับคุณตาอย่างยินดี

"นี่มันตาผาดไปหรือเปล่า" คุณตาโวยวายออกมาเสียงดังพร้อมกับหัวเราะอย่างเป็นสุข

"ต้องเป็นผีมือของพวกเจ้าแน่ ๆ เลย" คุณตามองรูปปั้นสัตว์ต่าง ๆ อย่างชื่นใจ

(รูปปั้นของคุณตา)

5) รอยยิ้ม เป็นสัญลักษณ์แทนความสุข ความเป็นมิตร ผู้แต่งมักเลือกนำมาใช้เพื่อต้องการสื่อให้เห็นว่าตัวละครกำลังมีความสุขความสบายใจเนื่องจากได้รับผลดีที่ตนรู้สึกพอใจ ดังตัวอย่าง

สัตว์ทั้งหลายต่างมองและส่งรอยยิ้มอันอบอุ่นต้อนรับ ลูกหมี่พิการยิ้มตอบด้วยความสุขเมื่อรู้ว่า ผลของการที่ได้ทำความดี ด้วยการให้ความช่วยเหลือกับทุกชีวิตที่ประสบทุกข์ภัย คือ หนทางของการสร้างความรัก และสร้างมิตรแท้ที่ตนปรารถนา

(เพื่อนแท้)

ทั้งผีเสื้อและผึ้งต่างยิ้มให้กันในวันแห่งการเริ่มต้นชีวิตใหม่

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

นกนางแอ่นบินและร้องเพลงอย่างมีความสุข อาเบยิ้มให้และโบกมือทาท่าเหมือน อาลา

(นกนางแอ่น)

จะเห็นได้ว่า การใช้สัญลักษณ์ที่มุ่งสื่อความหมายในทางที่ดีนั้น มักเป็นคารุณาธรรมง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจได้ทันทีที่อ่าน ทั้งยังเป็นคำที่สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ดังนั้นจึงทำให้เด็กสามารถโยงไปสู่การเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

3.3.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งที่สื่อความหมายในทางที่ไม่ดี การใช้สัญลักษณ์ในลักษณะนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กเกิดความเกรงกลัวและไม่อยากจดจำ หรือลอกเลียนแบบอย่างมาปฏิบัติตามอีกต่อไป ในที่นี้แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

3.3.2.1 คำที่เกี่ยวกับสัตว์ สัตว์ต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเลือกนำมาใช้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่น่าเกลียดหรือไม่ดี มีดังนี้

1) งู เป็นสัตว์มีพิษที่ผู้แต่งเลือกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความน่ากลัว หรืออันตรายที่ไม่ควรเข้าไปใกล้ ดังใน เรื่องนางงามแอนด์ เจ้ากบปากกว้าง และ เรื่องตัวมดเตี้ยมพิษูโลก บทบาทของงูที่ปรากฏในข้อมูลคือเป็นตัวละครประกอบที่มารุกรานหรือทำร้ายตัวละครสำคัญ ดังตัวอย่าง

เจ้างูเขียวจอมเกร กำลังเลื้อยเข้าไปหาลูกนกทั้งสาม หมายถึงกินเป็นอาหาร

(นางงามแอนด์)

งูไม่ตอบ แต่เลื้อยเข้าหากบน้อย แล้วอ้าปากจับเจ้ากบน้อยทันที

"รู้หรือยัง ว่าเรากินอย่างไร"

(เจ้ากบปากกว้าง)

ยังไม่ทันที่ตัวมดเตี้ยมจะขยับตัว งูเหลือมตัวหนึ่งก็เลื้อยมารัดตัวตัวมดเตี้ยมเสียแล้ว
ตัวมดเตี้ยมรีบหดหัวหดขาเข้าในกระดองทันที

(ตัวมดเตี้ยมพิษูโลก)

2) หอยทาก เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่ดีอย่างปรากฏ
ใน เรื่องฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ เพื่อต้องการให้สอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นเกี่ยวกับการรู้จักประมาณตน
ดังตัวอย่าง

ยี่งนานวัน จำนวนหอยทากน้อยที่คลานขึ้นสูงก็ยิ่งลดลง ลายจุดแข็งแรงที่สุด คลานขึ้น
ได้สูงที่สุด ลายจุดหัวขึ้นมองฟ้าแล้วพูดว่า

"ฉันอยู่ใกล้ฟ้าที่สุด ฟ้ายังกว้างเท่าปากบ่ออยู่ตามเดิม"

"เธออย่าเพิ่งพูดอะไรตอนนี้ดีกว่า" ลายประพายามจะกระตือรือร้นให้ทันลายจุด แต่ไม่เคยทัน
ลายจุดเอี้ยวตัวมามองพี่น้องร่วมเผ่าพันธุ์ กระตือรือร้นสูงอีกสืบแล้วพูดว่า

"ฉันคือหอยทากที่แข็งแรงที่สุด วันใดขึ้นถึงปากบ่อ ฉันจะได้ข้ามฟ้าไปเลย"

"ไม่มีหอยทากตัวไหนได้ข้ามฟ้าได้หรอก" ลายประร้องบอก

"ฉันนี่แหละจะได้ข้ามฟ้าให้ได้" ลายจุดพูดออกมาอย่างมั่นใจ

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

3) แมวดำ เป็นสัญลักษณ์แทนความน่ากลัว และ
ความไม่ดี ดังใน เรื่องแก่นพบพญานก ซึ่งแก่นได้ถูกสาบให้กลายเป็นแมวดำเนื่องจากเคยรังแก
สัตว์มามาก เมื่อได้บำเพ็ญความดีจนครบห้าวันตามกำหนด แก่นก็ได้คืนร่างเป็นเด็กชายดังเดิม
ดังตัวอย่าง

เมื่อความมืดหายไป แก่นเห็นนกล้อมรอบตัวเขามากมาย เขาได้ยินเสียงประหลาด
เมื่อเขาหันไปเขาพบนกยักษ์ยืนจ้องเขาอยู่ และเมื่อก้มดูตัวเอง แก่นพบว่าเขาได้กลายเป็น
แมวดำตัวใหญ่ไปเสียแล้ว

(แก่นพบพญานก)

4) สิงโต เป็นสัญลักษณ์แทนความมีอำนาจ ในที่นี้
เป็นอำนาจที่ได้มาด้วยความไม่ชอบธรรมที่ยังแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจในทางที่ไม่เหมาะสม
และขาดคุณธรรม ดังนั้นอำนาจของสิงโตจึงมีวันเสื่อมลงได้ ดังใน เรื่องเขี้ยวสิงโต

เมื่อสิงโตกำลังกินอาหาร ก็กดไปถูกก้อนหินที่บรรดาสัตว์เฝ้าปนาма เขี้ยวทั้งสองข้างของ สิงโตจึงหักลง สิงโตตกใจเป็นอันมาก เพราะเมื่อไม่มีเขี้ยวเสียแล้วก็ไม่มีอำนาจที่จะเป็นหัวหน้าสัตว์ต่าง ๆ ได้อีกต่อไป

(เขี้ยวสิงโต)

5) กิ้งก่า เขียด เป็นสัญลักษณ์แทนความน่าเกลียด
ปรากฏในเรื่องแมวน้อยตกปลา ดังตัวอย่าง

กิ้งก่าหัวเขี้ยววิ่งมา ท้าหัวกระดก ๆ เหมือนคนผงกหัว มันพูดกับแมวน้อยว่า
"เก่งจริง จับฉันให้ได้ซิ"

เจ้าเขียดขายาวตาโปนใส กระโดดหยิ่งแหย่งมาใกล้ มันพูดกับแมวน้อยว่า
"เก่งจริง เธอจับฉันให้ได้ซิ"

(แมวน้อยตกปลา)

3.3.2.2 คำที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ สิ่งต่าง ๆ ที่สื่อความหมาย
ในทางที่ไม่ดีมีดังนี้

1) เขี้ยว เป็นสัญลักษณ์ใช้แทนอำนาจความมีฤทธิ์หรืออำนาจ ปรากฏในเรื่องเขี้ยวสิงโต ซึ่งผู้แต่งมุ่งเน้นแนวคิดเกี่ยวกับความมีคุณธรรมของผู้ที่เป็นหัวหน้า จึงจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข แต่ในเรื่องนี้ผู้ที่มีอำนาจกลับใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เขี้ยวหรืออำนาจนั้นจึงถูกทำลายลงไปในที่สุด เขี้ยวในเรื่องนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งที่ไม่ดี ดังตัวอย่าง

ทุก ๆ วัน สิงโตจะโผล่หน้าออกมาหน้าถ้ำ ส่งเสียงคารมดังกึกก้อง เพื่อแสดงให้สัตว์ต่าง ๆ เห็นเขี้ยวอันคมขาวแข็งแรง สัตว์ต่าง ๆ มีความเกรงกลัวเป็นอันมาก

(เขี้ยวสิงโต)

2) บ่อ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความแคบ ปรากฏใน เรื่องฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ ผู้แต่งต้องการเน้นแนวคิดเกี่ยวกับการรู้จักประมาณตนโดยชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ยังเด็กนั้นย่อมมีประสบการณ์ไม่มากนัก จึงไม่ควรตัดสินใจหรือเชื่อมั่นในความคิดของตัวเองว่าดีหรือถูกต้องทั้งหมด ควรใช้เวลาพิสูจน์ความจริงเสียก่อนแล้วจึงค่อยสรุป ทั้งนี้ผู้อ่อนวัยก็ไม่ควรคิดทะนงตนในทางที่ผิด การใช้สัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเปรียบเทียบระหว่างฟ้ากับบ่อจึงช่วยเน้นย้ำแนวคิดของเรื่องให้ชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

"นั้นไม่ใช่ฟ้า" ลายจุดเถียง" ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อเท่านั้นเอง นั้นไม่ใช่ฟ้าแน่ๆ"

"เมื่อเธออยู่กับบ่อเธอมองเห็นฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ แต่ตอนนี้เธอขึ้นมาอยู่บนปากบ่อแล้ว ความกว้างที่แท้จริงของฟ้า ไม่ใช่เท่าปากบ่ออย่างที่เธอเคยเห็นหรอก เธอยังคิดจะไต่ข้ามฟ้าอีกไหม" ลายประอธิบาย พร้อมกับถามย้ำลายจุด

"ไม่แล้ว ฉันรู้แล้วว่าฟ้ากว้างที่กับบ่อกับที่ปากบ่อไม่เหมือนกัน ฟ้านี้ช่างกว้างใหญ่ไพศาลจริง ๆ" ลายจุดตอบด้วยเสียงราบเรียบและแผ่วเบา ยอมรับความจริง

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

3) เกาะ เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่ติดหรือค้างอยู่ในที่นี้หมายถึง กิเลสที่ติดค้างอยู่ภายในและเป็นเครื่องท้าวให้จิตใจมัวหมอง ดังใน เรื่องเกาะใน ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นถึงโทษของการไม่รู้จักประมาณตน ทั้งยังเตือนเฝ้าแต่ใจตัวเองจนกระทั่งเมื่อตัวละครได้ประสบกับเหตุการณ์สำคัญ จึงได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่เคยยึดติดเอาไว้ นั้น แท้ที่จริงแล้วไม่ถูกต้อง

บ้านอาอยู่บนเกาะกลางทะเล มองออกไปจะเห็นเกาะเล็กเกาะน้อยหลายเกาะ ล้วนสวยงาม มีอยู่เกาะหนึ่งชื่อเกาะใน อยู่ใกล้ที่สุด อาบอกว่าใช้เวลาเล่นเรือหนึ่งชั่วโมงก็ถึง เกาะนี้ปั่นจวนได้ติดตา เป็นเกาะเล็ก ๆ เขาอยากจะไปที่นั่น แต่อาบอกว่าไม่มีเวลา

(เกาะใน)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายไปในทางที่ไม่ดี มักนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาเปรียบเทียบกับผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น น่าสังเกตว่าสิ่งที่นำมาเปรียบมักเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก หรือเป็นสิ่งที่เด็กรู้จักคุ้นเคยมาแล้ว ดังนั้นจึงช่วยสื่อความหมายในเชิงเปรียบเทียบให้เด็กเข้าใจได้ไม่ยาก

4. การใช้ความเปรียบคู่ขนาน คำว่า ความเปรียบคู่ขนาน ในที่นี้ใช้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Parallelism หมายถึงการสร้างมาให้เชื่อมโยงกันเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งสองสิ่ง ซึ่งผู้รับหรือผู้อ่านตีความมาให้เข้าใจได้โดยอาศัยการสังเกตจากรูปภาษาที่มีการซ้ำให้ขนานรับกันไปอย่างต่อเนื่อง

เจฟฟรี เอ็น ลีช (Geoffrey N. Leech, 1966) นักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษได้ศึกษาภาษาโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ของอังกฤษ และพบว่ากลวิธีสำคัญอย่างหนึ่งที่ปรากฏใช้มากในภาษาโฆษณาคือ การซ้ำ ซึ่งลีชเรียกกลวิธีนี้ว่า Parallelism ดังตัวอย่างข้อความพาดหัวของโฆษณาสินค้าอย่างหนึ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า It's ดังนี้

It's new!

It's crisper!

It's lighter!

It's the...

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้คำ It's ซ้ำ ๆ กันหลายครั้งเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ต้องการสื่อให้เด่นชัดขึ้น อีกทั้งยังมุ่งให้เกิดเสียงเสนาะ ชวนฟัง ที่คอนรับกันไปอย่างเหมาะสม

การใช้ความเปรียบคู่ขนานในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อมุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก โดยใช้กลวิธีการซ้ำในการซ้ำย้ำหรือเน้นสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง หรือต้องการปลูกฝังให้เด็กสามารถจดจำได้ง่าย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป ดังนี้

4.1 การขนานความโดยมีคำเชื่อม คำเชื่อมที่นำมาใช้เปรียบเทียบความที่คู่ขนานกันไป ได้แก่ ยิ่ง... ยิ่ง วันใด...วันใด ตัวใด...ตัวใด ถ้า...ก็ เมื่อ...ก็ ที่ใด...ที่นั่น ที่ไหน...ที่นั่น บางครั้ง...บางหน ดังตัวอย่าง

เบิ้มรับกระโดดมุ่งไปยังที่มาของเสียงร้องนั้นอย่างรวดเร็วยิ่งใกล้เข้าไป ยิ่งมีกำลังใจมากขึ้น

(เจ้าเบิ้ม)

ปู่เฒ่า เด็กชายผมจุก และทุกคนก็ยังคงใช้เวลาตามหานกตาฟองด้วยความหวัง แต่ยิ่งเวลาผ่านไป ความหวังก็ยิ่งจะดูเหมือนว่าจะยิ่งริบหรี่เสือนาง

(นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก)

ยิ่งนานวัน จำนวนหอยทากน้อยที่คลานขึ้นสูงก็ยิ่งลดลง

ยิ่งใกล้ปากบ่อ จำนวนหอยทากน้อยก็ยิ่งลดหาย

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ส่วนพ่อหงส์ก็ออกไปหาปลามาให้แม่หงส์ทุกวัน วันใดได้ปลาน้อยก็กินกันน้อย วันใดได้ปลาาก็กินอิ่มท้อง

(ลูกหงส์กตัญญู)

หอยทากน้อยจึงเริ่มคลานขึ้นสูง เพื่อกินตะไคร้และเฟิร์นที่เกาะตามผนังบ่อ ตัวดกที่แข็งแรงก็ไต่ขึ้นได้สูง ได้กินอาหารดี ๆ ก่อนเพื่อ ตัวดกที่อ่อนแอคลานขึ้นได้ช้า ก็ไต่กินแต่เศษอาหารที่ตัวอื่นกินแล้ว

(ฟ้ากว้างเท่าปากบ่อ)

ฝูงปลาฉลามเห็นฝูงเหยื่อ แสดงท่าทางของนักเลงอันธพาล ปลาฉลามจึงว่ายตรงเข้าไปไล่กัดฝูงเหยื่อแตกกระจายกระเจาไป ตัวที่หนีทันก็หนีเข้าป่าไป ตัวไหนหนีไม่ทันก็ตกเป็นเหยื่อปลาฉลาม

(ลูกหงส์กตัญญู)

ถ้าเป็นคนดี จิตใจของเขาจะมีความสุขอย่างยิ่ง ถ้าเป็นคนชั่วร้าย จิตใจของเขาจะร้อนรน ต้องทุกข์ทรมานไม่มีสิ้นสุด

(ลูกหงส์กตัญญู)

ถ้าเราตั้งใจทำอะไร เราก็จะสำเร็จ ถ้าเราไม่ตั้งใจ เราก็ไม่พบความสำเร็จ

(แมวน้อยตกปลา)

สิงโตเมื่อไม่มีเขี้ยว ก็ไม่มีอำนาจใดเหลืออยู่

(เขี้ยวสิงโต)

เมื่อไม่มีพวกฉัน ไม่มีป่า ก็ไม่มีอะไรช่วยดูดซึมน้ำเก็บไว้ใต้ดิน

(ฉันเป็นต้นไม้ใหญ่)

สิงโตก็ประกาศว่าไม่มีที่ใดที่จะอยู่ได้โดยไม่มีหัวหน้า ที่ใดไม่มีหัวหน้า ที่นั้นจะไม่มี
ความเจริญ

(เขี้ยวสิงโต)

"เดินทางต่อไปเถิด" หมี่สีน้ำตาลลอบ " ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จย่อมอยู่ที่นั่น ขอให้เจ้าโชคดีนะ

(เจ้าเบิ้ม)

"แม่ตีเจ้าในบางครั้ง ลงโทษเจ้าในบางหน ก็เพราะเจ้าทำความผิดเกรงน้อง รังแกเพื่อน ๆ

(นกนางแอ่น)

"...และก็แม่ของเจ้าอีกนั่นแหละที่คอยเลี้ยงดูเจ้า ทิวก็ให้ผม ทนาวก็ให้ผม ไม่สบายก็หายมารักษา"

(นกนางแอ่น)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการขนานความโดยมีคำเชื่อมจะช่วยให้ความกระชับรัดกุม และสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงความเข้ากันได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การตีความและเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้อย่างถูกต้อง

4.2 การขนานความโดยการซ้ำคำหรือซ้ำข้อความ การใช้ความเปรียบคู่ขนานในลักษณะนี้เพื่อต้องการเน้นย้ำพฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่องให้แจ่มชัดขึ้น ทั้งนี้การกล่าวซ้ำพฤติกรรมของตัวละคร หรือกล่าวซ้ำเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือคล้ายคลึงกันหลายครั้ง ย่อมจะช่วยให้ผู้อ่านจุกใจคิดและนึกทบทวนรายละเอียดต่าง ๆ ให้ลึกซึ้ง ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้อย่างถูกต้อง การซ้ำคำหรือซ้ำข้อความอาจมีการซ้ำเหมือนกันทั้งหมด หรือมีการเปลี่ยนคำหรือข้อความเพียงบางส่วน ดังตัวอย่าง

ควายไม่เคยยิ้มเลยตั้งแต่เป็นคน ไปหาหมอกี่แล้ว ไปหาคนอื่น ๆ ก็แล้ว ไปหาเพื่อนควายด้วยกันก็แล้ว ไม่มีใครช่วยได้ ควายก็ยังยิ้มไม่ออกอยู่นั่นเอง

ลิงก็เดินลิงให้ดู แสดงกลทุกอย่างที่รู้จัก ทำท่าตลกทุกท่า ที่เคยหลอกคนให้หัวเราะได้ แต่ควายก็ยังหัวเราะไม่ออกอยู่นั่นเอง

นกก็พยายามทำทำบินแปลกๆ โผล่จากกิ่งไม้หนึ่งไปอีกกิ่งหนึ่ง ร้องเพลงเสียงสูงๆ ต่ำๆ
ทำเสียงลือเลียนต่างๆ ร้องเพลงหวานเจื้อยแจ้วที่สุดที่จะร้องได้ ร้องเพลงร่าเริงที่สุดที่จะ
ร้องได้ ควายก็ยังมีไม่ออกอยู่นั่นเอง

(ไม่อยากเป็นควาย)

แมลงปอปีกใสบินมา แมวเผือกถือคันเบ็ดรอปปลากินเหยื่ออย่างตั้งใจ ส่วนแมวน้อยหันไป
สนใจแมลงปอตัวเพรียวยาวปีกขาวใส

ผีเสื้อปีกลายสวยบินมา แมวเผือกไม่สนใจผีเสื้อ ยังคงตกปลาอย่างตั้งใจอยู่ตามเดิม ส่วน
แมวน้อยหันไปมองผีเสื้อแสนสวย

(แมวน้อยตกปลา)

แมลงปอบินมาใกล้ๆ แมวน้อย แล้วพูดว่า "เก่งจริง เธอจับฉันท้าได้ซิ"
ผีเสื้อบินมาตรงหน้าแมวน้อย แล้วพูดว่า "เก่งจริง เธอจับฉันท้าได้ซิ"
กิ้งก่าหัวเขียววิ่งมา ท้าหัวกระดกๆ เหมือนคนผงกหัว มันพูดกับแมวน้อยว่า "เก่งจริง
จับฉันท้าได้ซิ" แต่แมวน้อยไม่สนใจ

เจ้าเขียดขายาวตาโบนาใส กระโดดหยิ่งแหงๆ มาใกล้ มันพูดกับแมวน้อยว่า "เก่งจริง
เธอจับฉันท้าได้ซิ" แต่แมวน้อยไม่สนใจ

(แมวน้อยตกปลา)

แมวเผือกตกปลาได้ตัวหนึ่ง ส่วนแมวน้อยวิ่งไล่แมลงปอไปไกล แต่จับไม่ได้
แมวเผือกตกปลาได้อีกตัว ส่วนแมวน้อยไล่ตามผีเสื้อไปไกล แต่จับไม่ได้

(แมวน้อยตกปลา)

"สวัสดีครับ พี่ปลา พี่เพิ่งมาเที่ยวแถวนี้หรือครับ"

"เที่ยวรี! ชินมัวเที่ยวก็อดตายเท่านั้น ฉันกำลังหาอาหารต่างหาก"

"ผมอยากเกิดเป็นปลา ปลาที่มีสีต่างๆ เวลาว่ายน้ำ หางโบกไปโบกมา ผมชอบจังเลย"

"สวีส์ตี้ครับ คุณคือแมลงเต่าทองใช่ไหมครับ ผมยังเคยชมกับแม่เลยว่า พวกคุณสวยสมชื่อ
"เต่าทอง" จริง ๆ"

"แม่บอกเธอหรือเปล่าว่า พวกเรามีกลิ่นเหม็นแค่ไหน"

"สวีส์ตี้ครับ พวกคุณช่างโชคดีที่เกิดมาแสนสวย แถมยังได้บินเล่นลมชมดอกไม้สบายใจ"

"สหายน้อย" ผีเสื้อตัวหนึ่งอธิบาย "ก่อนที่เราจะเป็นผีเสื้อ เราเคยเป็นตัวหนอนมาก่อน
ต้องเสี่ยงอันตรายมาก"

(ตัวมเต็มมเพชฌุโลก)

"เจ้าชื่ออะไร" กบน้อยร้องถาม ด้วยการขยับปากอันกว้างของมันไปมา

"เราชื่อว้าว" สัตว์ใหญ่ตัวนั้นตอบจึงง่า

"เจ้าชื่ออะไร" มันอ้าปากอันกว้างใหญ่ด้วยเจตนาอื้ออวดเช่นเดิม

"เราชื่ออ่า" สัตว์ตัวนั้นบอก

"เจ้าชื่ออะไร" เจ้ากบขยับปากอันกว้างของมันอย่างอื้ออวด

"ผีเสื้อ" แมลงตัวนั้นตอบเบาๆ

"เจ้าชื่ออะไร"

"เราชื่ออู" สัตว์ตัวยาวบอกเสียงแหลม

(เจ้ากบปากกว้าง)

"แม่จ๋า ฉันอยากพักปีกจังเลย" ลูกผีเสื้อบ่นต่างๆ ที่เพิ่งเพียงจะออกบิน

"ตามมาจูลูก อยากพักก็พัก รักษาปีกเอาไว้ดีกว่าบปล่อยให้ปีกบอบช้ำ" แม่ผีเสื้อตอบ

"ถ้าลูกเหนื่อยก็จงพัก แต่ถ้าลูกอยากพักก็อย่าพักเลย" แม่ผีเสื้อไม่ยอมตามมาจูลูกงายๆ

(ผีเสื้อกับผึ้งน้อย)

"แดดร้อน ลมแรงอย่างนี้ อย่าเพิ่งกลับบ้านเลยแม่" ลูกผีเสื้อเอ๋ยขึ้น

"ตามใจ พักอยู่ที่นี้ก่อน แดดร้อนลมตกเมื่อไหร่ก็ค่อยกลับก็แล้วกัน" แม่ผีเสื้อเออออตามลูก

ฝ่ายฝั่งผู้เป็นแม่กลับพูดกับลูกว่า "แดดร้อนลมแรงเป็นเรื่องธรรมดา ลูกจะต้องหัดบินฝ่า
ไปให้ได้ จงหาจิตใจให้เข้มแข็ง ผีกตนเองให้แข็งแรงด้วยการปฏิบัติจริง"

(ผีเสื้อกับฝั่งน้อย)

ณ ที่นั้น ยังมีกระต่ายครอบครัวหนึ่ง อาศัยอยู่ในบ้านโพรงไม้ โดยพ่อแม่กระต่ายครอบครัว
นี้ชอบกระทำแต่ความดี มีจิตใจเมตตาและช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากเสมอ

บนคาบไม้ ยังมีกระรอกครอบครัวหนึ่ง บุกบ้านอาศัยอยู่ โดยพ่อแม่กระรอกครอบครัว
นี้มีความเฉลียวฉลาดมาก แต่ก็มีนิสัยชอบใช้ความฉลาดของตน คอยเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น
ตลอดเวลา

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

"ลูกรัก จงจำไว้ว่า คำของคนอยู่ที่การทำความดีนะลูก" แม่กระต่ายกล่าวอย่างอ่อนโยน
ก่อนที่ลูกจะออกเดินทางไปโรงเรียนในช่วงปลายภาคเรียน

"จำไว้นะลูก เรียนหนังสือให้เก่งเข้าไว้ อนาคตจะได้สดใส" บุกฝั่งทุกวันก่อนลูกจะ
ไปโรงเรียน

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

"ผลการสอบเป็นอย่างไร ได้ที่เท่าไร" พ่อกระรอกถามลูก

"ที่หนึ่งอีกตามเคย เบื่อจริงๆ ได้ที่หนึ่งติดต่อกันหลายครั้งแล้ว" พุดพลาวยักไหล่

"ดีแล้วลูก แล้วผลการเรียนล่ะ" ผู้เป็นพ่อถามบ้าง

"ได้ที่สุดท้าย" ตอบพลาวยักหน้าและตาเศร้า

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

วันเวลาผ่านไปๆ นานเท่าไรก็ยิ่งทำให้ลูกกระรอกมีเพื่อนน้อยลงๆ ทั้งนี้เพราะความเป็น
คนชอบเอาไรต์เอาเบรียบใช้เสให้เสียมโกหกหลอกลวงเพื่อนๆ ตลอดเวลาที่มีโอกาสนั้นเอง...

แต่สำหรับลูกกระต่าย ยิ่งนานวันก็ยิ่งมีเพื่อนมากขึ้นๆ ไปที่ไหนก็มีเพื่อนเล่นรยล้อมตลอด
เวลา ทั้งนี้เพราะมันประพฤติตนเป็นคนดีอย่างเสมอต้นเสมอปลายนั่นเอง

(กระรอกเก่ง กระต่ายดี)

เด็ก ๆ ก็รักยายซา เพราะเมื่อเรือลอยออกไปจากฝั่ง ยายซาก็ใช้ร่มเกี้ยวกลับมา
ให้ได้ ลูกโป่งลอยติดกิ่งไม้ ยายซาก็ใช้ร่มเกี้ยวลงมาคืนให้ได้

(ร่มยายซา)

ในวันหยุด เด็ก ๆ ชอบพากันมาเที่ยวเล่นนป่า

เด็กบางคนปีนต้นไม้เล่น

เด็กบางคนลงว่ายน้ำในลำธาราได้เงาไม้

เด็กบางคนเก็บดอกไม้และผลไม้ไปฝากพ่อแม่

เด็กบางคนนอนอ่านนิทานาได้ร่มไม้

เด็ก ๆ เป็นเพื่อนของต้นไม้

ต้นไม้มีเพื่อนมาก ต้นไม้จึงมีความสุขและไม่เหงาเลย...

ในวันหยุด เด็ก ๆ ชอบพากันมาเที่ยวเล่นป่า

แม้ต้นไม้ส่วนมากจะยังไม่โตนัก แต่ก็ทำให้ป่าร่มรื่นสวยงามไม่น้อย

เด็กบางคนปีนต้นไม้เล่น

เด็กบางคนลงว่ายน้ำในลำธาราได้เงาไม้

เด็กบางคนเก็บดอกไม้และผลไม้ไปฝากพ่อแม่

เด็กบางคนนั่งอ่านนิทานาได้ร่มไม้

เด็ก ๆ เป็นเพื่อนของต้นไม้

ต้นไม้มีเพื่อนมาก ต้นไม้จึงมีความสุขและไม่เหงาอีกต่อไป

(ต้นไม้มีเพื่อน)

จากตัวอย่างที่ยกมากล่าวไว้แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการขนานความโดยการ
ซ้ำคำหรือซ้ำข้อความ ปรากฏใช้มากที่สุดในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพื่อมุ่ง
จดจำเนื้อความได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็เปรียบเทียบสิ่งที่ผู้แต่งต้องการ
เน้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้อย่างเป็นระบบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย